ALEXANDR BĚLJAJEV
ČLOVĚK, KTERÝ NAŠEL SVOU TVÁŘ
Mladá fronta, Praha 1960

ČÁST PRVNÍ

Drama středověkého pěvce

Zasněžená pláň. Zmožení psi táhnou sáně. Vozka řídící spřežení se sotva drží na nohou. Na saních leží člověk, hlava mu klesla vyčerpáním. Vozka padá. Psi se zastavují a lehají si jako na povel do závějí.

Vedle zasněžené pláně rostou kaktusy. Po chodníku ve stínu zelených kaštanů jde malý mužíček, téměř trpaslík, v bezvadně ušitých letních flanelových šatech a širokém panamském klobouku. Jistě vidí drama na zasněžené pláni, ale míjí je zcela lhostejně.

Sněhy končí. Za nimi se rozkládá prázdné místo a dále písek, palmy, oasa. I zde se odehrává jakési drama. Kočovný beduín unáší krásnou, evropsky oblečenou dívku, přehazuje si ji přes sedlo a divoce pobízí svého klusáka. Dívka křičí, vztahuje ruce, zmítá se. Několik Evropanů přiskakuje ke koním a vydává se za uprchlíkem…

Malý mužíček přejíždí roztržitým pohledem oasu, beduína a honičku, ale jde dál, vymršťuje při chůzi komicky nohy.

Za pouští se tyčí přístaviště. Právě zde nakládají velký zámořský parník. Ze čtyř nízkých sklopených komínů se kouří. Houká siréna. Náhle vypukne na můstku rvačka. Chytili tam nějakého muže, ale on se vytrhává, padá…

A zase prázdné místo. Za ním skály. Na nich se hrdě vypíná středověký zámek obklopený hradbami a vodními příkopy. Na zvedacím mostě před zámkem stojí rytíř na koni a dožaduje se, aby mu otevřeli bránu. Na věžích stojí lidé. Tu se most začne zvedat. Kůň vyděšeně tancuje, snaží se seskočit…

Malý mužíček nečeká, podaří-li se koni seskočit, nebo padne-li i se svým pánem do pasti, odvrací se a znuděně brumlá:

„Kam se člověk podívá, pořád je to stejné… Nuda!“

A kráčí dál po hladkém chodníku a vyhazuje nohy ještě výš.

Po asfaltové silnici plyne nepřetržitý proud automobilů, bílých, tmavě modrých, azurových, zlatavých jako střevlíci, blýskavých limuzín nejnovějšího typu i stařičkých fordek. Lidé v automobilech i lidé na chodnících se dívají na sněhové pláně, oasy, zámořské parníky a středověké zámky právě tak lhostejně jako mužíček.

Mnohem více je zajímá právě on a automobilisté i chodci po něm otáčejí hlavy. Ti, kteří ho spatří, vyměňují si mezi sebou významné pohledy. A na jejich tvářích se objevuje úsměv a v očích výraz nesmírného zájmu, jaký mívají návštěvníci zoologické zahrady při pohledu na nevídané exotické zvíře. Ale přitom hledí všichni na mužíčka s úctou. Známí se nepozorovaně pošťuchují lokty a šeptají:

„Podívejte! Presto! Antonio Presto!“

„Ano, tak málo váží a tak hodně stojí!“

„Jeho kapitál prý dělá sto miliónů dolarů.“

„Přes tři sta.“

„Šťastný člověk, je přece ještě tak mladý!“

„Ale proč nejede vozem? Vždyť jeho automobil je jeden z nejlepších na celém světě. Sériové auto mu nestačilo.“

„To je jeho obvyklá ranní procházka. Auto jede za ním.“

A malý mužíček jde klidně dál a snaží se ničím se neodlišovat od ostatních, ničím na sebe neobracet pozornost. Ale nedaří se mu to o nic lépe než slonovi, kráčejícímu houfem čumilů. Má neobvyklou postavu, neobvyklá gesta i mimiku. Každý jeho pohyb vyvolává úsměv, smích. Je přímo ztělesněním směšnosti. Už jako dítě budil ve svém okolí smích. Mohl být veselý, smutný, zamyšlený, mohl se hněvat a zuřit, výsledek byl stále jen jeden: lidé se smáli. Zpočátku ho to dráždilo, ale potom si zvykl. A co měl také dělat? Prostě už tak vypadal. Postavu měl téměř trpasličí, trup neúměrně dlouhý, nohy krátké, dlouhé ruce dospělého člověka mu sahaly až po kolena. Jeho velká hlava, nahoře široká a dole úzká si zachovala dětské rysy. Obzvlášť směšný byl jeho nos, posazený hluboko mezi očima. Konec nosu se zdvíhal nahoru jako špička tureckého střevíce. A byl to nos nadmíru pohyblivý, a proto každou chvíli měnil nejen výraz, ale celý tvar Prestova obličeje. Presto byl skutečně dokonalou zrůdou, ale přitom nebylo v jeho zrůdnosti nic odpudivého. Naopak, vzbuzoval sympatie. Z jeho velkých, nepokojných hnědých očí zářila dobrota a moudrost. Byl jedinečným a svého druhu vynikajícím dílem přírody.

Antonio Presto kráčel s neochvějným klidem středem rozesmátého zástupu a komicky vymršťoval své krátké nožky.

Zahnul vlevo do cypřišové aleje, vedoucí k velké zahradě. V zahradě uprostřed eukalyptového háje stála čínská besídka. Presto do ní vešel a ocitl se ve výtahu. Výtah uprostřed zahrady by mohl u nezasvěceného člověka vyvolat údiv, ale Presto dobře znal tuto podivnou vymoženost. Odpověděl kývnutím na pozdrav liftboye a úsečně rozkázal:
„Na dno!“ Přitom udělal tak výrazné gesto, jako by se chtěl prstem provrtat až do pekel. Bylo to tak směšné, že se liftboy neudržel. Presto na něho vrhl hrozivý pohled. To však chlapce rozesmálo ještě více.
„Odpusťte, mister Presto, ale já nemohu, opravdu nemohu…“ omlouval se.
Presto povzdychl a mávl rukou.
„Dobře, dobře, Johne, jen se neomlouvej. Můžeš za to zrovna tak jako já. Mister Peatch už přijel?“
„Před dvaceti minutami.“
„A miss Hedda Lux?“
„Ještě ne.“
„No ovšem,“ řekl nespokojeně Presto a zahýbal nosem jako malým chobotem.
Liftboy se zase neudržel a vypískl smíchem. Ještě dobře, že se právě v tu chvíli výtah zastavil, jinak by jistě neušel Prestovu hněvu.
Antonio vyskočil z kabiny, prošel širokou chodbou a dostal se do prostorné kruhovité místnosti, osvětlené silnými žárovkami. Přestože bylo ještě časně, žhnulo venku slunce, ale tady byl příjemný chládek, a Presto si ulehčené oddechl. Rychle přešel kruhovitý sál a otevřel dveře do sousední místnosti. Jako by ho „stroj času“ rázem přenesl z dvacátého století zpátky do německého středověku.
Před ním se rozprostírala ohromná komnata s vysokým zužujícím se klenutým stropem. Úzká a vysoká okna a dveře, úzké a vysoké židle. Do místnosti dopadalo světlo a paprsky zřetelně rýsovaly na širokých kamenných deskách podlahy mřížovou kresbu gotického okna.
Presto vstoupil do osvětleného kruhu a zastavil se. Uprostřed vysokého a štíhlého nábytku vypadala jeho postava obzvlášť titěrně, nemotorně a nehezky. Ale nebylo to náhodou: na tomto kontrastu založil režisér svůj přesně promyšlený plán.
Starý německý zámek byl vyroben z dýhy, klihu, plátna a barev podle náčrtů, studií a maket vynikajícího architekta, který by jistě obstál i při stavbě skutečných hradů a paláců. Ale mistr Peatch – „Peatch & Comp.“ – majitel filmového studia, platil architektovi mnohem více, než by mu mohly zaplatit urozené osobnosti za stavbu skutečných zámků, a tak dal architekt přednost stavbě zámků falešných z plátna a prkýnek.
V středověkém zámku, lépe řečeno za rohem komnaty a za jejími překližkovými stěnami, byl shon. Dělníci, natěrači, malíři a tesaři pod architektovým osobním vedením dokončovali a rozmísťovali dekorace. Nejnutnější nábytek – skutečný a ne jen divadelní – už stál „v zámku“. Elektrotechnický inženýr a jeho pomocník se hmoždili s „jupitery“ – ohromnými lampami, silnými několik tisíc svíček. Ve filmu je nejdůležitější světlo. Ne nadarmo mu věnuje režisér největší péči. Mister Peatch & Comp. si mohl dovolit takový přepych a postavit rozsáhlý podzemní ateliér, aby prudké kalifornské slunce nepřekáželo při natáčení interiérových záběrů.
Za dekoracemi vyhlíželi statisté a statistky v středověkých kostýmech a s nalíčenými tvářemi. Všichni pozorovali zvědavě, uctivě, ale s bezděčným úsměvem mladého muže, stojícího v „sluneční“ záři uprostřed sálu, a šeptali si:
„To je on…“
„Antonio Presto…“
„Bože můj, jak je směšný! Vždyť on ani v opravdovém životě nedokáže chviličku klidně postát.“
Ano, byl to „on“, Antonio Presto, nenapodobitelný komik, který zastínil slávu někdejších koryfejů stříbrného plátna Chaplina, Keatona, Bankse. Umělecký pseudonym neobyčejně vystihoval jeho prudkou povahu.*1 Presto nezůstával ani na chvíli klidný. Jeho ruce, nohy, trup, hlava i nenapodobitelný nos se neustále pohybovaly.
Těžko vysvětlit, proč každé jeho gesto vyvolávalo bouři smíchu. Ale ubránit se tomuto smíchu nemohl nikdo. Ani známá krasavice lady Trine se nedokázala ovládnout, i když se, jak tvrdí všichni její známí, nesmála nikdy v životě, aby nebyly vidět její křivé zuby. Podle názoru americké kritiky byl smích lady Trine největším úspěchem geniálního amerického komika.
Své přirozené nadání Presto zdesateronásobil velmi svérázným způsobem uměleckého projevu. Presto totiž miloval tragické role. Speciálně pro něho byly psány scénáře podle tragédií Shakespearových, Schillerových a dokonce Sofoklových. Tonio v roli Othella, Manfreda, Oidipa… Mohlo by to být profanací, kdyby Presto

nehrál své tragické role tak procítěně a s tak podmanivou upřímností.
Komika Bustera Keatona se zakládala na kontrastu „tragické“ nehybné masky jeho obličeje se směšností situací. Podstatou komiky Prestovy byl kontrast situací, prostředí a dokonce jeho vlastních vnitřních prožitků s jeho nepředstavitelně ohavnou, neskutečnou postavou a šaškovskými gesty. Snad ještě nikdy nedosahovala komika takových výšek, hraničících téměř s tragikou. Ale diváci to nepozorovali.
Jenom jeden člověk, vynikající evropský spisovatel a originální myslitel, odpověděl na otázku amerického novináře, jak se mu líbí hra Antonia Presta: „Je prostě hrozný ve své beznadějné vzpouře.“ Ale to nebyl Američan a přitom pronesl větu, které se dá dokonce těžko porozumět. O jaké vzpouře to mluví, o vzpouře proti čemu? A tak se na tuto větu brzy zapomnělo. Jenom Antonio Presto choval pečlivě ve své paměti tento výrok cizince, kterému se podařilo nahlédnout do jeho duše.
Byla to vzpoura přírodou ošizeného mrzáka, který usiloval o plný lidský život. Byl to boj tragický svou beznadějností.
Ale právo na tragické role si musel Presto těžce vydobýt. V prvních letech ho nutili vystupovat jenom v rolích šaška, nutili ho kroutit se, pitvořit, dostávat kopance a padat pro obveselení diváků. Zapisoval si do svého deníku:
12. března.
Včera večer jsem si přečetl nový scénář. Rozběsnil mě. Je to vrtácky scénář a já mám hrát roli vrtáka.
Dnes jsem zašel za ředitelem a řekl jsem mu:
„Hloupější scénář si už vaši scénáristé neuměli vymyslet? Kdy už tomu bude konec?“
„Až přijdou diváci k rozumu a přestanou se jim líbit takové filmy. Diváci dávají dolary a to je celé,“ odpověděl.
Dolary, zase dolary! Na nich všechno stojí a leží.
„Ale vždyť sami kazíte diváky, kazíte jejich vkus takovým brakem!“ vykřikl jsem.
„S takovými názory by bylo pro vás lepší stát se ředitelem dívčího pensionátu než filmovým hercem. My jsme obchodní, a ne vzdělávací instituce. Už je na čase, abyste to pochopil,“ usadil mě s ledovým klidem ředitel.
Copak jsem mohl s takovým člověkem dál diskutovat? Odešel jsem plný zlosti. V bezmocném vzteku jsem toho dne úmyslně přehrával, přepínal jsem do krajností, tajtrlíkoval, dělal ze sebe úplného hlupáka. Prosím! Tady máte, co chcete! A přitom jsem si myslel: „Copak mi režisér nezatrhne takové šaškování?“ Ale ani zdání. Režisér byl spokojen! A o přestávce za mnou přišel ředitel, který, jak se ukázalo, sledoval mou hru, poplácal mě po rameni a povídal:
„Vidím, že jste dostal rozum. To se mělo stát už dávno. Dnes jste hrál jako ještě nikdy. Film bude mít kolosální úspěch. Budeme mít báječné zisky!“
Měl jsem sto chutí vrhnout se na toho člověka a zardousit ho, anebo alespoň výt jako pes.
Ale co mohu dělat? Kam se mám podít? Nechat umění? Zabít se? Když jsem přišel domů, hrál jsem tři hodiny na housle – to mě uklidňuje – a přemýšlel jsem, jak z toho, ale na nic jsem nepřišel. Neprostupná stěna…“
Teprve když se Presto stal známý na celém světě, byli filmoví podnikatelé nuceni přistoupit na jeho vrtochy, na jeho „kaprice“, a neradi mu dovolili hrát tragické postavy. Ostatně brzy se uklidnili, když viděli, že „tragédie se vedou Prestovi směšněji než komedie“.
„Hofmane, Hofmane! Myslíte, že světlo dopadá ve správném úhlu?“ ptal se Presto kameramana.
Kameramen Hofman, flegmatický tlouštík v kostkovaném obleku, se pozorně zahleděl do hledáčku. Světlo dopadalo na Prestův obličej tak, že stín dost nepodtrhoval vpadlý nos.
„Máte pravdu, světlo dopadá moc svisle. Skloňte šuntu a posuňte jupiter trochu nalevo.“
„Provedu!“ odpověděl po vojensku osvětlovač.
Ostrý stín dopadl na kořen Antoniova nosu a obličej vypadal ještě směšněji. V tomto světle u okna se mělo odehrávat tragické vyznání nešťastného milovníka, chudého pěvce, který se zamiloval do zlatovlasé královské dcery. Pěvce hrál Presto, princeznu americká filmová hvězda Hedda Lux.
Tonio Presto obvykle sám režíroval filmy, ve kterých vystupoval. I tentokrát opakoval se statisty některé masové scény, dokud Hedda Lux nepřijede. Jedna mladá nezkušená statistka přešla scénu jinak, než bylo třeba. Presto zaúpěl a požádal ji, aby šla ještě jednou. Zase to nebylo dobré. Presto zamáchal rukama jako větrný mlýn a vykřikl vysokým, dětským hláskem:
„Copak je to tak těžké chodit po podlaze? Já vám ukážu, jak se to dělá.“
A seskočil se svého stupínku a předvedl jí to. Předvedl to velmi názorně a realisticky. Všichni pochopili, co chce. Ale zároveň to bylo tak směšné, že se

statisté neopanovali a hlasitě se rozesmáli. Presto se začal rozčilovat. A když se rozčiloval, byl nejsměšnější. Statisté propukli v homérský smích. Baroni a rytíři se popadali za břicha a div se neváleli po zemi, dvorní dámy slzely a rozmazávaly si líčidla. Králi spadla paruka. Presto se díval na tu živelnou pohromu, kterou způsobil jeho veliký talent. Potom náhle dupl, chytil se za hlavu, vyběhl a zmizel v zákulisí. Když se uklidnil, vrátil se s bledou tváří do „zámku“ a řekl:
„Budu řídit zkoušku ze zákulisí.“
Repetice pokračovala. Všechny Prestovy poznámky byly plně na místě a svědčily o jeho talentu a velké režisérské zkušenosti.
„Miss Hedda Lux přijela!“ sděloval asistent režiséra.
Presto mu předal vedení zkoušky a šel se oblékat a nalíčit.
Za dvacet minut se vrátil do ateliéru již v kostýmu pěvce. Ale kostým ani líčidlo nemohly zakrýt jeho zrůdný zevnějšek. Jak směšně vypadal! Statisté jen stěží potlačovali smích a odvraceli se.
„Tak kde je Lux?“ zeptal se Presto netrpělivě.
Jeho partnerka na sebe dala čekat. Jiné herečce by jistě něco takového neprošlo, ale Hedda Lux si otálení mohla dovolit.
Konečně se objevila a její příchod působil jako vždy velmi efektně. Tato žena byla opravdu neobyčejně krásná. Jako by příroda po celé věky po zrníčkách, po kapičkách střádala všechno, co může lidi okouzlovat, vybírala pečlivě půvabы u všech prapředků a nakonec shromáždila celý zářivý arsenál krásy a ženského kouzla.
Antonio nervózně zavrtěl chobotovitým nosem, když na Heddu Lux pohlédl. A všichni, od předních herců do posledního tesaře viseli očima na Heddě. Statisté se na ni dívali téměř s posvátnou úctou.
Prestův nos se pohyboval stále rychleji, jako by větřil.
„Světlo!“ vykřikl Presto a jeho hlas byl rozčilením ještě pronikavější a vyšší.
Po ateliéru se rozlil celý oceán světla. Vypadalo to, jako by je Hedda Lux přinesla s sebou. Její pseudonym*2 se k ní hodil právě tak, jako jméno Presto k Toniovi.
Presto se rozhodl před natáčením zopakovat hlavní záběr – pěvcovo vyznání královské dceři.
Lux usedla do vysokého křesla u okna, nohu v zlatém vyšívaném střevíčku si opřela na vyřezávanou lavičku a uchopila vyšívání. U jejích nohou se natáhla vznešená zlatě hnědá doga. V uctivé vzdálenosti od Lux stál Presto a začal za doprovodu loutny deklamovat poemu o lásce chudičkého pěvce k urozené dámě.
Královská dcera mu nevěnovala jediný pohled. Skláněla hlavu stále hlouběji a něčemu se usmívala. Možná, že právě vzpomíná na krásného rytíře, který na posledním turnaji na počest její krásy porazil všechny soupeře a byl za to odměněn jejím andělským úsměvem. Ale pěvec si vykládá její úsměv jinak – má přece fantasii básníka.
Přistupuje blíže, zpívá stále vášnivěji, padá před ní na kolena a hovoří o své lásce.
Taková neslýchaná drzost! Nevídaná urážka! Nepřípustný zločin! Princezna ani nepozvedne hlavu od vyšívání, mračí se. Z očí jí vyšlehly jiskry, dupe nožkou v zlaceném střevíčku na vyřezávanou lavičku, volá sloužící a nařizuje drzého pěvce odvést. Sloužící vejdou, popadnou pěvce a odvlečou ho do vězení. Pěvec ví, že ho očekává mučení a poprava, ale nelituje svého činu a posílá princezně poslední milostný pohled plný lásky a oddanosti. Pro ni jde rád i na smrt.
Scéna proběhla bez jediného kazu. Presto byl spokojen.
„Můžeme natáčet,“ řekl Hofmanovi.
Kameraman už byl připraven u kamery. Celý výjev pozoroval okénkem hledáčku.
Presto znovu zaujímá místo před křeslem Lux.
„Točím,“ říká Hofman.
Klička kamery se roztočila. Scéna se opakuje bez nejmenšího kazu. Pěvec zpívá, královská dcera sklání stále hlouběji svou tvář a něčemu se usmívá. Pěvec přistupuje k princezně, padá na kolena a začíná za doprovodu hudby své vášnivé vyznání. Presto svou roli prožívá. Nehraje jen gesty a bohatou mimikou svého obličeje, vyslovuje a šeptá svá vášnivá slova s takovou upřímností a prožitkem, že Lux zapomíná na nabiflovaný sled pohybů a gest, maličko zvedá hlavu a jen koutky očí trochu udiveně hledí na svého partnera.
A náhle se stane něco, co nepředvídal scénář ani režisér.
Presto, kratinožka Presto se svou velkou hlavou a chobotovitým nosem vyznává někomu lásku! To připadlo Heddě tak nemístné, nehezké, komické a nemožné, že se nemohla zdržet smíchu.
A byl to smích, jaký člověka přepadá jako záchvat hrozné choroby, pevně a nemilosrdně svírá jeho tělo, křečovitě jím otřásá, vysiluje ho, vhání slzy do

očí. Lux se smála jako ještě nikdy v životě. Sotva popadla dech a už zase zněl její nekonečný stříbrný smích. Vyšívání jí vypadlo z rukou, jeden zlatý cop sklouzl na podlahu. Vyděšená doga vyskočila a nechápavě pohlédla na svou paní. Zmatený Presto také vstal, svraštil obočí a hleděl na ni.
Smích a zívání jsou prudce nakažlivé. Neuplynula ani minuta a už se celým ateliérem rozléhaly kaskády smíchu. Smáli se statisté, tesaři, elektrikáři, kulisáci. Presto stál ještě několik vteřin jako bleskem zasažen, pak náhle zkřivil tvář, napřáhl ruce, zaťal je v pěsti a pokročil k Lux. V té chvíli vzbuzoval spíš hrůzu než veselost.
Lux na něho pohlédla a zmlkla jako když utne. A stejně náhle ztichl smích v celém ateliéru. Orchestr už dávno přestal hrát, protože rozesmátým hudebníkům vypadly smyčce z rukou. A v ateliéru zavládlo děsivé ticho.
To náhlé ticho jako by Presta vzpamatovalo. Pomalu spustil ruce, pomalu se obrátil, dovlekl se k velkému divanu a zabořil do něho tvář.
„Odpusťte, Presto," řekla náhle Lux do hlubokého ticha. „Chovala jsem se jako malá žába a pro ten můj hloupý smích se zkazilo tolik filmu."
Presto zaskřípal zuby: „Ona myslí jen na zkažený film!"
„Zbytečně se omlouváte," odpověděl místo něho Hofman. „Úmyslně jsem nepřestal natáčet a nemyslím, že by byl film zkažený. Podle mého názoru je tahle nová varianta výstupu u okna prostě báječná. Samozřejmě, smích, zdrcující smích milované ženy, který maří jakoukoli naději, smích v odpověď na vášnivé vyznání, cožpak to není pro zamilovaného hroznější než nejkrutější mučení? Nemohl snad tento smích v jediném okamžiku změnit pěvcovu lásku v palčivou nenávist? Však já znám dobře naše americké publikum, div se nepotrhá smíchy. Ty vyvalené pěvcovy oči, otevřená pusa… Nezlobte se, Presto, ale ještě nikdy jste nevypadal tak efektně. Kdybych vás neviděl každý den, nebyl bych schopen ani točit klikou."
Presto se zvedl a usedl na pohovku.
„Máte pravdu, Hofmane," pronesl pomalu a bezvýrazně. „Vyšlo to báječně. Naše publikum se zalkne smíchem."
A náhle, což se ještě nikdy nestalo, se sám Tonio Presto zasmál suchým, třeskavým smíchem, až se odhalila řada jeho drobných, řídkých zubů. Bylo v tom smíchu něco zlověstného a nikdo na něj nereagoval.
Smrtonosný smích
Po tom nešťastném natáčení sedl Presto do auta a hnal je tak rychle, že to podle šoférových slov „zavánělo hřbitovem". Hněv, nespokojenost se životem, rozhořčení nad nespravedlností přírody, uražená ješitnost, muka neopětované lásky, – všechno, co se hromadilo po léta v Prestově duši, vybuchlo teď jako strašná sopka. V šílené jízdě hledal Presto uklidnění, jako by chtěl prchnout sám před sebou.
„Rychle! Rychle!" volal na šoféra a nutil ho, aby jel nejvyšší rychlostí. A tak se hnali po silnicích jako zločinci pronásledovaní policií. Ujížděli kolem farem a připravovali o život husy a kachny, kráčející pokojně od nedalekého rybníka, a rozzuření farmáři za nimi vybíhali s holemi v ruce, ale dohonit je samozřejmě nemohli. Dvakrát se za nimi rozjeli na motocyklech policisté, protože auto jelo zakázanou rychlostí a nejevilo nejmenší chuť uposlechnout energických výzev a zastavit se. Ale ani motocykly nebyly s to auto dohonit. Byl to jeden z nejlepších a nejsilnějších automobilů, Tonio Presto si jej dal zhotovit podle vlastního přání. Miloval rychlost ve všem.
V pět hodin večer se Prestovi šoféra zželelo a dovolil mu zastavit u zájezdní hospůdky a něco pojíst. On sám se jídla ani nedotkl, vypil jen sklenici studené vody.
A znovu začala ona bláznivá jízda a trvala celý večer a noc. Šofér padal únavou a nakonec prohlásil, že při jízdě usíná a nezaručuje, že nerozbije auto i s pasažérem.
„Rychleji!" křikl Presto, ale potom se nenadále nadzvedl, odstrčil šoféra a usedl sám za volant. „Můžete si odpočinout," řekl šoférovi.
Ten se svalil na široké sedadlo a usnul, jako když ho do vody hodí.
A Prestovi ubíhaly hlavou myšlenky stejně zběsile jako automobil. „Musím toskoncovat!Musím toskoncovatjednou provždy!" šeptal.
Když se šofér probudil, bylo už sedm hodin ráno. Auto stálo před vilou Heddy Lux.
„Tak jste se vyspal?" ptal se laskavě Presto. „Zajdu pozdravit miss Lux a vy zatím na mne počkejte. Potom pojedeme domů."
Sedm hodin ráno je poněkud brzy na návštěvy, ale Tonio věděl, ze Hedda vstává v šest. Vedla velmi přísnou životosprávu podle předpisu nejlepších hygieniků, aby si co nejdéle udržela půvab mládí a krásy – kapitál, z kterého těžila tak vysoká procenta.
Hedda už skončila lázeň a masáž a nyní prováděla lehkou gymnastiku ve velké

čtvercové místnosti, do které dopadalo světlo stropem. Uprostřed bílých mramorových sloupů stála veliká zrcadla, v nichž se Hedda odrážela. Ve svém flanelovém ranním úboru s pruhovanými kalhotami a se svými ostříhanými a hladce přičísnutými vlasy připomínala roztomilého chlapce.
„Tonio? Tak brzy?“ řekla mile, když zpozorovala v zrcadle přicházejícího Presta. A pokračovala, aniž se přestala prohýbat, předklánět a narovnávat: „Posaďte se. Káva bude hned.“
Neptala se, co ho k ní přivádí tak časně po ránu, protože byla zvyklá na jeho podivínství.
Tonio přistoupil k velké pohodlné pohovce, posadil se na roh, ale vzápětí vyskočil a začal přecházet velkými kroky po místnosti.
„Presto, přestaňte pobíhat, točí se mi hlava, když se na vás dívám,“ požádala herečka.
„Musím s vámi mluvit,“ vypravil ze sebe Presto, přecházeje stále sem tam pokojem. „Musím s vámi mluvit o velmi vážné věci. Ale nemohu mluvit, když se kroutíte a děláte dřepy. Buďte tak hodná a sedněte si na pohovku.“
Hedda se na něho podívala, několikrát poskočila a usadila se s nohama na pohovce. Presto k ní přistoupil a pravil:
„Tak.“
Bylo vidět, že se musí vší silou přemáhat, aby zůstal klidný, aby ho ruce a nohy poslouchaly a nos se nekrčil.
„Miss Lux! Miss Heddo! Já nejsem řečník… je mi velmi těžko… Já vás miluji a chtěl bych, abyste se stala mou ženou.“
Jeho proradný nos se začal ohrnovat a vrtět. Hedda sklopila oči, a potlačujíc přívaly smíchu, řekla co možná nejvážněji a nejklidněji:
„Antonio Presto, ale vždyť já vás nemiluji a vy to víte. A není-li naše láska vzájemná, co nás může sbližovat? Obchodní cíle? Ty mluví proti našemu sňatku. Posuďte sám. Můj kapitál a příjmy nejsou o nic menší než vaše. Já peníze nepotřebuji, ale také nehodlám své příjmy zmenšit. A manželství s vámi by mé výdělky zmenšilo.“
Presto sebou škubl:
„Jak to myslíte?“
Hedda odpověděla s očima stále urputně upřenýma na podlahu:
„Velice jednoduše. Víte sám, že mě obecenstvo zbožňuje. Kolem mého jména se už vytvořil jakýsi kult. Pro statisíce a milióny diváků platím za ideál ženské krásy a čistoty. Ale ctitelé mají na své božstvo své nároky. Jejich oddanost musí mít oprávnění. Veřejnost sleduje velmi pozorně můj soukromý život do nejmenších podrobností. Když vystupuji ve filmu, má i ten nejchudší chudák právo těšit se mou krásou a dokonce představovat si sebe na místě hrdiny, který dobývá mého srdce. A právě proto nesmí mé srdce náležet nikomu. Diváci by se s tím možná ještě smířili, kdybych se provdala za hrdinu, za muže všeobecně uznávaného, za ideál mužské krásy nebo ctností. Mužem hodným bohyně může být jen bůh nebo v krajním případě polobůh… Kdyby se dav dověděl, že jsem si vzala vás, vyvolalo by to velké roztrpčení. Považovali by to ode mne za zločin, za výsměch nejlepším citům mých ctitelů. Dav by se ode mne odvrátil. A v davu je pramen úspěchu…“
„A peněz…“
„A peněz, ovšem. Vůbec bych se nedivila, kdyby se mnou mister Peatch rozvázal smlouvu. Vyměnila bych peníze, slávu, ctitele…“
„Za pochybné potěšení stát se ženou takové zrůdy jako jsem já,“ dokončil Presto.
„To stačí, miss Lux. Naprosto vás chápu. Máte plnou pravdu.“ Nečekaně dupl a vykřikl vysokým dětským hláskem: „A má-li tato zrůda vroucí milující srdce? Žádá-li tato zrůda také své místo pod sluncem, svůj kousek štěstí?“
Tento nečekaný výbuch přiměl Heddu mimoděk pohlédnout na Presta. Jeho nos se krčil jako malý chobot, kůže na čele se hned vraštila, hned zas nabývala lesklé hladkosti, vlasy se ježily, uši poskakovaly, ruce připomínaly písty parostroje, pracujícího největší rychlostí.
Herečka už nemohla od Presta odtrhnout oči a dala se do smíchu, zpočátku tichého, ale stále bouřlivějšího.
Jako by se opakovala včerejší „scéna u okna“, výstup královské dcery s pěvcem. Ale tam bylo všechno hrané – aspoň tak si to Hedda myslela – a zde byly pěvcovy útrapy a city opravdové. Hedda chápala, jak je její smích nevhodný a urážlivý, ale nebyla schopna se ovládnout. A Presto jako by měl z tohoto smíchu radost.
„Jen se smějte, smějte se!“ křičel. „Smějte se, jako jste se ještě jaktěživa nesmála! Smějte se! Odporná zrůda Antonio Presto vám chce vykládat něco o své lásce!“
A mluvil a mluvil a přitom se neuvěřitelně pitvořil, rozehrál celý svůj bohatý rejstřík posunků a grimas.

Hedda se smála stále více, stále pronikavěji, silněji. Byl to smích, který už připomínal hysterický záchvat. Svíjela se na pohovce a vysílala k Prestovi prosebné pohledy. Do očí jí vstoupily slzy. Potom ze sebe s námahou zalykavě vypravila:
„Přestaňte už, prosím vás!“
Ale Presto byl neoblomný a nevyčerpatelný. Herečka se zajíkala, padala vysílením, ztrácela téměř vědomí. Jako člověk postižený astmatickým záchvatem přitiskla ruce na ňadra, křečovitě se vzdouvající smíchem.
„Lidé nemají slitování s šeredností, nebude tedy ani šeredno st mít slitování s krásou. Srdce ve mně zahořklo, zčernalo, i srdce mám zlé, mrzácké!“ křičel Presto.
Hedda si uvědomila, že ji snad chce smíchem zabít. Oči se jí rozšířily hrůzou, ruce se jí třásly, omdlévala.
S vypětím vší své vůle natáhla ruku ke zvonku, který ležel na stolku vedle pohovky, a zazvonila. Vešla komorná, a když viděla, že se její paní při pohledu na Presta směje drobným zajíkavým smíchem, otočila se také na něho, a vtom se popadla za boky, jako by jí vnitřnostmi projela příšerná palčivá bolest. Sedla si na podlahu a smála se jako divá. Propadla už také Toniově moci jako její paní.
V domě už nebyl nikdo, kdo by mohl Heddě Lux přijít na pomoc.
Váš nos je váš kapitál
Když Presto, rozčilenější než obvykle, s ošlehaným obličejem a očima zanícenýma po probdělé noci vběhl do pokoje, seděl Hofman v hlubokém koženém křesle a kouřil dýmku.
„Čekal jsem na vás do tří hodin,“ řekl Hofman.
Pobýval dosti často několik dní v Prestově vile nedaleko ateliérů mistera Peatche & Comp. Známý kameraman Hofman byl Prestovým stínem. Doslova slídil za každým pohybem, každým novým posunkem herce, aby potom mohl zachytit na plátně ty nejoriginálnější pózy a nejzdařilejší mimické momenty jeho proměnlivé tváře. Tonio a Hofman byli velcí přátelé. „Kam jste se propadl?“ pokračoval Hofman, vypouštěje z úst kotouče dýmu.
„Jedu rovnou od Heddy Lux. Nejspíš jsem ji zabil smíchem.“
„To je vaše specialita,“ prohlásil Hofman, aniž bral Prestova slova vážně.
„Ovšem… Tohle prokletí je trest za hříchy otců.“
„Proč prokletí, Tonio? Je to nádherný dar. Smích je nejtvrdší valuta. Tak je tomu odjakživa.“
„Ovšem, ale čím je ten smích vzbuzován? Smích se dá vyvolávat vtipnými myšlenkami, veselým vyprávěním. Ale mně se všichni smějí pro mou ohavnost.“
„Leonardo da Vinci řekl, že veliká ohavnost se vyskytuje stejně zřídka jako veliká krása. A usilovně vyhledával všude lidi, kteří se lišili od ostatních výjimečnou ohavností, a zachycoval je ve svém skicáři. Ale vy… vy ve skutečnosti nejste ani tak moc ohavný. Nesmírně komicky nepůsobí ani tak váš zevnějšek jako protiklad vašich velikých vnitřních prožitků s vaší ubohou tělesnou schránkou a těmi vašimi gesty papírového panáka. Máte nádherné výdělky, ohromné úspěchy.“
„Právě, právě, to je ono. Veliké prožitky! Ach, Hofmane, v tom je kořen celého mého neštěstí. Ano, jsem nadmíru citlivý a přitom mám tělo kreténa. Jsem hluboce nešťastný člověk, Hofmane. Peníze, sláva… to je všechno pěkné, když je člověk získá. A láska… Dostávám den co den stovky dopisů od ‚ctitelek‘ ze všech koutů světa. Ale cožpak mi píší z lásky? Táhne je moje bohatství, má sláva. Jsou to buď sentimentální staré panny, nebo prodejné dušičky, které touží po bohatství a chtějí se blýsknout v roli ženy tak známého člověka, jako jsem já. A Hedda Lux… Dneska jsem jí udělal třináctou nabídku k sňatku. Odmítla mě. Ale teď už to stačí. Ať zůstane při nešťastné třináctce. Jenže moje největší neštěstí je v tom, že jsem svou povahou rozený tragéd, a musím hrát šaška. Vždyť víte, Hofmane, že do svých tragických rolí vkládám celé své srdce, a dav se chechtá.“
Presto přistoupil k zrcadlu a zahrozil vlastnímu obrazu pěstí.
„Ty prokletá tlamo!“
„Vy jste velkolepý, Tonio!“ vykřikl s úsměškem Hofman. „V tomhle gestu je něco nového. Dovolte, skočím si pro kameru.“
Presto se otočil a pohlédl vyčítavě na Hofmana:
„I ty, Brute! Poslyšte, Hofmane, počkejte, nechoďte nikam. Buďte aspoň jedinkrát jenom mým přítelem a ne filmařem… Řekněte mi, proč je na světě taková nespravedlnost? Jméno i příjmení si může člověk změnit, může změnit šaty i místo pobytu, ale svou tvář ne! Nosí ji s sebou jako své prokletí.“
„Vina rodičů,“ odpověděl Hofman. „Až se budete rodit po druhé, vyžádejte si předem svou fotografii, a když se nebude podobat zrovna cherubínovi, prostě se nenarodte.“
„Nechte vtipů, Hofmane. Pro mne je to příliš vážná věc. Já jsem se z ubohého

mrzáka, z otrhance stal milionářem. Ale za všechny své peníze si nemohu koupit ani těch pět milimetrů, které by stačily, aby třeba jen můj nos vypadal trochu obstojně.“
„Pročpak byste nemohl? Jeďte do Paříže a nechte se operovat. Vstříknou vám parafin pod kůži a udělají z vašeho pršáku báječnou hrušku k nakousnutí. Anebo to jde ještě lépe, teď se dají nosy měnit chirurgicky. Přestaví vám kosti, vymění kůži. V Paříži prý je takových podniků habaděj. Mají to prý dokonce napsáno na vývěsních štítech: ‚Správkárna nosů. Římské a řecké s padesátiprocentní přirážkou‘.“
Tonio pokýval hlavou.
„Ne, to není to pravé… Znám jedno děvče. V dětství prodělala nějakou těžkou chorobu, myslím záškrt, a měla od té doby propadlý nos. Před nedávnem byla na operaci. A po pravdě řečeno jí operace moc nepomohla. Nos zůstal skoro stejně ošklivý jako předtím. A ke všemu má teď na nose ještě bílou skvrnu.“
„Třeba ji operoval mizerný chirurg. Počkejte… to je ale dobré… Tuhle jsem četl v novinách, že tuším v Sacramentě žije nějaký doktor Zorn, který dělá hotové zázraky. Působí prý na nějaké žlázy – s vnitřní sekrecí nebo segregací – co já vím, a ještě na nějakou žlázu v mozku a člověku se mění nejen obličej, ale celé tělo; roste, okončetiny se prodlužují. Ostatně, může to být docela dobře novinářská kachna.“
„V kterých novinách jste to četl?“ ptal se vzrušeně Presto.
„Ani si nevzpomínám. Ale v Sacramentě vám v redakci všech novin dají jistě jeho adresu.“
„Hofmane, já jedu. Okamžitě jedu. Sebastiane! Sebastiane!“
Vstoupil starý Prestův sluha.
„Sebastiane, řekni šoférovi, ať připraví vůz.“
„Šofér spí, včera jste ho docela uhonil,“ zabručel Sebastian.
„Máš pravdu, ať spí. Zavolej taxi a slož mi prádlo a šaty do kufru. Odjíždím!“
„Nebláznětě, zítra se natáčí,“ řekl s obavami Hofman.
„Ať to odloží. Řekněte, že jsem onemocněl.“
„Mějte rozum, Tonio. Jestliže ten doktor opravdu změní váš zevnějšek, nebudete už schopen roli pěvce ve filmu ‚Láska a smrt‘ dokončit. A k tomu jste smluvně zavázán.“
„Ať jde smlouva k čertu!“
„Budete muset platit penále!“
„Penále může jít taky k čertu! Hofmane, řekněte, mohu se na vás spolehnout jako na přítele?“
Hofman přikývl.
„Víte,“ řekl po krátkém zamyšlení Presto, „nemám tušení, jak dlouho si mě tam doktor nechá. Když se to nepodaří v Sacramentě, pojedu do Paříže. Pro jistotu říkám času víc, než bude patrně zapotřebí. Budu na cestách čtyři měsíce. Už dávno jste toužil zajet si na Sandwichské ostrovy. Tak jeďte. Odpočiňte si, provětrejte se a přivezte nějaký skvělý přírodní snímek. Vy přece bez kamery neuděláte ani krok. Mou vilu Sebastian výborně ohlídá sám. Na toho se mohu plně spolehnout. Sebastiane! Připravil jsi zavazadla?“
„Říkám vám naposled, vzpamatujte se,“ přemlouval ho rozčileně Hofman. „Vždyť váš nos je váš kapitál.“
„Tak Sebastiane, kde vězíš? Zavolal jsi taxi?“
Kouzelník Zorn
Noviny nelhaly, doktor Zorn skutečně existoval. První hotelový sluha, na kterého se Presto v Sacramentu obrátil, mu dal jeho adresu.
„Doktor Zorn! Kdopak by neznal doktora Zorna! To je učiněný kouzelník,“ odpověděl.
Ale Presto nebyl ještě docela přesvědčen: Lokaj může být podplacen, jeho slova mohou být docela obyčejná reklama. Ale jeho zájem o Zorna byl stále větší. Tonio posnídal a žádal o účet, aniž si po cestě jak se patří odpočinul. Pokoj musel zaplatit za celý den, třebaže v hotelu jenom posnídal.
Za několik minut už uháněl v autě úrodnou prérií Sacramentského údolí. Šofér řídil auto s jistotou. Bylo vidět, že už nejednou vezl pacienty k doktoru Zornovi.
Auto zahnulo z široké autostrády doprava na užší, ale stejně pěknou asfaltovanou silnici. Kapky strojního oleje a spousty pneumatik vyleštily silnici do kovového lesku, že jiskřila v slunečních paprscích jako temná řeka. Charakter krajiny se změnil. Silnice uhýbala od řeky Sacramento. Po stranách se objevily malé kopečky s lesíky, zřejmě uměle vysazenými v této téměř nezalesněné krajině. Rostly tu stále zelené duby, sapany, Lambertovy borovice, cypřiše, olivy. Okraje lemovaly kaktusy, vřes, pryšec. Tu a tam míjelo auto pomerančovníkové plantáže. V horkém vzduchu se chvěla vůně chvojí a polního kvítí.

Když šofér zastavil u benzinové stanice, aby nabral benzin a svlažil si vyschlé hrdlo ledovou pomerančovou šťávou v malé hospůdce, Presto vystoupil. Měl také žízeň. V hostinci ho jako všude, kam přišel, okamžitě poznali. Nastal rozruch. Usměvavý hostinský stál ve dveřích, ukláněl se Toniovi jako starému známému. Z oken vyhlížely ženské a dětské tváře s takovým výrazem, jako by se dívaly na plátno a očekávaly nový směšný trik slavného herce. Tonio se zamračil. Dnes ho zájem lidí dráždil více než kdy jindy.
Zatím co Presto a šofér pili šťávu v chladné zšeřelé místnosti, zaměstnanec rychle a šikovně pumpoval benzin, utíral s auta prach, zkoušel pneumatiky…
„Už jste někdy vezl pacienty k doktoru Zornovi?“ zeptal se Presto šoféra.
„Desetkrát, možná stokrát,“ odpověděl šofér. „Ale zpátky jsem nevezl žádného.“
Prestův nos se neklidně zavrtěl. To připadlo šoférovi tak směšné, že se zakuckal a vylil šťávu na stůl.
„Odpusťte… něco mě zašimralo v krku,“ omlouval se rozpačitě.
Ale Presto jeho omluvy neposlouchal.
»Přece všichni Zornovi pacienti neumírají?« přemýšlel vyděšeně. »To není možné. Zorn má asi vlastní garáž a jeho pacienti jsou zřejmě sami bohatí lidé a mají soukromé vozy.«
Ale pro jistotu se šoféra vyptával dál:
„Co tím chcete říci?“
„To, že lidé, kteří přijíždějí k Zornovi, se nevracejí zpátky.“
Presto se odvrátil – cítil, že jeho proradný nos se zase začal krčit.
„Jak to?“ zeptal se sklesle.
„Takto,“ odpovídal šofér a snažil se nehledět na Presta, aby se nemusel zase smát. „To může potvrdit i ředitel hotelu, ve kterém jste se v Sacramentě ubytoval. Od doktora se vracejí lidé docela jinačí, ani dost málo podobní těm, kteří k němu přijíždějí, i když jména mají stejná. Místo hubeňourů odjíždějí tlouštíci, místo trpaslíků slušně vysocí lidé, místo mrzáků krasavci. Říká se, že dokonce jedna žena se vrátila jako vousatý muž. Hoteliér ji poznal podle velkého mateřského znamínka na tváři.“
„Tak takhle jste to myslel!“ zvolal s úlevou Presto.Všechno je tedy v pořádku. Zorn dělá zřejmě opravdová kouzla. Z Presta se tedy brzy stane docela jiný člověk. Po prvé si to tak jasně uvědomil a náhle mu bylo nějak nevolno. Co se stane se starým Toniem? Vždyť to bude skoro jako smrt a znovuzrození v jednom těle.
»Ubohý nešťastný mrzáku. Prožili jsem spolu krušný život!« oslovil v duchu sám sebe. »Ať je to jak chce, pomohl jsi mi k úspěchu a já nevděčník tě odsuzuji k zániku. Neměl bych se svého záměru raději vzdát?«
Ale vzpomněl si na Heddu Lux a rozhodl se bez váhání spěchat vstříc novému osudu, který mu připraví kouzelník Zorn.
Ostrá zatáčka a před Toniem se rozevřela nádherná zahrada, obehnaná vzdušnou skvostnou mříží. U široké brány leželi dva mramoroví lvi a stál tu malý domek s dórskými sloupy. Šofér zahoukal. Z domku vyšel hlídač, vyholený stařeček v bílém oděvu. Kývl na šoféra jako na starého známého a auto projelo bez dalších překážek branou. Za vraty vedla široká cesta, vysypaná zlatavě žlutým pískem. Mezi zelenými duby a kaštany vyhlížely skvěle udržované záhony, fontány, vodní nádrže obehnané betonovými břehy a odrážející jako zrcadla mramorové besídky, jejichž bělost zdůrazňovala temná zeleň cypřišů, nehybných, jakoby zkamenělých v horkém vzduchu. A dále po okrajích cesty na planinkách za živým plotem z kaktusů a zelených trnitých keřů stály nádherné domky a vily. Mihlo se jezírko obklopené smutečními vrbami, na jehož hladině pomalu plavaly labutě. Presto se zvědavě rozhlížel a mimoděk začal pochybovat, nemýlil-li se šofér, když ho sem zavezl. Celé okolí totiž ničím nepřipomínalo sanatorium. Tak vypadají spíše letní sídla americké plutokracie. Ale šofér řídil s jistotou auto po břehu jezera k dlouhé bílé přízemní budově s rovnou střechou a širokou verandou. Byla to kancelář léčebného a obchodníku podniku doktora Zorna. Navštěvovali jej pouze pacienti, kteří mohli platit za léčení závratné sumy. Talentovaný vědec a experimentátor endokrinolog Zorn předstihl značně své kolegy. Podařilo se mu odhalit mnohá tajemství lidského organismu a vynalézt prostředky, působící na procesy, které probíhají v skrytých hlubinách tajuplných žláz s vnitřní sekrecí. Jako praktický člověk nezveřejnil své objevy pro blaho všeho strádajícího lidstva, ale choval je v nepřísnější tajnosti, aby se tak stal ve svém oboru monopolistou a mohl na tom vydělávat. Z jeho vědeckých objevů mělo užitek jen několik málo chudáků. Chtěl totiž už od počátku zařídit svůj podnik přepychově, ale neměl na to sám dosti prostředků, a tak mu nezbylo nic než se uchýlit k půjčkám. Aby přesvědčil své věřitele, že investují svůj kapitál do spolehlivého podniku, musel svou práci na několika případech demonstrovat. Našel si tedy mrzáky mezi chudinou, některým z nich musel za právo provést s nimi experiment zaplatit. Téměř před

očima kapitalistů, k nimž se obrátil o výpomoc, pak provedl několik zázračných proměn: libovolně zvětšoval a zmenšoval růst, měnil mrzáky v normální lidi, s úspěchem odstraňoval nadměrnou hubenost nebo tloušťku. To poslední budoucí věřitele obzvlášť ohromilo. Cožpak není tloušťka u milionářů téměř chorobou z povolání? Mají sedavý život, vydatnou stravu… Ano, Zorn odhalil zlatý důl. A kapitalisté projevili přání účastnit se jeho podniku. Jiní mu zase navrhovali organizaci akciové společnosti na výrobu a prodej léčivých preparátů, které vynalezl. Ale Zorn byl sám výborný obchodník. Nač potřebuje společníky, proč by se měl dělit s druhými, když může všechen zisk ze svého podniku shrábnout sám? A tak před akciovou společností dal přednost úvěru s vysokými úroky. A neudělal chybu. Za několik let zaplatil dluhy a nyní už rozmnožoval svůj kapitál.
Hned na začátku vsázel na pacienty z milionářských kruhů. A když zařizoval své sanatorium, sledoval hlavně dva cíle: za prvé tady musí jeho bohatí pacienti najít všechno pohodlí a přepych, ke kterým přivykli, a za druhé musí léčení napomáhat samo prostředí, blahodárné kalifornské klima a dovednost zahradníků. Každý pacient dostával k disposici zvláštní domek nebo vilu se vším služebnictvem a zvláštními výbornými kuchaři – podle toho, kolik mohl zaplatit. Pacienti měli co nejméně pociťovat, že jsou na léčení. Pravda, každého nového pacienta Zorn pečlivě vyšetřil, a když určil diagnosu, nevyrušoval ho příliš a nezval do svého kabinetu častěji než jednou za tři dny. Základem léčby byly pilulky, na jejichž správné užívání dbala speciální sestra, přidělená každému pacientovi, a injekce, které dávali asistenti. Tyto procedury zabíraly za celý den jen několik minut. S ostatním časem nakládali pacienti naprosto volně, četli, projížděli se na lodičkách, na koni, hráli tenis, večer poslouchali hodnotnou symfonickou hudbu, chodili do kina, tančili. Takový byl Zornův ústav, do něhož přijel Antonio Presto.

Nový pacient

Jako všude vyvolal i v kanceláři Prestův příchod senzaci. Ozval se smích. Odevšad vyhlíželi zvědavé, rozesmáté tváře.
Dívka v bílém plášti prudce zrudla, měla co dělat, aby nepropukla v smích, Obdržela šek na velikou částku, představující celé jmění, a nezvykle rychle vyřídila všechny formality.
Presto dostal k disposici jednu z nejlepších vil.
Tonio neměl tušení, jaká bouře se zvedla v kanceláři po jeho odchodu. Všichni přerušili práci, vyskočili ze svých míst a rozčileně posuzovali neobyčejnou událost. Tonio Presto, jedinečný mrzák, jakému se nikdo na světě nemůže rovnat, miláček obecenstva, se rozhodl změnit svůj zevnějšek! To je učiněná svatokrádež. Nikdo se už nesmál. Všichni byli udiveni, ohromeni, roztrpčeni. Celá Amerika, celý svět filmových diváků ještě neví, jaké hrozné neštěstí se na ně valí. Připravit milióny diváků o zbožňovaného filmového hrdinu!
To je zločin! Presto nemá právo dělat něco takového! Patří všem! Úřednice, která Presta přijímala, byla jednou z jeho bezpočetných ctitelek, a dostala hysterický záchvat, jako by byla vlastníma rukama podepsala rozsudek smrti. Mladý účetní pronesl celý proslov. Navrhoval rozeslat do redakcí největších novin telegramy o šíleném Prestově záměru, zburcovat celou americkou veřejnost, zabránit hroznému neštěstí, dokud je čas. Mnozí úředníci jeho návrh podporovali.
Vypadalo to na vzpouru. Jenom starý kontoarista poněkud ochladil rozpálené hlavy. Připomněl ostatním služební povinnosti.
„Nemáme nejmenší právo vynášet, co se děje v podniku, v němž jsme zaměstnáni," řekl. „Mohlo by to doktoru Zornovi způsobit morální i materiální škody. A Zorn bude naprosto v právu, jestliže nedisciplinované zaměstnance propustí a dokonce na ně podá žalobu a bude žádat náhradu. Vždyť pro Zorna je to riziko, že ztratí velikou odměnu. Kromě toho je Presto zrovna takový pacient, jako kdokoli jiný, kdo se na Zorna obrátil. Má právo se léčit a nikdo mu v tom nemůže překážet."
Jeho krátká a klidná řeč zapůsobila. Obzvlášť silný účinek měla hrozba ztrátou místa. Není doba vhodná k riskování služebním postavením. Všechny lekala nezaměstnanost. A tak spory utichly, vášně ochladly. Všichni si uvědomili svou podřízenost, závislost na Zornovi a sklesle se dali do práce.
Jenom mladá úřednice stále ještě nervózně, trhaně oddychovala a šeptala s hlavou skloněnou nad listinami:
„Ne, ne. To se nesmí stát…"

V novém příbytku

Na prahu bílé vily obložené růžovým mramorem přivítala Presta sestra. Měla bílý plášť, na kaštanových vlasech jí seděl důmyslný čepeček. Její červenolící, usměvavá mladá tvář byla ztělesněním zdraví. Zorn vybíral personál, obzvlášť ženský, velice pečlivě. Nehezcí, nevrlí nebo nervózní lidé nesměli být do jeho služeb přijímáni. Zornovy pacienty musí obklopovat jenom příjemné mladé tváře. Působí to dobře na náladu nemocných. Ovšem, že takové tváře jenom zdůrazňovaly

ošklivost a různé nenormality nemocných. Ale tím ochotněji se budou tito mrzáci u Zorna léčit! Tak bylo na všem vidět Zornův promyšlený systém, v němž se úzce prolínaly zájmy lékařské a obchodní.
Sestra přívětivě pokývla hlavou jako na starého známého – Presto také byl pro každého starým známým – a pravila:
„Dnes si můžete odpočinout, mistře. Doktor Zorn vás přijme zítra ráno. Dovolte, abych vás seznámila s domem a zdejšími zvyklostmi… Oj, mistře, teď máte zrovna takový výraz jako ve filmu »Na rozcestí«!“ A zasmála se. Zasmála se velmi hezky, mladě, upřímně, srdečně. A tento smích nebyl Prestovi nepříjemný. Dokonce se sám usmál, což se mu stávalo málokdy, a přitom, i když je to divné, vypadal méně směšně než obvykle. Povzdychl si a odpověděl:
„Ano, opravdu jako na rozcestí… Vaše jméno, missis? Luisa Calgownová? Dobře. Proveďte mě mým novým obydlím.“
Jednopatrová vila s balkóny, verandami a několika koupelnami byla přepychově zařízena. Ale přísnému Toniovu vkusu se leccos na tomto přepychu nelíbilo. Bylo tu příliš mnoho koberců, gobelínů, bronzu, sošek a obrazů, příliš pestrých okras a různých stylů.
»Všechno přesně podle vkusu peněžních žoků, které nemají ani. ponětí o umění,« pomyslel si Presto a s uspokojením si vzpomněl na svou vilu, kterou zařizoval s takovou pečlivostí. Tady stála piana a drahé rozhlasové přijímače, telefony i telegrafní přístroje, byla tu knihovna, kulečník. Služebnictvo bydlelo ve zvláštní budově. Jeho povinností bylo přicházet a mizet jako pohádkoví džinové na mávnutí kouzelné hůlky a neobtěžovat, není-li jeho služeb třeba.
„Jak se vám líbí dům?“ ptala se sestra.
„Výborně! Báječně!“ odpovídal roztržitě Presto. Toužil už být co nejrychleji o samotě. Čím více se rozhodný moment „převtělení“ blížil, tím více byl rozčilen. Dokonce se sám podivoval tomuto rozčilení, protože si dosti dobře neuměl vysvětlit jeho příčinu. Vždyť už se pevně rozhodl. Vždyť se neděje nic strašného. Je to totéž jako vyměnit starý obnošený oblek za nový… Ale z podvědomí se ozýval jakýsi znepokojivý hlas: »Ještě je čas všechno si rozmyslet.«
Když byl konečně sám, vyšel na velikou verandu v prvním patře, na níž kvetla spousta květů. Usedl do proutěného křesla, takže ho zakrýval keř rozkvetlého oleandru, ale přitom sám mohl velmi dobře pozorovat vypískovanou cestu za zahradní mříží kolem vily.
Byl večer. Slunce zapadalo za neviditelný oceán. V nehybném vzduchu voněly květy. Presto si zapálil doutník a ponořil se do myšlenek.
Ale provoz na cestičce upoutal jeho pozornost.
Ted na příklad vezl ošetřovatel na speciálním vozíčku o třech kolech, širokém jako několikamístné sedadlo velkého automobilu, jakousi neforemnou světle fialovou masu, v níž se jen stěží daly poznat rozplizlé obrysy lidského těla. Hmota se třásla jako huspenina nebo těsto chystající se překynout přes okraje díže. Byla to žena se světle fialovým obličejem, měla na sobě světle fialové šaty…
Za chvíli přešel neobvyklý pár – hubený muž jako tyčka, vysoký hodně přes dva metry, a trpaslice. Muž pomalu jako čáp posunoval své chůdovité nohy, trpaslice se kulila jako klubíčko. Velmi živě spolu hovořili. Dlouhán komicky skláněl hlavu a dokonce se po pás ohýbal, aby viděl své společnici do obličeje. Kdo ví, možná, že čaroděj Zorn vyrovná jejich růst, udělá z nich hezké lidi a tak spojí opět jeden pár milujících srdcí?
Na cestu vyjel ještě jeden vozík s tlustým mužem se slonína nohama.
»To je ale zvěřinec!« napadlo bezděčně Prestovi, aniž pomyslel také sám na sebe. Příroda se při své práci dopouští také zmetků a je těch zmetků dost. Zde byli jen ti, kdo mohli zaplatit Zornovi desítky a stovky tisíc za léčení. Ale kolik ubožáků se nemůže do konce života zbavit svého zmrzačení! Presto patří k těm vyvoleným, kteří se mohou změnit v normální lidi. Byla by to jistě hloupost nevyužít své možnosti.
Prestovo rozhodnutí podrobit se „převtělení“ zpevnělo. Na stolku tiše a melodicky zazvonil telefon. Současně zazvonily aparáty ve všech místnostech. Ať se nachází obyvatel vily kdekoli, všude slyší zvonění telefonu a stačí jen natáhnout ruku pro sluchátko. Tak přijde pacient co nejméně do styku se služebnictvem, které by ho mohlo zbytečně znepokojovat.
„Haló!“ řekl Tonio, přikládaje sluchátko k uchu.
„Odpusťte, mistře Presto,“ ozval se mužský hlas. „Tady vrátný. Chce s vámi mluvit jedna slečna.“
Presto se zamračil. Nějaká zbožňující psychopatka se dověděla o jeho příjezdu. Copak ani tady nebude mít od nich pokoj? A Presto už chtěl odpovědět, že je po cestě unaven, a že nemůže návštěvu přijmout, když se ozval v telefonu ženský

hlas:
„Mistře Presto, moc, opravdu moc prosím, abyste mě přijal. Přicházím z vážných důvodů. Zdržím vás opravdu jen několik minut.“
Hlas byl tak prosebný a hlavně polekaný, že Presto zaváhal. Možná, že je to nějaká pacientka, která ho chce varovat před nebezpečnou léčbou? Vždyť Zorn nemusí mít vždy jenúspěchy? Presta zaujal také hlas oné ženy, zdálo se mu, že ho nedávno někde slyšel. Sestra? Ne, někdo jiný. A tak odpověděl :
„Dobrá. Sluha vás zavede. Řekněte, že jsem na vrchní západní verandě.“
Byl zhýčkaný a nepovažoval za nutné jít návštěvnici naproti.
Neměňte svou tvář
Na verandu vstoupila mladá dívka v modrých hedvábných šatech. Zastavila se ve dveřích, mlčky pokývla hlavou, změřila pohledem vzdálenost od dveří k Prestovi a s očima sklopenýma k němu přistoupila. Měla bledou, vzrušenou tvář.
»Ovšem, zbožňující psychopatka,« dospěl k závěru Tonio a suše jí nabídl místo v křesle.
Dívka se posadila, aniž zvedla oči. Presto pochopil, proč se na něho nechce podívat: smích by jí vadil v rozmluvě.
Přitiskla prsty ke spánkům a mlčela, jako by sbírala síly. Presto stále čekal, vypouštěje kotoučky kouře.
„Mistře!“ pronesla konečně rozrušeným chvějícím se hlasem. „Už jsme se spolu jednou viděli… zapisovala jsem v kanceláři váš příchod.“
„Přejete si?“
„Dopouštím se služebního přestupku, když k vám přicházím a možná, že budu za to propuštěna…“
„V takovém případě jednáte velice nerozvážně,“ mínil chladně Presto. Nepřiměl se ani ze zdvořilosti k tomu, aby ji povzbudil, pomohl jí; obával se, že by mohla popustit uzdu bouřlivým citům, které jí podle všeho zmítaly, že by tím vyvolal vášnivé výlevy lásky, nadšení a oddanosti. Takových scén měl už dávno po krk.
„Jak se jmenujete?“
„V dané situaci na mém jméně naprosto nezáleží,“ odpověděla a prvně na něho pohlédla.
Když si všimla Prestovy rozmrzelé grimasy, celá zrudla, stočila oči na ostrou špičku svého střevíčku a rozčileně zvolala:
„Nemyslete si, že jsem psychopat, že jsem za vámi přišla, abych vám tu vylévala své srdce. Věc je mnohem vážnější.“ A znovu přitiskla konečky prstů ke spánkům s takovou silou, že se jí dlouhé rudě nalakované nehty zaryly do kůže. A náhle začala mluvit rychle, vášnivě, jako v horečce: „Tonio! Presto! Neopouštějte nás! Neměňte svou tvář! Nepřipravte nás o ty šťastné chvíle, které nám dáváte. Pochopte, život je tak těžký a jenom vy jste světýlkem v té tmě, jenom vy nám dáváte aspoň na chvilku zapomenout na starosti, v kterých se topíme, dáváte nám odpočinek a tím i nové síly, stavíte nás na nohy, vléváte naději do srdcí lidí, kteří ztratili víru v lepší budoucnost… Pro boháče jste jen šaškem, který zahání nudu jejich nicnedělání. Ale vždyť se na vás dívají v kinech milióny drobných pracovníků jako jsem já… Co s nimi bude, až přestanete hrát? Jejich život se stane ještě zoufalejší…“
Presto byl zmaten a dokonce rozrušen. Samozřejmě, je to exaltovaná ženská, která samozřejmě přehání. Ale postavila ho před otázku, které dosud nevěnoval pozornost – před otázku sociálního dosahu jeho tvorby. Ano, bude o tom muset přemýšlet. Ale nejdřív je třeba návštěvnici nějak uklidnit.
„Miss,“ řekl laskavě, „velice vám děkuji za tak vysoké ocenění mé práce. Ale zapomínáte na jednu vážnou okolnost. Jsem také živý člověk a mám nepopiratelné právo mít také své nároky na život. Nezdá se vám poněkud sobecký váš požadavek, abych si ponechal pro vaši potěchu svou zrůdnou tvářnost, svůj nos jako střevíc? Proč pokládáte jenom sebe za nešťastnou? Nenapadlo vás nikdy, že přes všechnu svou slávu a bohatství mohu být i já nešťastný jako nejubožejší chudák?“
Na takové přiznání, na takový obrat rozhovoru nebyla dívka připravena. Udiveně zdvihla obočí a nedůvěřivě se zeptala:
„Vy?“
„Ano já. Sama jste řekla, že pro boháče jsem jen šaškem. Copak nevíte, že největší komikové bývali často melancholici a vyvolávali smích ostatních lidí, když jejich srdce krvácelo?“
A protože nechtěl překročit meze sdílnosti a nechtěl jí dát podnět k nešetrným otázkám, dodal:
„Mám dost důvodů, o nichž se nechci šířit, abych byl nespokojen se svým osudem a abych chtěl změnit svůj zevnějšek.“
Ale návštěvnice byla důvtipná, nebo jí snad pomohl ženský instinkt, a odpověděla sklesle: „Ano, to se stává.“
Sklopila hlavu a hluboce se zamyslela. Presto mlčky vyčkával.

„Nevím… možná, že máte pravdu," řekla konečně. „Takové věci se dají velmi těžko rozhodovat. Na jedné misce vah je soukromý život, na druhé zájmy diváků, vašich ctitelů. Ne každý člověk se narodil hrdinou, který je schopen obětovat své zájmy zájmům společnosti."
To už byla otevřená výzva. Presto se vypjal a udělal pózu, která by Hofmana přivedla do vytržení. Dívka se na něho nedívala, a proto zachovala svou vážnost. Tonio už jí chtěl náležitě odpovědět, ale ona ho předešla a zvolala: „Ale vy to uděláte, protože vy máte veliké srdce!" Presto mlčel.
Tu se dívka nečekaně vrhla před ním na kolena, lomila rukama a téměř vzlykala: „Přineste nám tu oběť! Zapřísahám vás! Presto! Tonio! Slibte, že se vzdáte svého záměru!"
»Chytré děvče a přece psychopatka,« pomyslel si Presto. Posadil ji zase do křesla a přísně pravil:
„Vyslechněte mě přece, miss. Zbytečně se namáháte. Přemlouváte mě, abych neměnil svůj zevnějšek. Ale to je tak nelogické, jako kdybyste mě žádala nebo nutila, abych vždycky vystupoval pořád jen v jedné úloze. Vždyť tím, že chci změnit svůj zevnějšek, naprosto nehodlám zanechat svého povolání filmového herce. Tonio Presto se pouze objeví na plátně v nové podobě a v nových rolích."
„Ale náš starý milovaný Presto přestane existovat," pronesla dívka trpce a vstala. „Udělala jsem, co bylo v mých silách. Odpusťte, že jsem vás vyrušila, a buďte sbohem, milý, nezapomenutelný Presto!"
A rychle odešla. Presto vyskočil z křesla a začal nervózně přecházet verandou, vymršťuje přitom do výšky své krátké nohy.
»Nezapomenutelný! To je dobré! Jako by Presto už byl nebožtík! Nepříjemná návštěva! Psychopatka! Jakým právem se vměšuje do mého soukromého života?«
Když se poněkud uklidnil, začal už uvažovat chladnokrevněji. To ztřeštěné děvče vrhlo na jeho tvorbu jakési nové světlo. Doposud se mu všechno zdálo velmi prosté. Díky svému výjimečnému zevnějšku a talentu má reputaci největšího světového komika a nesmírné bohatství. Umí měnit smích v dolary a to není k zahození. Pravda, prožívá vnitřní tvůrčí drama, o němž nemají jeho ctitelé potuchy – cítí se tragédem a ne komikem. Je paradoxním tragédem, který vzbuzuje smích. K doktorovi Zornovi ho přivádí touha po odstranění tohoto protikladu a jeho neopětovaná láska k Heddě Lux. Ale nikdy se nezamýšlel nad tím, že jeho umění má nějaké sociální poslání. Zdá se dokonce, že byl bezděčně a bez vlastní vůle nástrojem v cizích rukách. Jeho úkolem bylo odvádět diváky – a byly jich opravdu milióny, celá Amerika, celý svět – od chmurné skutečnosti, přinutit je, aby zapomněli na neřešitelné životní otázky, na své útrapy. Diváci se nesmáli jen v kině. Odnášeli si smích do svých sklepních děr a chatrčí, dělili se o něj s ostatními lidmi a život jim připadal krásnější.
Když si vzpomněl na filmy, v nichž hrál, utvrdil se ještě více ve svém názoru. Kromě klasických tragédií, které byly jen ústupkem vrtochům vynikajícího herce, hovořily všechny scénáře bud o zajištěném životě boháčů, od něhož Presto zavítal jen náhodou, nebo o osudu chudáků, z kterých se kouzlem stávali milionáři, a nasazovali tak podobnou naději do hlav diváků v otrhaných šatech a sešlapaných křampálech.
A klasické tragédie a drámata, v nichž Presto vystupoval! Nebýt kromobyčejného a svérázného Toniova talentu, jenž Othellům a Learům dodával nejen směšnost, ale i hlubokou lidskost a vyvolával u diváků smích a slzy, docházelo k parodii, profanaci velikých uměleckých děl. Ale hlavním Prestovým přínosem byl přece jen smích. To se nedá popírat. Milióny životem ublížených nešťastníků mířily do kina, jako míří prokřehlí poutníci ke krbu, a Prestův smích je zahříval. Připravit je o toto teplo! Presto si vzpomněl, jak sám jako chudý chlapec zapomínal na chvíli v kině na hlad a mráz a smál se směšným příhodám tehdejších komiků. Kdyby ho byl tehdy někdo připravil o tyto krátké chvíle zapomnění, byl by se rázem stal jeho život ještě smutnější.
Co má dělat? Nemá se opravdu raději vzdát svého „převtělení"?
Presto rozčileně přecházel verandou. Slunce už dávno zapadlo, po modrém nebi se rozsypaly hvězdy, ale on o tom nevěděl.
»Cožpak bych v novém těle nemohl pokračovat ve vytčené cestě? Copak musí být člověk vždycky mrzákem, aby mohl hrát komické role? Komické role! A co mé sny o opravdové vysoké tragédii?«
Dívčina návštěva Presta silně rozčilila. Viděl, že zamýšlený krok je mnohem vážnější a složitější, než předpokládal. Usnul toho dne celý utýraný až k ránu, aniž dospěl k nějakému rozhodnutí. Ve spánku ho pronásledovaly noční můry. Viděl zástupy lidu. Muži, ženy i děti k němu vztahovali ruce a volali: »Neopouštěj nás!« A v jejich čele stála včerejší návštěvnice – „delegát miliónů". Objímala ho tak pevně, že se dusil a chroptěl.
Když si však ráno vzpomněl na bouřlivý včerejší den a noc, řekl si »To jsou

všechno jenom nervy!« Vykoupal se, posnídal a vydal se k doktoru Zornovi.
Těžký případ
Zorn přijal Presta ve velkém kabinetě, který ničím nepřipomínal pracovnulékaře:nestály zdeskleněné skříně s hrozivými lékařskými nástroji, netyčily se tu skříně s tlustými imposantními cizojazyčnými knihami, které mají návštěvníka přesvědčovat o vzdělání jejich majitele a vzbuzovat k němu úctu, nebyly tu lebky a kostry. Pohodlný nábytek s koženým potahem, velký psací stůl z mahagonového dřeva se zeleným suknem a tlustým sklem a na stole jen psací souprava zdobená bronzovou soškou bizona, telefon a dvě vázy s květinami. V rozích místnosti kytice v japonských vázách. Na stěnách obrazy, převážně veselé krajiny, a dvě sochy: socha Afrodity, rodící se z mořské pěny, a Apollóna – dva symboly ideální krásy lidského těla. Žádná cena nemůže být příliš vysoká, má-li se člověk zbavit svého mrzáctví a přiblížit se těmto ideálům! Celou jednu stěnu zabíralo veliké okno s vyhlídkou na zrcadlové jezírko a lučinu, bohatě posetou červenými máky. Taková pracovna dělala na pacienty velmi příznivý dojem.
Zorn seděl u psacího stolu opřen o vysoké opěradlo křesla. Byl to silný, vyholený červenolící čtyřicátník s typickým anglosaským protáhlým obličejem, s lehce zahnutým nosem a ostrou bradou. Měl světlé, krátké, hladce přičesané vlasy. Brýle nenosil. Jeho šedé, rozumné oči hleděly vesele a pronikavě. Úzké rty se usmívaly. Pískově hnědé šaty s karafiátem v knoflíkové dírce dobře padly jeho urostlému tělu. V jeho zevnějšku a v celém ovzduší nebylo nic profesionálního. A to vše bylo založeno na rafinovaném, důmyslném psychologickém výpočtu.
Když Presto vstoupil, Zorn vstal, vztáhl k němu obě ruce a vyšel mu vstříc jako starému příteli.
„Buďte vítán, buďte vítán, mister Presto!“ zvolal srdečně. „Velmi rád se s vámi setkávám. Posaďte se, prosím. Tady to budete mít pohodlnější.“
Nezavedl Antonia k psacímu stolu, ale k oknu a sám se posadil do křesla proti němu. Na malém kulatém stolku z mahagonového dřeva stála stříbrná krabička s doutníky a cigaretami a elektrický zapalovač.
„Cigarety nebo doutníky?“ Zorn podal Prestovi krabičku s četnými přihrádkami a vysvětloval mu: „Tady jsou egyptské cigarety, tady turecké a havanské doutníky »Vegueros«, »Regalia Byron« – ty vůbec nejsou v prodeji – a tady doutníky ze Sumatry, z Jávy, z Virginie…“
Presto poděkoval a vzal si »Vegueros« – nejlepší havanský doutník. Zorn si zapálil cigaretu.
„Když mi včera sdělili, že k nám vážil cestu sám Tonio Presto, přiznám se, že jsem tomu nemohl uvěřit. Rozhodl jste se snad změnit svou podobu?“
Zorn hleděl Prestovi přímo do tváře, mile se usmíval, ale ani dost málo nemusel přemáhat záchvat smíchu, což Antonia velmi udivilo. Zorn se uměl zřejmě mistrně ovládat.
„A proč ne?“ opáčil Antonio.
Zorn se odmlčel, usmál se ještě líbezněji, až se ukázaly jeho krásné bílé zuby, a pravil:
„A můžete mi zaručit, že mě vaši ctitelé nezlynčují?“
Teď se zase usmál Presto a málem se prořekl, jakou měl včera návštěvu.
„Ale to není hlavní,“ pokračoval Zorn. „Já sám nejsem plně přesvědčen, mám-li ve vašem případě právo na metamorfosu.“
»To by mi ještě scházelo, aby odmítl!« pomyslel si rozčileně Presto a namítl: „Ale vždyť provádíte desítky metamorfos!“
Tonio se rozrušil a byl obzvlášť směšný. Ale Zorn se stále usmíval. Železný člověk!
„Jsem tu všeho všudy několik hodin,“ dodal Presto, „a již jsem viděl tolik stejných nešťastníků…“
„Ano, ale vy jste výjimka. Jste výjimka dokonce i v mé poněkud neobvyklé praxi,“ odporoval Zorn. „U všech mých pacientů je jejich fysická abnormalita jenom smutným jevem vedlejšího významu. Připravuje je o mnoho, ale nic ani jim, ani společnosti neposkytuje. Nic neztrácejí, a naopak vše mohou získat. U vás je tomu naprosto jinak. Váš zevnějšek je nerozlučně spjat s vaší tvorbou, s vaším vstupováním před veřejností…“
»I on říká totéž!« pomyslel si s hněvem Presto a vykřikl:
„Nejsem přece otrok obecenstva!“
„Ovšem, jste svobodný americký občan,“ odpověděl Zorn. „Ale já teď nemluvím o vás, ale o sobě. Musíte uznat, že jste naprosto jedinečnou hříčkou přírody, výjimečným uměleckým dílem… Viděl jste chiméry na pařížské katedrále Notre-Dame? Jsou nesmírně ošklivé a zároveň jedinečně krásné. Co byste asi řekl o člověku, který by je rozbil a na jejich místo postavil přenádherné cherubíny? Nenazval byste ho vandalem a barbarem? Dějiny by mu něco takového nikdy neodpustily.

Zhanobil by své jméno. A já nechci, aby se to stalo s jménem mým… Obávám se, že jste sám dostatečně nepromýšlel svůj záměr do všech důsledků… Víte dobře, že jsem na svou lékařskou praxi finančně odkázán. Ale jsem přesto ochoten odmítnout vaše peníze a vrátit vám je, jen abych na sebe nebral tak nesmírnou odpovědnost.“
„Odmítáte tedy změnit můj zevnějšek?“ zeptal se sklesle Presto. Vypadal v té chvíli k smrti nešťastně. Všechny jeho sny o novém životě v novém těle, sny o osobním štěstí se tady hroutí.
Ale nebyl to jeho sklíčený vzhled, který Zorna dojal. Zorna vůbec nebylo možné něčím dojmout. Naprosto nehodlal ztratit tak výnosného pacienta. Byl to však opravdu velmi těžký případ v jeho praxi. Prestovo převtělení vyvolá bezesporu rozruch v celém světě. Zorna ovšem nebude nikdo lynčovat. Ale je docela pravděpodobné, že mu budou spílat noviny, a není tak docela jisté, bude-li to pro jeho podnik nová reklama, nebo zda to jeho praxi neuškodí. Po příliš velké reklamě po pravdě řečeno také netoužil. Jeho praxe byla dost rozsáhlá a přitahovala klienty z nejzámožnějších vrstev. Široká veřejnost o něm věděla málo, úřady se o něho nezajímaly a to mu bylo jenom vhod: rozruch by mohl vyvolat nežádoucí zájem lékařských organizací a kdoví, čím by to ještě skončilo! V nejlepším případě peněžní ztrátou převyšující honorář od Presta, aby se opět vše uklidnilo a celá záležitost upadla v zapomnění. Proto se chtěl předem všestranně pojistit a dokonce instaloval v pracovně odposlouchávací zařízení, které zaznamenávalo na váleček celý jeho rozhovor s Prestem. V případě potřeby může Zorn dokázat, že udělal, co bylo v jeho silách, že sám Presta všemožně zrazoval.
Doktor rozhodil ruce a pokračoval:
„Vaše zrůdnost je právě taková nemoc jako jakákoliv nemoc jiná. A proto jako lékař nemám právo odmítnout vám lékařskou pomoc.“ Poslední větu řekl obzvlášť hlasitě a zřetelně. „Jde o velmi složitý konflikt a nejlepším východiskem z něho může být jedině to, že se dobrovolně vzdáte svého úmyslu. Proto vás mohu jen prosit, snažně prosit, abyste se svého záměru zřekl. Ještě jednou si všechno dobře rozmyslete. Den dva ještě počkáme. A jestliže dospějete k rozhodnutí…“
„Mé rozhodnutí je pevné!“ zvolal Presto. „A dva dny na něm nic nezmění.“
Zorn vzdychl a ještě jednou rozhodil ruce.
„Co dělat? Tím berete celou odpovědnost sám na sebe.“ A nyní se Tonia vyptával již tónem lékaře: „Na co si stěžujete, mister Presto?“
„Na osud.“
Zorn nasadil chápavý výraz a mlčky soucitně přikývl:
„Pro nás, moderní lidi, je osud jenom kausální zákon. Proto už osud nevzýváme, ale sami si jej podrobujeme podle svého… Jste dnes můj poslední pacient!“ Pohlédl na hodinky a dodal: „Končím návštěvní hodiny. Můžeme si vyjít do parku a popovídat si.“
Vše je v pohybu…
Vydali se po cestičce vysypané žlutým pískem do odlehlé části parku.
„Vy si tedy stěžujete na osud?“ opakoval Zorn.
„Ano,“ odpověděl vášnivě Presto. „Proč se jeden člověk rodí jako krasavec a druhý jako mrzák? A toto mrzáctví leží na něm jako prokletí, jako Kainovo znamení, a nedá se změnit, nepočítáme-li poznenáhlé změny, které s sebou přináší dospívání od dětských let do stáří.“
Zorn zavrtěl hlavou:
„Nemáte pravdu. Naprosto nemáte pravdu! Nejen naše tvář, ale celý tvar našeho těla není vůbec stálý, nehybný. Vše je v pohybu, vše plyne jako řeka. Naše tělo neustále vyhořívá, vyprchává a na místě starého těla vzniká tělo nové. Za okamžik už nejste tím člověkem, jakým jste byl před chvílí, a přibližně za sedm let nezůstane ve vašem těle jediný atom z těch, které je tvoří dnes.“
„Ale přes to všechno se dnešní já jako vejce vejci podobá včerejšímu,“ povzdychl si Presto.
Zorn se usmál. Ale nebyl to úsměv urážlivý. Doktor se smál jeho slovům a ne gestům, kterými je provázel.
„Ano, je to jakási iluze o stálosti forem. Ale ta iluze vzniká proto, že formy těla se obnovují podle téhož vzoru jako tělo »bývalé«, které zmizelo, shořelo při výměně látek. A tvary těla se vytvářejí stejně jenom proto, že orgány vnitřní sekrece řídí pomocí hormonů jejich výstavbu podle vytčeného plánu.“
„Ale cožpak to nesvědčí o stálosti forem?“
„Rozhodně ne! Socha odlitá z bronzu se nemění, dokud ji nepoškodí čas. Má stálé formy. Ale s formami našeho těla je to zcela jiné. Stačí, aby jediná žláza s vnitřní sekrecí začala pracovat s malou odchylkou od určeného plánu, a formy našeho těla se začnou měnit. Prosím, podívejte se laskavě na tyto pacienty.“
Proti nim po cestě přicházel veliký člověk. Proporce jeho těla byly

nepravidelné. Měl neobyčejně dlouhé nohy a ruce, krátký trup a maličkou hlavu. Přes svůj veliký vzrůst měl ve tváři čistě dětský výraz. Když zahlédl doktora Zorna, začal si upravovat šaty, přesně tak jako to dělají malí chlapci, kteří se bojí, že je dospělí pokárají.Obr se doktorovi poklonil a přešel.
„Viděl jste toho velikána? Normální vzrůst Evropana kolísá mezi sto šedesáti dvěma centimetry u Italů a sto sedmdesáti sedmi u Noru. A tenhle obr měří dvě stě třináct centimetrů. A je mu teprve sedmnáct let. Do deseti let rostl jako docela normální dítě a potom náhle začal nezadržitelně hnát do výšky. Proč? Proto, že se přední část mozkového podvěsku – hypofysa – začala rozvíjet příliš rychle, neboli, jak říkáme my lékaři, došlo k tomu následkem hyperfunkce, to znamená zvýšené činnosti přední části hypofysy. Nebo tady ta trpaslice – podívejte se vpravo. Je jí sedmatřicet let a měří všeho všudy devadesát sedm centimetrů. K zastavení růstu došlo proto, že byla oslabena činnost štítné žlázy.“
„Ano, ale všechny tyto změny nastaly v dětském věku.“
„U dospělých je to samozřejmě složitější. Ale věda umí překonat všechny překážky… Zajdeme si tamhle k tomu domku pod svahem. Možná, že se nám podaří zahlédnout miss Vedetovou.“
Před verandou seděla žena, opřená o opěradlo velkého křesla.
„Dobrý večer, miss Vedetová,“ pozdravil ji usměvavě Zorn.
Žena se nepohnula a odpověděla Zornovi na pozdrav jen lehkým kývnutím.
Při pohledu na ni se Presto zachvěl. Seděla tu jakási příšera s protáhlým obličejem, s ostře vystupující bradou a zátylkem, s tlustým nosem a ústy. Měla nestvůrně velké ruce a nohy.
„Jak je ohavná!“ pronesl tiše Presto, když nemocnou minuli.
„Ano, je to zrůda,“ odpověděl doktor. „A jestlipak mi budete věřit, že právě tato žena byla donedávna vyhlášenou krasavicí a dokonce před dvěma léty vyhrála v Chicagu soutěž krásy? A věřte mi, byla to opravdu neobyčejně krásná žena. Mám její fotografii z doby, než onemocněla. Ukáži vám ji.“
„A co ji tak zohavilo?“
„Bez zjevných příčin se jí začaly rozrůstat kosti na obličeji, hlavně na bradě, konečky prstů na rukou i na nohou a zároveň žebra a obratlové trny. Nemoc se projevovala celkovou slabostí. Akromegalie – tak se nazývá ona nemoc, a způsobuje ji chorobné zvětšení, lépe řečeno otok přední části hypofysy. Kdyby se jí to bylo stalo v dětství, byla by z ní vyrostla obryně, ale ve dvaceti letech to vedlo k takovému znetvoření. Mimochodem řečeno, mohl bych uměle vytvořit obra i z dospělého člověka.“
„Je to beznadějný případ?“
„Naprosto ne. Jakmile se nám podaří obnovit normální funkci mozkového podvěsku, formy jejího těla se změní samy sebou.“
„Chcete tím říci, že její kosti se opět zmenší a že se bude podobat zase sama sobě?“
Zorn přikývl.
„Vypadá to jako kouzlo, že? A vy byste chtěl mluvit o nezměnitelnosti forem lidského těla. Není nic nezměnitelného. Všechno je v pohybu, všechno se mění.“
Hormony a hypofysy
Druhou noc strávil Presto téměř stejně špatně jako první. Dlouho nemohl usnout. Seděl v hlubokém safiánovém křesle a urovnával si v myšlenkách vzrušující dojmy dne. Okouzlující žena, změněná zlou chorobou v jakousi děsivou čarodějnici, trpaslíci, obři – a uprostřed všech těchto zrůd a příšer doktor Zorn jako kouzelník, který se chystá zrušit zlé čáry a vrátit všem zrůdám normální zdravou lidskou tvář.
Na Tonia padala dřímota a zdálo se mu, že čarodějnice s ohromnou bradou vstává ze svého křesla, jde k němu, vztahuje své nestvůrně velké ruce a říká:
»Miluji tě, Tonio. Můj ženich mě opustil. Ale ty se mi líbíš víc než on. My oba jsme zrůdy. Jsme si rovni. A zplodíme zrůdy, jaké ještě svět nikdy nepoznal… Budou tak směšné, že se všichni lidé zalknou smíchem. A potom bude země patřit našim potomkům. Nikdo se jim už nebude smát, protože všichni lidé budou jen příšerné zrůdy. A zrůdnost bude prohlášena za krásu. A největší mrzák bude prohlášen za největšího krasavce…«
Tonio se probudil a na celém těle mu vyrazily kapky ledového potu.
»Jaký ohavný sen…« pomyslel si. A náhle se rychle posadil na posteli a chytil se za hlavu. Ohromila ho jedna myšlenka: »Prchl jsem ve snu před ohavnou miss Vedetovou. Ale jsem snad já lepší než ona? Ano, Hedda Lux měla pravdu, měla stokrát pravdu, když mě odmítla. Jak jsem k ní byl nespravedlivě krutý při našem posledním setkání… Což jestli ji můj smích skutečně zahubil? Opustil jsem ji v bezvědomí. Možná, že má slabé srdce…«
Vyskočil z postele a začal přecházet po místnosti.

»Musím poslat Hofmanovi telegram a vyptat se ho na ni. Jenomže Hofman už zřejmě odjel… Jestliže jsem ji skutečně svým smíchem zabil, dojde k procesu, zavřou mne, obžalují mě patrně z vraždy a popraví. A zemřu jako zrůda… Ne! Jestliže Hedda zemřela, nedá se to už napravit. Kromě Hofmana nikdo neví, kam jsem odjel. Nejprve se musím vyléčit a potom se už uvidí… Jak mám ale pocuchané nervy! Musím se vzpamatovat!«
Přinutil se ulehnout, ale až do rána ani oka nezamhouřil. »Ohavnost je ta nejtěžší nemoc,« opakoval blouznivě. Usnul teprve, když se první jitřní paprsky dotkly vrcholků stromů. A v polospánku stále opakoval neznámá, nepochopitelná slova, která zněla jako zaklínání: »Hypofysa… Hormon… Akromegalie… Hyperfunkce…«
„Ne, z toho by se mohl člověk opravdu zbláznit," řekl si, když se v jedenáct hodin dopoledne probudil. „Musím naprosto přesně vědět, co to jsou ty hormony a hypofysy a znát celou jejich mechaniku, pak se vše osvětlí a v hlavě budu mít zase pořádek."
Když se umyl, přistoupil k velkému zrcadlu v koupelně a pozorně si prohlížel svou tvář. Nebyl nadarmo filmovým hercem. Znal každý milimetr svého ošklivého a směšného obličeje.
„Ty ušatá zrůdo s chobotem místo nosu," oslovil svůj obraz v zrcadle. „Už brzy s tebou bude amen. Shoříš, odplyneš, vyprcháš a místo tebe… chtěl bych vědět, jak vlastně budu vypadat po skončení léčby," řekl Presto už docela jiným tónem.
Rychle se oblékl a vydal se za doktorem Zornem, ale ten se právě věnoval jiným pacientům, a tak se Presto vydal na procházku do parku.
Řediteli pouťové boudy by jistě při pohledu na všechny ty zrůdy zahořely oči. Mohl by z nich vytvořit nejednu společnost trpaslíků a obrů. Presto potkával muže i ženy, tlusté, že se sotva valili na sloupovitých nohách, i hubené jako kapitán Fracasse; potkával muže s ženským poprsím, viděl vousaté ženy… Byly to všechno oběti hry neznámých sil, které se skrývají v hlubinách lidského organismu.
Tady jde mrzák s ohromnou hlavou a kratičkýma nohama. Kretén. Pozorně se podíval na Tonia a náhle se idiotsky zasmál.
„Jime! Jime! Pojď sem honem! Podívej se na ten zázrak! Tonio Presto seskočil s plátna a obtěžoval se k nám. Tak pojď, pojď, máme tu zadarmo biograf!" hulákal na jiného nemocného.
Každý, kdo chodí do kina, Presta ihned poznával. A kdo nechodí do kina? V patách „živému Prestovi" šli kreténi i obři. To Antonia rozčilovalo. Ostře odbočil na vedlejší cestu a nečekaně se ocitl na tenisovém hřišti. Muži i ženy v bílých sportovních šatech hráli se zaujetím tenis. Byli to naprosto normální lidé.
»Patrně uzdravení pacienti,« usoudil Presto.
Opodál stáli mrzáci. Sledovali dychtivě hráče.
Jak se později Presto dověděl, panovaly mezi mrzáky a lidmi, kteří již získali normální vzezření, zajímavé vztahy. Mrzáci se snažili přijít co nejvíce do styku s těmi, kdo již ukončili léčbu. Jejich společnost je povzbuzovala, posilovala v nich naději, že i oni budou zakrátko stejně normálními lidmi. Ale uzdraveným pacientům byla jejich přítomnost na obtíž, stranili se jich, protože jim vzhled mrzáků připomínal nedávnou minulost. Přítomnost mrzáků je rozčilovala. Některé ženy dokonce vytahovaly zrcátka, aby se přesvědčily, že se doopravdy zbavily své ohavné masky. Proto existovala v Zornově městečku vždy jakási společenská hierarchie, podobající se hierarchii společenských tříd. „Plebejci a páriové" – mrzáci – přecházeli průběhem léčení s celou svou kastou, svým klanem do „vyšší" třídy.
I zde si brzy Presta povšimli. Zamířil tedy až na samý konec parku. Za nevysokou zdí zaslechl dětské hlasy. Bylo tam dětské oddělení.
A zase ony dotěrné pohledy nemocných, které potkával, zase smích a přidušený šepot: „Presto! Podívejte, Presto!"
Byl tu poslední z párií.
Vrátil se domů a do večera nikam nevycházel. Teprve když nastala tma a většina nemocných se rozešla do svých vil, vydal se Presto znovu k doktorovu domu.
V polovině cesty Zorna potkal.
„Jdu za vámi," řekl lékař. „Pojďte se projít. Je to zdravé před spaním. Jak jste spal včera?"
„Špatně. Myslím, že za to mohou vaše hypofysy. Chci vědět, co je to zač, jinak mi bude pořád připadat, že mě na každém kroku obklopují démoni zla, jako si to mysleli moji dávní předkové."
„Nu což, budeme se tedy seznamovat s »démony«."
„Je-li to možné, doktore, pojďme po téhle cestě."
A Presto ukázal na krajní zapadlou cestičku, po níž téměř nikdo nechodil.
Zorn přikývl a začal svůj výklad.
„Právě jste nazval žlázy s vnitřní sekrecí démony. Nu, a tito démoni mohou být

zlí i dobří. Jak je to možné? Hned vám to vysvětlím. Víte zajisté, že lidské tělo se skládá z mnoha miliard živých buněk, to znamená drobounkých uzlíčků živé hmoty. Tyto malé buňky vykonávají různé funkce podle své povahy a žijí a působí na sebe v podivuhodném a naprostém souladu. Čím více poznáváme život lidského těla, tím více nás udivuje tato harmonie jeho jednotlivých částí, tento pořádek a soulad, který vládne mezi všemi buňkami a orgány. Kdo tento pořádek řídí? To je otázka, která zajímá vědce už velmi dávno. V devatenáctém století se vědci domnívali, že všechny buňky a části organismu spojuje a sjednocuje nervová soustava a centrem že je mozek, kterému jsou všechny buňky podřízeny. Ukázalo se však, že tomu docela tak není. Mozek má mnohem skromnější, i když velmi důležité místo. Reguluje přenášení podnětů z jednoho místa těla na druhé. Tomuto přenášení se říká reflex. Ale reflexy ještě vůbec nejsou vyčerpány všechny projevy života organismu, centrální nervová soustava není soustava jediná. V organismu vládne mnohem složitější řád. Buňky produkují zvláštní chemické látky, které podněcují činnost žláz a svalů. Svaly hromadí pro buňky výživné látky a produkty látkové výměny, a žlázy vylučují zvláštní látky, kterým říkáme hormony. Tyto látky organismusvětšinou nevyměšuje, ale mají velkou aktivní úlohu při určování jeho forem. Výměna hormonů vnáší do celého organismu harmonii. Miliardy buněk žijí v přesně vymezené součinnosti. Některé orgány na příklad vylučují pouze hormony. Takovým orgánům říkáme žlázy s vnitřní sekrecí a jestliže řekněme jeden z těchto orgánů, z těchto žláz, pracuje příliš aktivně, začne ovládat práci organismu, množství ostatních faktorů se zmenšuje a organismus dozná značné změny: člověk nadměrně tloustne nebo hubne, v dětském věku nadměrně roste nebo naopak se jeho růst zastaví, dochází i k mnohem hlubším změnám, končícím tělesnou zrůdností. Takovým způsobem orgány s vnitřní sekrecí, neboli žlázy, plní úlohu jakýchsi regulátorů. A není jich málo: štítná žláza, hypofysy, nadledvinky a mnohé jiné. Mimochodem k té štítné žláze. Kde jste se narodil?“
„V Boorchiadských horách.“
„Myslel jsem si to. V místech vysoko nad hladinou moře se z půdy vyluhují, vyplavují a větrají výživné soli, obsažené v dešťové vodě a nutné ke koordinaci činnosti organismu při výživě některých orgánů, a štítná žláza nemá v těchto podmínkách dostatek potřebného materiálu. Proto má ve vašich krajích tolik lidí zvětšenou štítnou žlázu. Vždyť struma není nic jiného než abnormální růst štítné žlázy, způsobený nedostatkem její výživy. Vaše choroba vznikla také z porušení funkce žláz s vnitřní sekrecí. U vás však má toto porušení přece jen poněkud neobvyklý charakter. Jde o to, že u lidí vašeho typu se dá obvykle pozorovat zpomalení pohybů a všech procesů duševního života. Jsou skleslí, těžkomyslní, flegmatičtí, tupí a připomínají spíše dobromyslná zvířata. Pravda, i mezi nimi se najdou bystří lidé. Ale u vás to není jen bystrost, vy máte aktivní, činorodý tvořivý rozum a zvýšenou vnímavost a citlivost nervů. Řekněte, míváte někdy bušení srdce?“
„Ano.“
Zorn pohlédl na Prestovy ruce:
„Jste sensibilní, nervní, vnímavý člověk. Snadno se vzrušíte, na váš organismus jako by působily dvě protikladné síly. Mám už jasnou představu o vašem charakteru, temperamentu a založení. Dáte mi, jak se zdá, trochu práce. Chcete samozřejmě mít normální vzrůst, normální tělesné proporce a tvář, jakou byste měl, kdyby nenesla stopy porušení činnosti žláz s vnitřní sekrecí…“
„Ovšem,“ odpověděl Presto.
„Ale vy jste svou skutečnou tvář nikdy neviděl. Pokusíme se vám ji ukázat. Dělám něco, co ještě žádný lékař nedělá. Říkají o mně, že jsem kouzelník, čaroděj. Totéž říkávali i o našem šlechtiteli Bairbankovi. Já nedělám o nic víc než on. On tvoří kouzla tím, že mění tvar a celou »konstrukci« plodů a zeleniny. Já pracuji na změnách formy a obsahu lidského organismu. Pojďte se podívat do mého »musea«. Ukáži vám tam pár trofejí. Předstihl jsem všechny své kolegy,“ pokračoval Zorn již na cestě k domu. „Podařilo se mi z hormonů žláz s vnitřní sekrecí vytvořit vynikající preparáty. S pomocí těchto preparátů se mi daří měnit formy a růst dokonce i u dospělých lidí v poměrně krátké době. Podívejte se,“ vybídl Presta, když vstoupili do místnosti sousedící s Zornovou pracovnou, „tak tedy vypadá ona síla, která vykonala všechna ta kouzla.“ Vzal album, rozevřel je a ukázal Prestovi fotografie. Na levé straně byly snímky děsivých zrůd, na pravé naprosto normální lidé, mezi nimiž byli někteří dokonce velmi krásní. Mezi tvářemi na levé a na pravé straně byla jen vzdálená a sotva pozorovatelná podoba.
„Před léčením a po něm,“ pravil hrdě Zorn, ukazuje na levou a na pravou stranu alba.
A jeho hrdost byla oprávněná. Zdálo se, že je schopen tvořit formy lidských těl a tváří podle svého přání.

„To vše jsou mé evropské trofeje, začal jsem totiž pracovat ve Francii u Sabatiera," pokračoval Zorn. „A tady jsou první Američané. Bohužel oficiální představitelé naší lékařské vědy, jak jsem slyšel od Kruxe, nejsou mým pokusům příliš nakloněni. Církevní kruhy už začínají protestovat. Ostatně, zatím mi nedělají žádné překážky. A tady," ukázal na skříň se skleněnými dvířky. Na poličkách ležely velké bílé lékárenské nádoby s latinskými nápisy. „Středověký alchymista by mi za tyto baňky nabídl celé jmění. Jsou v nich prášky. Jedny zmenšují, jiné zvětšují vzrůst…"
„Cožpak vy můžete zvětšit nebo zmenšit dospělého člověka?"
„Ano, mohu udělat i tento »zázrak«. Tak na příklad tady ten prášek vyléčí nemocného radikálně ze ztloustnutí, a tento udělá z hubených lidí lidi silné. Prostě, kdybych byl žil tak před pěti sty lety, mohl bych lidi »začarovávat« a »odčarovávat« a přijít si na ohromné peníze."
„A skončil byste svůj život na hranici."
Zorn se usmál.
„To je možné. Teď už mne neupálí zaživa. Ale nicméně mě mohou pořádně dopálit. Lidská zkostnatělost přetrvá věky."
Doktorův rozkaz, aby se svlékl, vyplnil Presto mechanicky. Zorn ho pečlivě vyšetřil.
„Rozhodně musíme zachytit celý postup vašeho převtělení," řekl Zorn. „Jednoho nemocného jsem den co den fotografoval ve stejné pozici. Vznikl neuvěřitelný film: před očima jste viděl přeměnu mrzáka v krasavce. Ale takové fotografování zabírá příliš mnoho času."
Den na to přijal Presto první prášek, který měl zahájit neviditelnou práci v jeho organismu.
Toho dne stál Presto dlouho před zrcadlem, jako by se sám se sebou loučil.
Svatokrádežný čin
Dny plynuly jeden za druhým a jeden za druhým polykal Presto léky. Bedlivě se pozoroval v zrcadle, ale žádné změny neviděl. Stále stejný chobotovitý nos, odstálé uši, protáhlá, nahoře rozšířená lebka. Presto už ztrácel trpělivost a začínal pochybovat o magickém umění doktora Zorna.
Aby se nestával středem všeobecné pozornosti, vzdal se už dávno svých procházek parkem a chodil se nadýchat čerstvého vzduchu jen v noci. Čas se vlekl jednotvárně a nudně. Presto četl losangeleské, sanfranciské a hollywoodské listy, aby se dověděl, co se děje ve světě.
Některé noticky mimoděk upoutávaly jeho pozornost, i když se nevztahovaly k osudu Heddy Lux. Tak v městě Barclay ve státě Kalifornie přes protesty mravopočestných a cudných sousedů pobíhal jednoho slunného dne čtvrt hodiny dvouletý Rolph Ellison docela nahý na zadním dvorku před domem. Vyžadovala to jeho matka Lilian Ellisonová. Lékař totiž předepsal chlapci léčbu sluncem. Ale sousedé si stěžovali na policii. Jeden choulostivý manžel se dal slyšet, že nahota dvouletého Rolpha přivádí jeho ženu do nesmírných rozpaků.
Ctihodný pastor Noel Hines z Frankfurtu ve státě Kentucky prohlásil: „Profesoři, kteří učí, že člověk pochází z ocasaté opice, by měli viset."
Na universitě ve státě Arkansas proběhla anketa na otázku, koho pokládají studenti za „největšího světového hudebníka". První místo v anketě získal populární dirigent jazzového orchestru Paul Whitman, na druhém se umístil Beethoven. O třetí místo se dělili dva hudebníci: Paderewski a ředitel universitní hudební školy Henritowi.
V El Paso ve státě Texas řekl kněz presbyteriánské církve Alfréd E. Seddon, těšící se veliké popularitě: „Elektřina jako přírodní síla existovala na zemi již v době, kdy vznikl první člověk – to jest přibližně před šesti tisíci lety. Nevím, proč by z vůle Páně nemohl mít Adam ve svém obydlí rádio, a proč by nemohl poslouchat andělské chvalozpěvy z rozhlasu."
Jiné noviny zase přinášely neuvěřitelná fakta, která si vymýšlel „král myslitelů" Robert Ripley. Tak na příklad Ripley objevil v Bostonu mistera Konnerse, který dosáhl světového rekordu ve vybíhání a sbíhání po schodišti mrakodrapu. Nějaký Bliston napsal s pomocí mikroskopu tisíc šest set patnáct písmen na zrnku rýže. Jeden francouzský spisovatel popsal čtyři sta listů kancelářského papíru rozdělovacími znaménky a poslal „rukopis" svému nakladateli za to, že si dovolil vytknout mu nedostatky v pravopise.
Francouzský básník Bretelle psal dva roky milostný dopis jedné herečce a napsal miliónkrát „miluji vás". Miss Cooková z Londýna psala od svých dvaceti do čtyřiceti let závěť, popsala osm svazků a zemřela, zanechavši svým dědicům pět tisíc dolarů. Doktor Littinger z Vídně se dokázal plných třicet dní usmívat…
Podobné zprávy zajímaly Presta proto, že mu pomáhaly vniknout do psychologie amerického občana, poznat jeho důvěřivost, pramenící z nedostatku vzdělání, zjistit jeho záliby. To všechno se mu může jednou hodit při herecké práci.

Jednou však konečně přišel na to, co hledal.
Noviny psaly o těžkém onemocnění miss Heddy Lux. Dostala prý podivný záchvat, který málem skončil smrtí. Lékař, kterého přivolala komorná, našel miss Lux v mdlobách, se zmodralou tváří a sotva patrnými známkami života. Komorná se prý také necítila dobře, i když se vzpamatovala z nepochopitelného záchvatu dříve než její paní a našla sílu zavolat telefonicky lékaře. Stopy po otravě plynem nebo přítomnost nějakého plynu, který by mohl podobný stav vyvolat, nebyly zjištěny. O příčinách záchvatu nemohla herečka ani její komorná sdělit nic určitého.
Jenom reportérovi okrajového plátku se podařilo za pár dní zjistit jakési údaje, které událost osvětlují. Podle jeho slov sdělila komorná svému známému šoférovi, že její paní málem zemřela smíchem, protože Antonio Presto měl tu drzost nabídnout jí, Heddě Lux, sňatek. „Presto byl tak směšný, že i já jsem málem umřela smíchy," prohlásila prý komorná.
Ostatní noviny tuto zprávu neotiskly, protože ji pokládaly za příliš nepravděpodobnou. Presto mohl herečce udělat nabídku a být odmítnut. Ale aby někdo umřel smíchem, to je naprosto neslýchané.
Druhého dne otiskl onen plátek ještě poznámku, že podivný záchvat Heddy Lux má bezesporu souvislost s Toniem Prestem. Několik svědků potvrdilo, že onoho nešťastného rána viděli Presta vycházet z hereččiny vily. Nedlouho po jeho odjezdu navštívil Heddu Lux lékař. Jisté však bylo, že miss Hedda Lux nepodala žádnou žalobu, a tak vyšetřující orgány nemohly veřejně přistoupit k vyšetřování. Podezření na Antonia Presta podporuje také to, že neočekávaně zmizel, patrně ze strachu před následky svého činu. Podle slov kameramana Hofmana prý odjel na léčení do Evropy. Sám Hofman téměř současně odjel na Tahiti.
Dalšího dne sděloval opět onen malý bulvární plátek světu, že rouhačský a svatokrádežný čin Antonia Presta byl potvrzen. Presto skutečně měl tu drzost urazit Heddu Lux nabídkou manželství. Této zprávy se chytily i ostatní noviny a ctitelky a ctitelé Heddy Lux posílali do redakcí tisíce dopisů, s výrazem rozhořčení, soustrasti a soucitu se „zhanobenou a zneuctěnou" herečkou.
»Rouhačský a svatokrádežný čin!« rozčiloval se Presto. »Kdybych teď padl Heddiným ctitelům do rukou, rozsápali by mě. Hle, názor davu! Ale co, tím lépe! Ať mi teď ještě někdo řekne, že nemám právo změnit svůj zevnějšek!«
Jak je přece jen dobře, že už brzy odhodí svou hroznou tvář!
Přistoupil k zrcadlu a ještě jednou se na sebe pozorně zadíval. Ani sebemenší změna!
„Ale Lux mě nechtěla prozradit,« uvažoval. »Všechno vybreptala komorná. Hedda! Jak mě asi přivítá, až se před ní objevím ve své nové podobě?"
Náhle ho zachvátila taková netrpělivost, že ani nedbal na přítomnost pacientů na zahradě a pospíchal k doktoru Zornovi.
„Poslyšte, doktore, já už to nevydržím! Vaše léky na mne vůbec nepůsobí," řekl mu.
„Nerozčilujte se," odpověděl klidně Zorn. „Mé léky působí, jak je třeba. Ale všechno nejde tak rychle jako u vás ve filmu. Lék působí na hypofysu a na štítnou žlázu. Musí nahromadit potřebné množství hormonů. Hormony působí na buňky. Vidíte, kolik je tu postupů? A nesmíte také zapomínat, že už vám není deset let, a že vaše kosti nejsou tak tvárné jako kostí dítěte. Až potřebné žlázy naberou dost sil, mohu-li se tak vyjádřit, proběhnou změny mnohem rychleji."
Presto se ohlédl a uviděl krásnou mladou dámu nebo snad dívku, která seděla v křesle. Teprve teď si uvědomil, že vběhl v návštěvních hodinách bez ohlášení do lékařovy pracovny.
„Odpusťte," omlouval se rozpačitě.
Pacientka se usmála a řekla:
„My už jsme si s doktorem všechno řekli." Pokynula hlavou a lehce vyšla z pracovny.
„Nová?" zeptal se Presto.
„Naopak, stará," odpověděl s úsměvem Zorn.
„Ale já jsem si jí nikdy nevšiml, nikdy jsem tuto ženu mezi pacienty neviděl!"
„Ano, tuto ženu jste mezi pacienty opravdu neviděl, a přece jste ji viděl. Je to ona dívka, která seděla tenkrát před verandou v křesle. Miss Vedetová, pamatujete se na ni?"
„Ta příšera?" vykřikl údivem Presto.
„Ta."
Presto přiskočil k doktorovi a začal mu tisknout ruce.
„Odpusťte, doktore, že jsem pochyboval o vaší všemohoucnosti!"
„Všemohoucnost to ještě zdaleka není, ale soudobá medicína může ještě mnoho

dokázat. Jen jděte a trpělivě čekejte.“
Zázračné převtělení
Po této rozmluvě uběhlo ještě několik dní, naprosto podobných předešlým. A tu již začalo „zázračné převtělování“, jak řekl Presto, když jednou ráno skončil prohlídku svého obličeje.
Zrcadlo ho nemohlo klamat: propadlina u kořene nosu se značně vyplnila. To ho uklidnilo a přivedlo do veselé nálady. Teď už bylo nade všechnu pochybnost, že léky doktora Zorna probudily vnitřní síly jeho organismu a proměna jeho těla začala.
Každý den přinášel něco nového. Kořen nosu začínal velmi rychle dostávat normální vzhled. A masitý konec nosu podobající se tureckému střevíci, jakoby „usychal“, scvrkával se, prostě, stával se menší. Stahovaly a zmenšovaly se i uši. Proporce celé lebky se vyrovnávaly. A co víc, Presto začal růst! Prsty, ruce a nohy se prodlužovaly – mohl to dobře pozorovat podle kalhot a rukávů, které mu byly stále kratší.
Jednoho rána přišla hezká sestřička, pozdravila a řekla:
„Začínáte růst, mister Presto. Gratuluji vám. Co neviděť vám budou šaty malé. Máme zde bohatý sklad obuvi, prádla a šatů různých velikostí. Mám vám poslat větší šaty, nebo si je dáte ušít na míru? Máme výborné šičky prádla, obuvníky i krejčí.“
Který ze Zornových pacientů bude nosit šaty po někom cizím! Presto jako všichni ostatní, si chtěl dát šaty ušít.
Jenom málo pacientů si s sebou odváželo různě velké šaty. Většina tu šatstvo nechávala jako kůži pohádkové žabky carevny, aby jim nic nepřipomínalo minulost. Šaty pak Zornovi obchodní zástupci výhodně prodávali.
Sestra přikývla a odešla.
Za několik minut už přišli krejčí, obuvník a šička prádla, brali mu míru a ukazovali modely a vzorky drahých látek. Po nich přišel i kloboučník. A k večeru už byl Presto od hlavy až do paty v novém. Za několik dní se celá tato procedura zase opakovala.
Vnitřní síly působily stále s větší energií. Jakmile jednou narušily ustrnulé formy, začaly neobyčejně rychle přestavovat celý organismus. Tonio už brzy nestačil sledovat všechny novoty a změny. A když koncem prvního měsíce „metamorfos“ vytáhl svou fotografii a srovnal ji se svou nynější tváří, zaradoval se zprvu, ale potom se polekal: ze zrcadla na něho hleděl nový, cizí obličej.
To už nebyl Antonio Presto, jakého znal od dětských let. Antonio Presto ztratil svou dřívější tvář. A náhle se necítil ve své kůži. Jako by se jeho vědomí přestěhovalo do cizího neznámého těla. Zkoušel hýbat rukama – uviděl cosi nového, jakýsi dosti plavný, dokonce graciésní pohyb, ale nicméně pohyb cizí. Fysické pocity byly nové a neobvyklé. Každé gesto prováděl s podivuhodnou lehkostí. Údy měl ohebné, pohyblivé. Zmizela hranatost pohybů. Prestova chůze, která dříve připomínala let netopýra, se stala plavná a lehká. Všechno by bylo neobyčejně příjemné, kdyby to nebylo tak nové – tak děsivě nové.
Ale změny jako by neprobíhaly jen v Prestově organismu, ale v celém okolním světě. Dítě roste po léta, pomalu a nepozorovaně. Presto rostl rychle, „ne po dnech, ale po hodinách“, jako pohádkoví bohatýři. A jak rostl, připadalo mu, že prostory a rozměry věcí kolem něho se rychle zmenšují. Postel, která byla při jeho příjezdu téměř třikrát větší než on, se zkracovala, židle a stoly snižovaly. Když se teď chtěl posadit na židli nebo do křesla, nemusel už používat ekvilibristiky. Knihy a psací potřeby na psacím stole mohl už rozestavovat dál od sebe. Když si stoupl na špičky, sundal už bez cizí pomoci s věšáku plášť i klobouk. A jak se s tím vším dřív natrápil. Dříve musel co chvíli jako malé děcko volat někoho na pomoc, a když se snažil samostatně dosáhnout na něco, co leželo vysoko, nebo se chtěl někam výš dostat, každý se mu smál. Svět není vytvořen pro trpaslíky… Byly to příjemné novoty. Ale největší pozornost budily v Prestovi přece jen změny vnitřní.
Někdy neodcházel celé hodiny od zrcadla. Studoval své obnovené tělo. Měl z něho radost a podivoval se čarodějné moci vědy. Ano, teď už věřil,– že lidské tělo není neměnnou formou, vytvořenou jednou pro celý život, věřil, že formy se neustále mění, odplývají jako voda. Je třeba jen probudit v organismu „vnitřní síly“, budovatele živého těla – hormony.
Slova hormony, hypofysa, štítná žláza už mu teď nepřipadala jako nějaké nepochopitelné čarodějné zaříkávání.
„A přece je to všechno podivné,“ říkával při pohledu do zrcadla.
A ze zrcadla na něho hleděl hezký mladík s krásným úzkým nosem, dosti vysoký, urostlý, štíhlý.
Nové tělo bylo oblečeno do nových šatů. Presto se podíval na starý oděv, malé

kostkované šaty, s krátkými, téměř dětskými kalhotami. A náhle mu tyto šaty připadly ubohé a dojemné. Jako by zde zůstaly po zemřelém chlapci – synovi nebo bratru.
„Tonio Presto zemřel. Tonio Presto už neexistuje," řekl tiše.
Náhle mu začalo být líto mrzáka, který poznal bídu, dětství bez lásky, život na ulici…
Vzpomněl si, jak jako chlapec opustil rodné hory a vydal se na východ za chlebem. S jeho postavou však nebylo lehké dostat stálou práci. V jednom městě dělal kamelota, v jiném chodil jako živá reklama v šaškovských šatech a nosil plakát: „Kupujte krém značky »Slunce«!" Kluci se mu pošklebovali a často mu namlátili. A znovu se musel vydat na cestu. Konečně se mu v jednom městě poštěstilo dostat se do pojízdného cirkusu. Zase natáhl šaškovské šaty, jenže tady ho už netloukli. Zval diváky k návštěvě cirkusu a měl u čumilů veliký úspěch. S tímto cirkusem navštívil četná americká velkoměsta i městečka. V jednom městě v Kalifornii byly filmové ateliéry a jejich majitel dostal nápad vytvořit speciální scénář a nafilmovat cirkus. Cirkus ještě hostoval ve městě, když se nový film začal promítat. A tak Presto prvně v životě uviděl sám sebe na plátně. Neměl velkou úlohu – jako vždy jen zval návštěvníky.
Pohled na vlastní obraz na plátně Presta velmi vzrušil. Tonio Presto – tehdy ještě obyčejný Tom Johnson – rázem stoupl ve vlastních očích. Když může hrát ve filmu, v takovém filmu, v jakém hrávají jeho oblíbení hrdinové, musí přece také za něco stát! Zachvátila ho dosti rozšířená choroba – vášnivá touha stát se filmovým hercem. Mikrob této nemoci není ještě dostatečně znám: snad je to docela obyčejný slavomam, nebo touha po rychlém zbohatnutí, nebo snad podvědomé přání přemoci čas a smrt, konzervovat na filmovém pásku aspoň několik chvil života – to všechno nevíme, jisté je jen to, že jde o nemoc s neobyčejně bouřlivým průběhem.
Tonio tedy zašel za majitelem ateliérů a nabídl se mu jako filmový herec. Podnikatel se dal do náramného smíchu. Ale Tonio si nedal pokoj. Dověděl se o americkém filmovém centru Hollywoodu, rozloučil se s cirkusem a vypravil se tam. Dlouho s ním majitelé ateliérů, režiséři a kameramani nechtěli ani pořádně promluvit. Jeden nápaditý kameraman se však zamyslel a navrhl řediteli:
„A proč bychom z toho kreténa nemohli udělat druhého Jackie Coogana? Tenhle přinejmenším aspoň nevyroste."
Ve velkém podniku nehraje několik set metrů filmu žádnou roli. A tak ředitel povolil udělat zkoušku. Presto se snažil a mával rukama jako větrný mlýn. Režisér nad ním dělal kříž: „Ale vždyť nemá nejmenší ponětí o hře!" Ale kameraman se nevzdával.
Film měl u obecenstva úspěch, jaký ředitel a režisér vůbec neočekávali. A v Prestově osudu nastal kouzelný obrat…
Presto se snažil rozpomenout na celý svůj život. Chtěl si ověřit, zná-li nový Presto opravdu vše, co starý prožil. Nenarušilo fysické „převtělení" jednotu vědomí? Ne, jeho paměť je normální. Nový Presto je pokračovatelem duševního dědictví Presta starého. Ale přece došlo v jeho psychice k podstatným změnám. Nový Presto je klidnější, rozvážnější. Umí se lépe ovládat, nerozčiluje se tolik, nepobíhá jako divý. A to je také velmi zvláštní. V Prestově bytosti jako by se zachovala jen tenoučká nitka, která spojuje jeho bývalé „já" s nynějším, nitka jednoty vědomí. Kdyby se tato nitka přetrhla, starý Presto by definitivně zahynul a na jeho místě by se „narodil" nový, sedmadvacetiletý muž. A jestliže se tato tenoučká nitka opravdu přetrhne? Potom zapomene Tonio všechno, co se s ním dělo do začátku léčení. Kým bude potom? Tonio si přejel rukou po čele, odstoupil od zrcadla a znovu do něho pohlédl.
„Ano, Tonio Presto ztratil svou tvář…"
Zločinec
„Zázračné převtělení" bylo dokončeno. Ze zrcadla nehleděl odpudivý mrzák, ale hezký, urostlý, trochu pohublý mladý muž. A nejpodivuhodnější bylo to, že v novém Prestovi s jeho bezvadně pravidelnými formami normálního člověka bylo něco, co připomínalo Presta starého, ona podobnost, kterou můžeme postřehnout ve dvou sochách, které mají zcela rozdílný tvar, ale které vytvořil jeden mistr. Doktor Zorn si prohlédl své dílo s pocitem umělce, spokojeného s vykonanou prací.
„Báječné! Přeji vám mnoho úspěchů v novém životě. Vnitřní procesy přestavby vašeho těla jsou skončeny, ale přesto takové dva týdny svůj zevnějšek dobře pozorujte. Kdybyste postřehl ve své tváři sebemenší změnu, okamžitě ke mně přijeďte."
Presto nadšeně tiskl doktorovi ruku.
Utratil v sanatoriu téměř všechny peníze, které měl s sebou a bylo to kolem sta tisíc dolarů. Nechal si jen na cestu a poslal Sebastianovi telegram, že přijede

zítra ráno.
V určenou hodinu přijelo ke vchodu do Prestovy vily najaté auto. Starý sluha vyběhl na široké schodiště, které klesalo v mírném půlkruhu k vypískované cestě, ale náhle se nechápavě zastavil. Místo svého pána uviděl jakéhosi mladého krasavce. Když si neznámý všiml sluhova údivu, rozesmál se a řekl příjemným barytonem:
„Nepoznal jsi mě, kamaráde? Ta jsem já, Antonio Presto. Byl jsem na léčení u jednoho doktora a ten mě změnil, trochu mě předělal, rozumíš? No tak, odnes zavazadla!“
Ale Sebastian se nehýbal. Byl oddaným služebníkem, a víc než tím. Díval se na trpaslíka Presta jako milující chůva na svého svěřence a bránil jeho zájmy víc než své vlastní. Dobře věděl, jakému nebezpečí je vystaven život i majetek amerického milionáře a Presto byl multimilionářem. Se sevřeným srdcem čítal Sebastian v novinách o léčkách a lstích, kterých užívají různí zločinci, aby získali cizí bohatství. A v této chvíli ani dost málo nepochyboval, že před ním stojí jeden z těch pacholků, který ho chce napálit a vyloupit Prestův dům.
„To jsi padl na toho pravého!“ naježil se děda.
Na něco takového by přece neskočil ani ten nejhloupější zelenáč a tím méně světem protřelý Sebastian. Podvod je příliš průhledný. Copak je možné, aby se člověk tak změnil?
„Tak co stojíš?“ ptal se netrpělivě Presto.
„Jděte, odkud jste přišel!“ osopil se na něho Sebastian a vystoupil o několik schodů výš, aby pro každý případ zaujal nejvýhodnější pozici u dveří. „Pán není doma a v jeho nepřítomnosti nikoho do domu nepustím. Mám to přísně zakázáno.“
„Ale jdi, ty blázne, vždyť ti říkám, že já jsem tvůj pán, Tonio Presto.“
A udělal netrpělivý pohyb rukou, který něčím připomněl Sebastianovi gesto starého trpaslíka Presta. Rozčilením a hněvem, že Sebastian ho nechce pustit do vlastního domu, zvýšil Antonio hlas a v poslední jeho větě „já jsem tvůj pán, Tonio Presto“ zazněly tóny jeho starého falsetu.
Sebastian si ještě jednou nechápavě prohlédl neznámého mladíka.
»Co je to za čertovinu!« říkal si. »Jako by v něm opravdu seděli dva různí lidé!«
Prestovi by se bylo dost možná podařilo využít tohoto Sebastianova zakolísání a přesvědčit ho, kdyby se do výstupu nepřipletl ještě jeden jeho svědek. Rozmluva začala zajímat šoféra. Pohlédl úkosem na Presta. Ovšem, to přece není Tonio Presto. Kdo by neznal Tonia Presta! Šofér byl zjevně na Sebastianově straně a nepozorovaně na něho zamrkal, jako by ho chtěl varovat: »Nepouštěj toho člověka do domu, je to lump.«
Sebastian mrknutí pochopil a vystoupil ještě o několik schodů. Teď už stál přímo přede dveřmi. Prestovi už docházela trpělivost. Začal také vystupovat po schodech, ale Sebastian domnělého zločince nespouštěl z očí. Náhle s nečekanou rychlostí, při jeho letech obdivuhodnou, proklouzl dveřmi, zastrčil železnou závoru, zamkl, zaháčkoval a zařetízkoval dveře. Za Prestovy nepřítomnosti si Sebastian sám vymyslel všechna tato složitá ochranná opatření a dal je vyrobit u zámečníka. Teď byl v naprostém bezpečí a mohl vydržet obléhání celé tlupy banditů.
„Tak co, chlapečku, nepovedlo se?“ řekl už za dveřmi se zlomyslným úsměvem.
Tonio začal bušit na dveře, ale Sebastian neotevřel. Nepomohly prosby ani hrozby. Sluha byl neoblomný jako skála.
„Tvrdohlavý, hloupý dědku!“ zaklel zlostně Presto.
Provázen výsměšným pohledem šoféra sestoupil pomalu se schodů a promýšlel svou situaci. Možná, že jeho vlastni šofér bude rozumnější. Zašel ke garáži, v jejímž sousedství stál malý šoférův domek. Na dveřích visela velká závora.
„Ten darebák podle všeho můj vůz pronajal!“ zabručel Presto. Nezbývalo mu už nic jiného, než ubytovat se v hotelu. Řekl šoférovi jméno jednoho z nejlepších městských hotelů.
Zůstalo mu už sotva na zaplacení cesty. Ještě dobře, že měl na sobě drahé, krásně ušité šaty a přepychová zavazadla s imposantními nálepkami nejlepších evropských i amerických hotelů. Vrátný mu uctivě otevřel dveře.
„Vaše jméno, prosím?“ tázal se ho mladý obrýlený muž za přepážkou.
„Tonio Presto, filmový herec,“ vystřelil Tonio.
Dříve se nemusel nikomu představovat. Všichni vrátní, číšníci i správcové hotelů s potlačovaným úsměvem vždy první vyslovovali jeho jméno. Znali ho všude lépe než presidenta. A teď se musel představovat. Ale to ještě nestačilo. Slova „Tonio Presto“ měla na úředníka nečekaný účinek. Poodstoupil dozadu a několik minut hleděl vyjeveně na Tonia. Potom líbezně, ale ledově pravil:
„Ráčíte zřejmě být jmenovcem známého Tonia Presta?“ A tu propadl Presto malomyslnosti. Nehodlal mladíka ujišťovat o tom, co vypadalo jako očividný

nesmysl: obrýlený mládenec by mu jistě neuvěřil stejně jako Sebastian. Proč by se tedy měl dostávat znovu do hloupé situace člověka, který se zjevně vydává za někoho jiného?
„Ano, jmenovec," přisvědčil raději a spěchal do výtahu, aby se již mohl ukrýt ve svém pokoji.
»Co bude dál?« přemýšlel ustaraně. »Jak se ukazuje, je ztráta vlastní tváře krajně nepříjemná záležitost.«
Dostal hlad. Ještě dobře, že se v hotelu dá snídat i obědvat a není třeba při každém jídle platit. Presto zazvonil a objednal si snídani. Neušlo mu, že si ho číšník nějak prohlíží. Zpráva o neznámém mladíkovi, který je tak netaktní, že si přisvojuje slavné jméno, už se zřejmě rozletěla po celém hotelu.
Antonio posnídal a jeho nálada se zlepšila. Konec konců se všechno vysvětlí a ještě se sám bude smát svým nehodám. Nyní se rozhodl uskutečnit svůj dávný sen, kterým se opájel po celý svůj pobyt v Zornově sanatoriu: rozhodl se, že jeho první návštěva bude platit Heddě Lux. Omluví se jí… Jak jen ho teď přijme?
Ještě jednou se kriticky podíval do zrcadla a shledal, že je opravdový krasavec. Kdo se teď hodí lépe pro role ve vysokých tragediích? Jeho sny se splní… On jako Romeo, Hedda jako Julie… Presto udělal pózu a vztáhl ruce k nepřítomné Julii.
»Velkolepé! Neodolatelné! Tomu jistě neodolá. Ted mě nemůže odmítnout!« ujišťoval se, vzal si nové šaty a vyšel z hotelu.
Nové odmítnutí
Vila Heddy Lux stála za městem nedaleko filmařského městečka mistera Peatche, půl míle od vily Antonia Presta. Presto však už neměl peníze na taxi.
»Půjdu pěšky,« rozhodl se. A hned se utěšil tím, že procházka je velmi užitečná věc. Nicméně se však velmi brzy přesvědčil, že i ty nejužitečnější věci je třeba brát s mírou. Aby si zkrátil cestu, rozhodl se jít po nové, právě dokončené silnici.
Bylo nesnesitelné horko. Bílá, ještě nevyasfaltovaná silnice zářila, až oči bolely. A ke všemu po ní každou chvíli projížděly oběma směry automobily, které tak prášily, že se Presto dusil. Už dávno zapomněl, že se za auty zvedá oblak prachu, který může být tolik nepříjemný člověku, nucenému vláčet se pěšky po silnici. A automobilisté jako by se Prestovi vysmívali. Když ho míjeli, houkali vyzývavě a oslepovali ho mračny prachu a plynu, že Tonio zlostně zatínal pěsti.
Známá cesta mu ještě nikdy nepřipadala tak dlouhá. Když konečně došel k Heddině vile, neměl právě representační vzhled. Obličej a límec mu zčernal špínou a potem, vlasy se lepily, na šatech a botkách ležela vrstva prachu. Podíval se na sebe a zaváhal, má-li se v takovém stavu před herečkou objevit. Ale touha brzy ji uvidět ho přiměla, že odhodlaně stiskl zvonítko. Dveře se otevřely a Presto spatřil onu komornou,kteroudivnezahubilsmíchemspolusjejí paní. Dívka ho nepoznala. Trochu přezíravě si přeměřila jeho oděv, ale když mu pohlédla do tváře, přívětivě se usmála. Tento úsměv Presta povzbudil a vlil do něho novou naději.
„Chtěl bych mluvit s miss Lux."
Tisíce mladých lidí s hlavou plnou snů o slávě filmového herce chtějí mluvit s miss Lux a doufají v její protekci. Desetitisíce lidí všeho věku a obého pohlaví by pokládaly za štěstí uvidět na vlastní oči „božskou" Heddu. Kdyby však měla přijímat každého, kdo přijde, nezbyla by jí už ani chvíle na práci.
„Miss Lux není doma," odpověděla tedy jako obvykle komorná.
Ale Presto dobře znal tuto vytáčku.
„Pro mne ale je doma!" řekl významně. „Jsem její starý přítel a jistě mě ráda uvidí." Při slově „starý" se komorná pousmála. „Ano, starý, jen se neusmívejte," pokračoval Presto. „Znal jsem Heddu ještě jako docela maličké děvčátko. Přijel jsem si na několik dní něco vyřídit a rozhodl jsem se, že se za ní podívám. Ale cestou měl můj vůz poruchu no a…" Presto ukázal výmluvným gestem na svůj oděv. „tak jsem musel jít pěšky."
„Koho mám ohlásit?" zeptala se už přívětivějším tónem komorná.
Zase ona osudná otázka.
„Víte co," zrozpačitěl Presto, „rád bych miss Lux překvapil. Řekněte, že přišel její starý přítel."
Komorná pootevřela, uvedla Presta do velkého přijímacího pokoje, požádala ho, aby počkal na odpověď, a šla ho ohlásit. To znamenalo již polovinu vítězství.
»Ženy jsou zvědavé,« uvažoval Presto. »Hedda bude jistě chtít vidět starého přítele, obzvlášť až jí komorná vylíčí můj zevnějšek. A to určitě udělá…«
„Miss prosí, račte do jejího budoáru," vyzvala ho komorná a Presto vešel rozčileně do známého pokoje vystlaného měkkými koberci, na nichž všude ležely taburetky, polštářky, lví a medvědí kožešiny.
Lux si hověla na divanu a když Presto vešel, vstala a udiveně na něho pohlédla.
Zase podvod! Na jaké mazané nápady nepřijdou tihle zbožňovatelé a lovci slávy!

„Co si přejete?“ zeptala se stroze. Presto se uklonil. „Já jsem vás neoklamal, miss. Jsem opravdu váš starý přítel, i když mě nemůžete poznat.“ Jeho příjemný baryton a upřímný tón řeči udělaly na Heddu dobrý dojem.
„Prosím,“ řekla a ukázala mu na nízké křeslo.
Tonio se posadil. Hedda se znovu opřela o divan a chvíli bylo ticho. Potom začal Presto s významnými pohledy hovořit:
„Abych vás opravdu přesvědčil, že jsem vás neoklamal, mohu vám vyprávět něco, co nezná nikdo kromě vás a… ještě jednoho, člověka. Budu vám opakovat, co vám říkal Tonio Presto při vašem posledním shledání, a také to, co jste mu odpověděla. Budu opakovat slovo od slova.“
„On vám to řekl?“ ptala se Lux.
„Ano, on mi to řekl,“ usmál se Presto. „Velmi se omlouval, že vás… rozrušil, když vás přinutil k takovému smíchu…“
„Div jsem z toho neměla smrt.“
Presto přikývl.
„Já vím.“
„Ale co vy s tím máte co dělat?“ vyptávala se dál herečka. „Tonio vás požádal, abyste se mi za něho omluvil?“
„Ano, bylo to… jeho přání.“
„Zemřel snad?“ vyděsila se Hedda.
Tonio neodpověděl.
„Dovolte, abych vám připomněl, co jste mu odpověděla na jeho nabídku.“
„Bože můj, ale já jsem přece nemohla předpokládat, že ho mé odmítnutí zabije. Byl vaším přítelem. A vy ho patrně přicházíte pomstít…“
„Nedělejte prosím ukvapené závěry a vyslechněte mě. Vy jste tedy tenkrát řekla Prestovi, že vás od něho dělí nepřemožitelná překážka. A touto překážkou že je jeho fysická zrůdnost. Je tomu tak? Kdyby tedy nebylo této překážky, měl by nějakou naději?“
„Ano, ovšem,“ odpověděla.
„Tak tedy,“ pokračoval Tonio, „nyní už tato překážka není. Antonio Presto nezemřel, ale změnil svůj zevnějšek.Antonio Presto jsem já. Nemůžete přece říci, že jsem ohavný.“
Presto vstal a udělal několik kroků jako „živý manekýn“ v módním oděvním obchodě. Lux mimoděk ucouvla. V očích se jí zračila hrůza. Její mozek pracoval na plné obrátky. Kdo je ten podivný návštěvník? Blázen? Zločinec?
„Co ode mne chcete?“ zeptala se s vypětím vůle.
„Přišel jsem si pro odpověď a dostal jsem ji. Řekla jste ano.“
„Ale vy nejste Presto… Prosím vás, netýrejte mě! Co po mně chcete?“
„Uklidněte se, miss Lux. Nehrozí vám žádné nebezpečí. Nejsem šílenec ani bandita. Vím, že můžete těžko uvěřit, že neznámý mladík, který s vámi hovoří, je opravdu váš neúspěšný nápadník Antonio Presto. Ale já se vynasnažím vás o této neuvěřitelné věci přesvědčit.“
A Presto vyprávěl Heddě všechno, co se s ním od jejich posledního setkání dělo, ukázal jí novinové výstřižky o „zázračných přeměnách“ doktora Zorna a nakonec vytáhl fotografie, na nichž byly zachyceny všechny etapy procesu, který proběhl v jeho těle. Tyto fotografie byly nejpřesvědčivějším argumentem. Když však od nich Hedda odtrhla zrak a pohlédla na mladého krasavce a představila si starého Presta, její rozum se přes všechno vzpíral uvěřit, že je taková změna možná. Zamyslela se. Nastalo mlčení, které Presto nepřerušoval. Čekal na její odpověď jako na ortel. Konečně zvedla hlavu a pravila:
„Mister… Presto…“ Takový začátek se Toniovi příliš nezamlouval. Dříve ho Hedda nikdy neoslovovala tak oficiálně, říkala mu prostě kamarádsky Tonio. „Dejme tomu, že je všechno skutečně tak, jak říkáte. Nedělí nás už stěna fyzické zrůdností, ale…“
„Jaké ale tady může ještě být?“ ptal se Presto netrpělivě.
„Já jsem vás vyslechla, vyslechněte teď vy mne. Vzpomeňte si na naši rozmluvu, když jste ještě byl mrzákem Toniem. Říkala jsem vám tehdy, že mé postavení mě zavazuje. Obdiv davu přináší mnoho výhod, ale také si mnoho žádá. Dav, který navštěvuje kino, si ze mne udělal bohyni. A já se nehodlám s diváky znepřátelit. Říkala jsem vám, že diváci by viděli nejraději, kdybych zůstala věčně svobodná. Potom by se aspoň každý písař, každý metař, který nosí na srdci mou fotografii, mohl vidět ve snách jako můj »kavalír«. Dav mi ještě odpustí, vdám-li se za opravdového hrdinu…“
„Boha nebo poloboha jste tenkrát řekla.“
„Ano, za jednoho z těch mužů, kterého si vyvolil sám dav.“
„A Presto není takovým bohem?“
„Vy už nejste Presto. A v tom to všechno vězí. Byl jste bohem zla, ale byl jste ve své ohavnosti nenapodobitelný. Teď jste krásný jako Narcis, ale takového vás

zase diváci neznají. Stal se z vás neznámý krásný mladík. A neznámá krása je horší než slavná Prestova ohavnost. Nechci a nedopustím, aby se o mně vykládalo, že stárnoucí Lux – jsem přece o dva roky starší než vy, vždyť to víte – že stárnoucí Lux si za své milióny koupila mladíčka, netalentovaného, neznámého, ale roztomilého chlapíka. A vy sám byste asi také sotva chtěl být »mužem slavné ženy«. To není žádná příjemná úloha pro člověka s trochou sebevědomí. A vy jste zhýčkaný slávou a úspěchy.“
„Kdo vám řekl, že jsem tak neznámý? Copak nejsem Tonio Presto? Presto si prostě navlékl novou masku. Přestal snad proto být sám sebou? Copak mi nezůstal můj talent? Dříve jsem vyvolával v lidech smích, teď budu vyvolávat slzy. Byl jsem komik, šašek, teď budu tragéd. Jak já budu hrát! Věřte mi, diváci budou do hloubi srdce otřeseni, až uvidí na plátně tragéda Presta. A jestliže jsem byl polobohem, stanu se bohem…“
„Budu, budu, stanu se… To jsou všechno jen sny. Cesta na stříbrné plátno je velmi trnitá, těžká a nejčastěji docela neschůdná pro toho, kdo se žene jen za slávou…“
„Proč mi to všechno říkáte? Copak nevím sám, jak je těžké stát se slavným? Ale já mám v rukou dobré dědictví, které mi zanechal Tonio Presto: obecně uznávaný talent, výborné znalosti herecké techniky a konečně také styky…“
„Ale nemáte to hlavní: neuvěřitelně směšný, chobotovitý nos Tonia Presta. Bez toho vás dav neuzná.“
„Budu ho už umět přinutit, aby mě uznal. Poslyšte, to už je poslední vytáčka. Ale až k vám přijdu znovu slavný a zbožňovaný…“
„Potom budeme v našem rozhovoru pokračovat. Ale vemte na vědomí, Presto, že vám nic neslibuji a k ničemu se nezavazuji.“
„Máte snad někoho ráda? Máte ženicha?“ ptal se Tonio.
„Mám živé srdce a svobodnou vůli, Presto. Jděte dobývat své slávy.“
Je to náš nos, a ne váš
Ukázalo se, že dostat se k misterovi Peatchovi je pro znovuzrozeného Tonia Presta ještě těžší, než proniknout k Heddě Lux. Drahocenný čas mistera Peatche chránilo několik sluhů, němých a hluchých ke všem důvodům, prosbám a přesvědčování. Když už Presto ztratil všechnu naději ve vítězství své výřečnosti, rozhodl se prolomit blokádu. Odstrčil lokaje a vrhl se dovnitř. Na štěstí dobře znal polohu všech místností a tak celkem bez obtíží doběhl do pracovny mistera Peatche a stačil se schovat za dveřmi.
Uviděl zase známý kabinet s hlubokými koženými křesly a s kobercem a na stěnách záběry z filmů a portréty herců. Na předním místě uprostřed stěny se vyjímal jeho vlastní obraz: Tonio Presto jako Othello s Desdemoniným šátkem v ruce – vše v životní velikosti. Kolikrát byl Presto v tomto kabinetě! Peatch k němu byl vždy stále stejně milý, nabízel mu dobrý doutník a staral se o něho jako o vzácného hosta.
Mister Peatch seděl na svém obvyklém místě u otevřeného amerického sekretáře a rozmlouval se svým právním poradcem misterem Olcottem.
„Ve smlouvě je určena pokuta pět set tisíc dolarů,“ říkal mister Peatch, aniž věnoval Prestovi pozornost. „Jestliže mister Tonio Presto zmizel neznámo kam před dokončením natáčení rozpracovaného filmu »Láska a smrt«, je povinen zaplatit pokutu a vzniklé ztráty. Hospodářské oddělení vám podá zprávu, na kolik přišel nedokončený film do dne Prestova zmizení a kolik ztrácíme tím, že film nebude uveden do kin. Dělá to pořádnou sumu. Připravte žalobu.“
„Ale na kom budeme peníze vymáhat?“ ptal se právní poradce. „Nebylo by lepší počkat na Prestův návrat? Možná, že už ani nežije. Povídá se ledacos.“
„Tím spíš. Navrhneme opatrovníka pro soudní jednání a dáme jmění žalovaného zajistit. Cožpak nechápete můj záměr?“
Rozhovor přerušil příchod lokaje, který chvíli přešlapoval přede dveřmi a pak se rozhodl porušit přísný řád a vstoupit do místnosti bez ohlášení, aby se omluvil za svůj nezaviněný prohřešek.
„Odpusťte, mister,“ řekl, „tady ten pán,“ a ukázal pohledem na Presta, „vstoupil svévolně do vaší pracovny a nic nedal na moje…“
Mister Peatch pohlédl na Presta. Mister Peatch měl svá pravidla chování. Vydal sluhům nejpřísnější zákaz, aby k němu nevpouštěli „mladé povaleče“, ale když už se někdo jakýmkoliv způsobem dostal až do jeho pracovny, byl milý a nedával ničím znát, že je mu tento vpád nepříjemný.
Mister Peatch propustil kývnutím lokaje a velmi líbezně se zeptal mistera, který se k němu obtěžoval, co si mister přeje. „Mohu vám poskytnout nějaké informace o Antoniovi Prestovi,“ řekl Tonio.
„Ach tak! To je zajímavé. Mluvte prosím rychle, je naživu?“
„Ano i ne. Tento –“ Tonio ukázal na svůj portrét ve zlaceném rámu, „tento Presto nežije, ale Tonio Presto žije a stojí tu před vámi v celé své nové podobě. Já

jsem Tonio Presto.“
Peatch se tázavě podíval na Olcotta.
„Nevěříte mi a já to docela chápu. Ani rodná matka by mě nepoznala, ale hned vám dokáži, že opravdu jsem Tonio Presto.“
„Jen se prosím neračte namáhat, naprosto vám věřím,“ odpověděl kvapně mister Peatch. „Co si přejete… mister Presto?“
„Slyšel jsem kousek vaší rozmluvy o tom, že na mne chcete podat žalobu, že jsem odjel před dokončením natáčení filmu »Láska a smrt«. Nemusíte podávat žádnou žalobu. Zaplatím vám pokutu i nahradím škodu. Ale film musí být natočen ještě jednou. A já budu opět hrát úlohu pěvce. Jenomže nový film už nebude komedie, ale tragédie.“
„Tak tak, tragédie,“ neurčitě souhlasil Peatch. „Jste výborně informován o našich záležitostech. Jenže… To se nepovede, mladíku.“
„Tak vy mi tedy nevěříte?
„Věřím, věřím, ale… ale… vy jste Tonio Presto z docela jiného těsta. My vás nepotřebujeme, ať jste kdo jste. S takovými puncovanými Apollony jako vy bychom mohli řeku zastavit, ale Tonio Presto byl ve své zrůdnosti nenapodobitelný, zcela jedinečný. Prostě unikum. A jestliže jste skutečně přerozený Presto, čemuž… samozřejmě věřím, jakým právem jste se odvážil tak přerodit? Uzavřel jste s námi rámcovou smlouvu na deset let a spoustu dílčích smluv na účast v různých filmech. Jediný stát neplatí svému králi tolik peněz, kolik už jste nás stál vy. A zač jsme vám vypláceli takové závratné sumy? Za váš jedinečný nos. Koupili jsme ho od vás dráž, než kdybychom ho byli vyvažovali zlatem. A kde teď je ten náš poklad? Co jste s ním udělal? Briliant veliký jako celý turecký střevíc je laciná tretka ve srovnání s nosem mistera Presta. Neměl jste morální ani zákonné oprávnění nás o svůj nos připravit. Byl to náš nos a ne váš. Tak, tak! Prestův nos náležel všem, jako kouzelný výtvor přírody. Jak jste se mohl opovážit připravit společnost o tento výtvor? Jak vidíte, jednám s vámi jako s Toniem Prestem. Co řeknete na svou obhajobu?“
„Já se nebudu hájit slovy, ale činy. Nechte mě vstoupit před kamerou a uvidíte, že nový Presto má větší cenu než starý…“
Peatch v křesle povyskočil:
„Nejste Presto! Teď vidím, že nejste Presto. Jste zelenáč, který se touží stát filmovou hvězdou. Vyslechl jste náš rozhovor o Prestovi a pustil jste se do riskantní hry. Tonio Presto by nikdy neřekl to, co teď vy. Tonio Presto ví, že talent je podřadná věc. Hlavní je reklama. S talentem často lidi chcípají za plotem, neznámí, nedocenění, neuznaní, ale reklama dokáže i naprostý nedostatek talentu vyzdvihnout až na vrcholek slávy. Presto byl nedosažitelný, velkolepý, okouzlující. Ale ať shořím jako starý film, nenajdou-li se desítky stejných Prestů v pouťových boudách!“
„Právě před chvílí jste sám tvrdil, že Presto se svým nosem je unikum!“
„To jsem tvrdil a budu to tvrdit dál. Protože na reklamu toho nosu jsem vynaložil více než milión dolarů, ještě než se ten nos vůbec po prvé objevil na plátně. Sláva každého filmového herce je přímo úměrná částkám, vynaloženým na reklamu. A Presto to velmi dobře věděl, i kdyby si o svém talentu myslel kdovíco. Netvařte se tak tragicky. Dejme tomu, že jste skutečně Tonio Presto, totiž, že jste jím byl. Dejme tomu, že se ve vás zachovala duše a talent starého Presta. A co? Já snad filmuji duši? Můžete být třeba geniální, můžete být tisíckrát geniální, ale obecenstvo vás nezná a v tom je celé vaše neštěstí. A dělat z vás nového Presta, Presta tragéda, to je příliš namáhavé, nákladné a nudné. Dost. Dočasně přerušuji výrobu filmových hvězd a geniů. Je to příliš drahé. My vás nepotřebujeme, mladý muži. Poroučejte se našemu starouškovi Prestovi, uvidíte-li se s ním, a řekněte mu, že na něho netrpělivě čekáme a že ho otcovsky celujeme na jeho nedotknutelný frňáček.“
„Ale já trvám na…“
„Ale marně. Připouštím, že jste genius. Ale obecenstvo uvěří v genialitu teprve tehdy, když ozdobím geniovu cestu duhou bankovek, a ty mi nepadají z nebe. Přeji vám mnoho úspěchu na jiném poli. Třeba se vám podaří dostat se k advokátovi jako písař nebo do banky jako účetní. Neposkytne vám to mnoho, ale kdo za to může. Sám jste se vyhnal z ráje, jestliže jste skutečně byl Toniem Prestem.“ A Peatch zazvonil a nařídil lokajovi, aby návštěvníka vyprovodil.
Tonio prohrál.
„Kdo je ten mladík? Šílenec nebo šejdíř?“ ptal se právní poradce mistera Peatche, když dveře za Toniem zaklaply. „Mluvil jste s ním, jako byste z poloviček věřil, že je to skutečně Tonio Presto.“
„Ne z poloviček, ale skoro na sto procent. Hedda Lux mi totiž telefonovala a ujišťovala mě, že viděla fotografie a různé doklady, které naprosto potvrzují, že Tonio Presto pomocí nějaké léčebné kúry změnil svůj zevnějšek. A teprve když

začal mluvit o tom, abychom vyzkoušeli jeho herecké schopnosti, přiznám se, že jsem začal pochybovat, že je to bývalý Presto. Osel! Sám se zabil. Je to naprosto vyřízený člověk. Je příliš zhýčkán penězi a úspěchy, aby si zvykl na skromnější životní postavení. Zvykl si žít na vysoké noze a brzo rozhází všechen svůj movitý i nemovitý majetek. Proto také spěchám s žalobou.“
„Jste prozíravý, jako vždy!“ zalichotil svému chlebodárci Olcott.
Mister Peatch si zapálil nový doutník, vypustil proužek dýmu, a když se dým rozplynul, řekl hlubokomyslně:
„Jako sláva. Když nejsou peníze na doutníky, mizí i jejich dým.“
Olcott uctivě vyslechl ten nepodařený aforismus jako perlu moudrosti.
Na účet někdejší slávy
Tonio byl rozmrzen neúspěchem a trápila ho žízeň. Když opustil Peatchovu pracovnu, pocítil slabost v nohách. A to měl ještě před sebou dlouhou a únavnou zpáteční cestu. Kráčel po nádherné široké cestě filmařského městečka kolem povrchových staveb, v nichž se rozkládaly laboratoře, dílny, obydlí a hotely herců a úředníků.
Po pravé straně vedle ohromné budovy, v níž byl sklad dekorací, stál malý restaurant, který rádi navštěvovali ve dnech natáčení statisté, trávíce tu nudné hodiny čekání na svůj výstup. Tonio mechanicky sáhl do kapsy, doufaje, že tam najde nějaké drobné. Ale v kapse nebylo nic, kromě zmačkaného kapesníku. Presto si povzdychl a chtěl už restaurant minout, ale pokušení bylo tak silné, že zadumaně zpomalil chůzi a vešel dovnitř.
U mramorového stolku seděli dva začínající herci, jeden blondýn a druhý brunet. Brunet nedávno v pravém i přeneseném smyslu slova vyšel z řad statistů: hrál ještě v davových scénách, ale režisér ho stavěl do popředí, takže diváci mohli v mase statistů pozorovat jeho tvář. Ještě nějaký čas a dostane malou epizodní úložku. A stane se opravdovým filmovým hercem. Režisér, který tohoto mladíka objevil, byl právě Antonio Presto. Tento mladík – jak on se jenom jmenuje? Ano, Smith. Jeden z milionů Smithů… Tedy tento mladík by jistě pro Presta skočil do ohně i do vody… Jenže, ouha! Tonio se už sám sobě nepodobá. A Smith mu samozřejmě neuvěří… Mládenci pili ovocnou šťávu. Bylo to k nevydržení. Presto se jakoby náhodou zastavil u jejich stolku.
„Mister Smith, nemýlím-li se?“ zeptal se a nadzvihl lehce klobouk. „Nepamatujete se na mne? Já jsem Johnson. Statista z filmu »Láska a smrt«.“
Smith se odměřeně uklonil. Nemůže přece znát jména všech, kdo představují bezvýrazný dav.
„Přivezl jsem vám pozdrav od Tonia Presta. Včera jsem se s ním viděl,“ pokračoval Presto.
Tato zpráva zapůsobila. Mladíci oživli. Smith přívětivě přistrčil židli a zavolal číšníka.
„Opravdu? Kde jste měl to štěstí se s ním setkat? Co si dáte? Koktail?“
„Oranžádu. Dvě nebo radši tři oranžády! Je příšerné vedro,“ požádal Presto.
„Ano, viděl jsem ho včera.“
„A on se na mne opravdu pamatuje?“ zajímal se Smith.
„Jak by ne, řekl, že z vás může něco být. A když to řekl Presto… Ach… Báječný nápoj!“
„Ale kde je? Co se s ním stalo?“
„Léčí se. Byl jsem za svou sestrou a náhodou jsem ho uviděl v sanatoriu doktora Zorna.“
„Presto je nemocen? Doufám, že to není nic vážného. Četl jsem, že odjel na léčení. A co mu je?“
„Mění obor. Přeškoluje se z komika na tragéda. A proto se rozhodl změnit svůj zevnějšek. Zorn dělá hotové zázraky. Udělal z Presta mladíka, který se podobá… jako vejce vejci mně.“
Smith údivem otevřel ústa.
„Šílenec!“ vypravil ze sebe konečně s přesvědčením.
„Blázen!“ potvrdil jeho kolega.
„Ale proč?“ zeptal se Presto.
„Protože teď má právě takovou cenu jako třeba… vy a já…“.
Když Presto zahnal žízeň, vydal se pěšky kolem své vily a bílé vily Heddy Lux do města.
»Jak rychle a hluboko klesám!« přemýšlel cestou. »Začínám žít na účet někdejší slávy, jako poslední vandrák po hospodách, a snažím si získat přízeň tím, že se znám sám se sebou… Ne, takhle to nemůže jít dál… Ale co mám dělat… A jak se mi chce jíst… Člověk, který ztratil svou tvář…«
Když se přibližoval k hotelu, uvedl pokud možno do pořádku své zaprášené šaty, aby nevzbuzoval podezření hotelového personálu. Nepozorovaně proklouzl do svého pokoje, umyl se a převlékl. Měl na štěstí v kufru ještě jeden oblek a čisté

prádlo.
Objednal si oběd, bohatý, vybraný a drahý jako kdysi. Když se dobře naobědval, lehl si a nařídil, aby ho nikdo nevyrušoval. Probudil se až v deset hodin večer. Ještě než usnul, uzrál v něm plán. Nezdržoval se, rychle se oblékl, odevzdal klíč od pokoje hotelovému sluhovi a opustil hotel.
Krádež vloupáním
Městská světla zářila už v dáli. Presto musel ještě jednou projít vzdálenost od hotelu ke svému domu. Ale teď se mu šlo lépe. Večerní chlad ho osvěžoval. Vykračoval si rázně po silnici. Chvílemi potkával chodce, špatně oblečenou, tuláckou Ameriku bez přístřeší.
Na vršíčku stranou silnice stála ve stínu eukalyptů nádherná vila. Jeho vila! Kolik krásných vzpomínek je s ní spojeno! Kdysi se mu zdálo, že mít vlastní vilu je vrcholem životních úspěchů. S jakým zaujetím stavěl tuto vilu nejprve ve snech a potom ve skutečnosti! Kolik vynalézavosti i vkusu projevil při promýšlení celkového plánu i každého detailu! V jeho vile nesmí mít místo nechutný a nevkusný přepych. Všechno musí být prosté, přísné a přitom nádherné. A podařilo se. Jeho vila vyvolávala všeobecné nadšení. Psalo se o ní. Mnozí napodobovali její sloh. Obzvlášť mnoho důmyslu věnoval Presto tomu, aby přizpůsobil zařízení vily svému malému vzrůstu. Při pohledu na nábytek nemohl nikdo říci, že je vyroben pro děti nebo pro trpaslíky. A přitom to nebyl obyčejný nábytek. Sedátka některých křesel a židlí byla níže než obvykle, v jiných zas byly tajné schůdky, lavičky, které se automaticky zdvihaly při zmáčknutí knoflíku.
Ano, Presto měl nádhernou vilu! Kolikrát právě v této zatáčce ostře zahýbalo jeho auto a za několik minut už se řítilo ke vchodu. Již dobrých sto metrů od domu ohlašoval šofér hlasitě klaksonem příjezd majitele. A u širokých, dokořán rozevřených dveří vítal Presta po každé jeho věrný sluha starý Sebastian. A dnes… Presto povzdychl a pomalu vystupoval po cestě k domu.
Bylo kolem jedenácté hodiny v noci. V postranním okně ještě plálo světlo. Sebastian nespal. Tonio opatrně proklouzl kolem zahradní mříže ke skupince mladých cypřišů a lehl si na teplý písek. Nad hlavou mu jasně zářily hvězdy. Eukalypty voněly. Chvílemi se zamíhala na silnici světla aut a zazněl klakson. Půlnoc… Světýlko v krajním okně stále ještě plálo. Copak chce Sebastian celou noc zůstat na stráži? Ten je všeho schopen.
Auta, vyhlížející ve světle reflektorů jako zářiví brouci, projížděla stále řidčeji. Presto hořel netrpělivostí. Vstal a začal pomalu přelézat vysoký železný plot. Věděl, že se vrata na noc zavírají. Ještě dobře, že na zahradě nejsou psi. Presto je neměl rád, protože nesnášeli jeho rychlé pohyby a vždy na něho štěkali. A proto přes všechno Sebastianovo přemlouvání nedovolil, aby v domě byli hlídací psi. Ted z toho měl obzvlášť radost, mohl aspoň bez nebezpečí proniknout až k domu. Přitahovalo ho stále ještě osvětlené okno. Opatrně se k němu vyšplhal. Rolety byly staženy. Spí Sebastian nebo ne? Není snad osvětlené okno jen válečná lest, která má od domu odhánět zloděje? Tonio počkal ještě půl hodiny. Konečně v jednu hodinu usoudil, že je nejvyšší čas jednat.
Přešel na protější roh domu a vylezl na okno. Bylo zavřené a tak nezbývalo než vymáčknout sklo. Ale jak to udělat bez rámusu? Presto zkoušel opatrně tlačit na sklo, aby prasklo. Ale okno nepovolovalo. Má je rozbít? To může přivolat starého sluhu, jestliže opravdu je vzhůru. Lehce se přitiskl na okno ramenem. A náhle se sklo s třeskotem vysypalo.
Všechno je ztraceno! pomyslel si Presto a odběhl. Přelezl plot, lehl si na zem a upíral oči do tmy, aby viděl, až Sebastian vyjde z domu nebo otevře okno. Ale dům tonul v tichu. Uběhlo několik minut. Nikde nejmenší známky života. Presto vydechl úlevou. Sebastian tvrdě spí. Sklo je rozbité. To hlavní má za sebou. Znovu přelezl plot a vydal se k rozbitému oknu. Začal opatrně odstraňovat střípky. Když už zbývalo jen několik kousků skla, začal spěchat a pořezal si ukazováček na pravé ruce. Ovázal si ho kapesníkem, prolezl oknem a s jistotou procházel místnostmi.
Naplňoval ho podivný pocit. Byl doma, ve své vlastní vile, kde znal každou maličkost, a přece se musel plížit jako zloděj. Ano, vždyť také byl „zlodějem“. Přišel sem proto, aby ukradl peníze ze své vlastní ohnivzdorné pokladny. Opatrně, po špičkách prošel jídelnou se stěnami a nábytkem z černého vyřezávaného dubu, minul oválný velký salón s bílým klavírem, který probleskoval tmou, prošel knihovnou se spoustou stolů, skříní a vitrín. Tady musel být obzvlášť opatrný, aby nenarazil na schůdky, stojící v uličce. Konečně došel do pracovny. Ohnivzdorná pokladna je ve stěně vedle psacího stolu. 3-6-27-13-9 a pod tím 32-24-7-8-12. Tak musí stočit čísla na dvou kruzích, aby se pokladna dala odemknout. Je to složitý, výborný systém. Ještě dobře, že nový Presto zdědil paměť po Prestovi starém a že je tato paměť tak věrná. Cožpak to není

jasným důkazem, že je Prestem, anebo při nejmenším aspoň zákonným dědicem jeho kapitálu a veškerého jmění? Začal si cpát bankovky do kapes. A náhle měl pocit, že slyší ve vedlejší místnosti plíživé kroky. Strnul a zatajil dech… Ne, všude je ticho… To se mu jen něco zdálo. Pokračoval tedy ve své práci. Vtom se rozsvítilo a zář elektrické lampy Presta oslepila a ochromila ho. „Ruce vzhůru!“ Ve dveřích stáli čtyři policisté s namířenými revolvery. Presto na ně ve zmatku pohlédl. Neměl zbraň. Z pracovny je jen jeden východ. Vyskočit z okna? Ale nezkušený Presto ani nepamatoval na to, aby je předem otevřel. A zatím co je bude otevírat, policisté budou mít dost času, aby ho chytili nebo zastřelili… Jakýkoliv odpor je naprosto nesmyslný. Zvedl tedy pokorně ruce do výše. A v té chvíli se z druhé místnosti za zády policistů ozval zlomyslný dunivý stařecký smích:
„Však jsem vám říkal,“ poznal Presto Sebastianův hlas, „že se ten ptáček bude k nám obtěžovat.“
Za několik minut už seděl Presto s želízky na rukou v policejním autě. Na policii ho předběžně vyslechli a mohli se popukat smíchy, když prohlašoval, že je Antonio Presto. Tonio byl tak rozhořčen jejich hrubým jednáním, že se ani nesnažil dokazovat jim pravdu, jenom žádal, aby mu hned zítra ráno umožnili setkání s prokurátorem.
„Jen nespěchejte. Setkání s prokurátorem je vždycky předehrou k setkání s katem. A vy máte jistě na svědomí nějaké ty kousky, za které si pět minut posedíte na elektrickém křesle,“ řekl Prestovi seržant, který ho vyslýchal.
Neobyčejný proces
Nazítří se Presto nesetkal s prokurátorem, ale se soudcem, který se projevil jako náramný pedant. Ostatně jeho pedantství mělo své příčiny. Tonio neměl tušení, že Peatch už podnikl kroky, aby nový Presto nebyl uznán za právoplatného vlastníka jmění trpaslíka Presta. Kdyby byla bez odkladů uznána práva nového Presta, mohl by u soudu osobně vystoupit, mohl by povolat na ochranu svých zájmů nejlepší advokáty, vynaložit na to velké peníze a záležitost by se zkomplikovala. Peatche mnohem více uspokojovalo opatrovnictví. Opatrovník, který by zastupoval u soudu „nezvěstného“ Presta, mohl být vybrán z jeho lidí, a takový opatrovník by ovšem co nejrychleji uznal všechny Peatchovy pohledávky. V každém případě bylo třeba záležitost co nejvíce protahovat a zamotat a to soudce dělal opravdu úspěšně. I když Presto velmi přesvědčivě dokazoval, že je hercem Antoniem Prestem, že jen změnil svůj zevnějšek a že tedy nemůže být o krádeži ani řeč, soudce trval na svém:
»Dejme tomu, že vaše fotografie jsou pravé a že to není jen dobře vybraná kolekce snímků podobných lidí, dejme tomu, že doktor Zorn, vyhovím-li vašemu požadavku a vyzvu-li ho za svědka, skutečně potvrdí vaši výpověď, dejme tomu, že slavný herec, který mně samému připravil nejednu veselou chvilku, a vy, mladík, který se mu ani dost málo nepodobá, je skutečně jedna a táž postava – i když vaše postavy se tak liší. Ale to všechno na situaci nic nemění. Již staří římští soudci přišli na to, že slovo krádež »furtum« pochází ze slova »furva« – to jest tma, temnota, protože ke krádežím obvykle docházelo »clam, obscure et plerumque noctu«. Ó,“ a soudce zvedl prst, „to značí tajně, ve tmě a obvykle za noci. A vy také tak tajně, ve tmě a za noci.“
„Dovolte!“ odporoval Presto. „Pokud vím, předpokládá se při krádeži, že je odcizen cizí majetek a tady jde o majetek můj.“
„To jste ještě nedokázal. Měl jste zákonným způsobem prokázat svou identitu.“
„Přijmout zase svůj starý zevnějšek?“
„To by bylo ze všeho nejlepší. Anebo přinejmenším jste měl soudní cestou na základě všech vašich dokladů prokázat, že jste totožný se zmizelým Prestem.“
„Ale k tomu bych přece musel shromáždit dokumenty, informace a podobně. Žádám, abych byl do přelíčení propuštěn z vazby.“
„Jedině na záruku. Pět tisíc dolarů.“
„Copak to, co mi sebrali na policii nestačí? Bylo tam kolem sta tisíc dolarů.“
„To je ale ještě sporný majetek.“
„Jiný majetek nemám. Ale poslyšte,“ zaúpěl Presto, „jak mě ještě více potřebujete zajistit? Copak budu prchat před soudem, když na jeho výroku závisí celá má existence. Můj majetek činí více než sto miliónů. Copak budu od nich utíkat?“
Soudce se zamyslel. Argumenty mu připadaly přesvědčivé. Ovšem, Presto přece nebude utíkat od miliónů. A Presto ovšem je pravý Presto. Soudce už dříve slýchal o Zornovi a o jeho zázracích. Presto není první, kdo musí prokazovat svou totožnost. Ale to není hlavní. Hlavní jsou milióny, které se vrátí zpět do jeho rukou. Prokázat v těžké situaci úsluhu milionáři není k zahození. Mister Peatch bude zřejmě nespokojen. Ale co počít? Udělal všechno, co bylo v jeho silách…

Peatchův právní poradce nenazval nadarmo svého šéfa prozíravým. Mister Peatch předpokládal patrně i toto zakolísání soudcova svědomí a postaral se, aby ji zajistil i své zájmy z jiné strany.
Soudce už chtěl Presta pustit na svobodu, když mu byla doručena spěšná zásilka od prokurátora, který žádal, aby proces s občanem, vydávajícím se za Antonia Presta, byl odročen, a aby nebyly podnikány žádné kroky, protože v tomto procesu jsou některé okolnosti, které si vyžadují zásahu prokuratury.
Soudce si dopis přečetl, zatřepal jím a řekl:
„Nemohu. Nemohu nic dělat. Váš proces se bude projednávat za přítomnosti prokurátora. Do té doby vás musíme nechat ve vězení."
Nebyly nic platné žádné argumenty. A tak byl Presto z policejního komisařství dopraven do vězení.
Tak začal jeden z nejspletitějších a nejkuriosnějších procesů, jaké kdy probíhaly v amerických soudních síních. Byl to opravdový zlatý důl pro novináře. A nejen noviny, ale i rozsáhlejší časopisy rozebíraly na svých stránkách spletité okolnosti procesu.
Má člověk právo měnit svůj zevnějšek?
Může se nazývat krádeží odcizení vlastního majetku?
Stal se Presto opravdu novou osobností?
Musí nový Presto dokazovat svá dědická práva na majetek starého Presta, nebo stačí, když prokáže svou totožnost se Starým Prestem?
Měla by Prestova žena (kdyby byl ženat) právo žádat o rozvod na základě toho, že se její muž k nepoznání změnil? Nebudou mít podobné proměny za následek nové zločiny?
Nedostanou tak vlastně zločinci jakýsi „divotvorný klobouk", který je ukryje před státními orgány?
Jak se na takovéto převtělení z hlediska náboženských a morálních zásad dívá církev?
Neohrožují tyto metamorfosy základy našeho sociálního zřízení?
Každá jednotlivá otázka poskytovala nekonečné možnosti blýsknout se před čtenáři ostrovtipem a ukázat svou erudici.
Prokuratura shromáždila nová fakta v Prestův neprospěch.
Sluha z hotelu, v němž se Presto ubytoval po návratu ze Zornova sanatoria, sdělil, že sám Presto po příchodu do hotelu přiznal, že on, Presto, není opravdový Presto, ale pouze jmenovec filmového herce. Kromě toho přišla zpráva od civilního soudu, že mister Peatch ještě den před vloupáním dal zajistit Prestův movitý i nemovitý majetek, aby měl záruku na zaplacení smluvní pokuty. Presto mohl být tedy obviněn z pokusu o ukrytí majetku, sloužícího jako záruka. Presto se mohl utěšovat jedině tím, že výpovědi doktora Zorna a několika jeho pacientů hovoří v jeho prospěch: Presto podle nich není podvodník, ale skutečně herec Tonio Presto, který změnil svůj zevnějšek. Ale i to mu bylo málo platné.
Prokurátor osobně navštívil Zornovo sanatorium a byl ohromen. Proti všem zvyklostem poskytl novinářům interview a vyslovil svůj názor. Prestovo převtělení se ukázalo opravdu „těžkým případem" v Zornově praxi.
„Základem našeho státního zřízení je soukromé vlastnictví," prohlásil prokurátor. „Každý majetek předpokládá nejen objekt, ale i subjekt vlastnického práva, prostě řečeno, vlastnictví neexistuje bez vlastníka. Ať již je to vlastnictví individuální nebo skupinové, jako na příklad u akciových společností, je vždy primérním nositelem vlastnického práva fysická osoba, člověk, osobnost. Co bude se společností, jestliže majitel vlastnictví bude měnit vnější znaky své fysické osoby jako rukavičky? Na kom budeme vymáhat pohledávky? U koho budeme provádět exekuce? Jak budeme bojovat proti podvodným úpadkům? A hlavně, jak budeme bojovat proti zločincům, kteří padělají své tváře podle tváří milionářů, jako dnes padělají cizí podpisy? Jak rozeznáme skutečného kapitalistu od falešného? Nastane nesmírný chaos. Obchodní život se zastaví. Zemi zahubí anarchie. Ne, v naší zemi nemůžeme povolit svobodu změny zevnějšku. V dětském věku a s léčebnými cíly je snad možné užití metod doktora Zorna ještě připustit. Ale u dospělých rozhodně ne! A proto přicházím ke kongresu s návrhem: okamžitě vydat zákon, podle kterého se všem dospělým lidem pod hrozbou propadnutí jmění zakazuje jakákoliv změna zevnějšku s výjimkou nevyhnutelných chirurgických zákroků, nutných k zachování života. Pokud jde o našeho obžalovaného, považuji, i když obvykle zákon nemívá zpětnou platnost, za nutné rozšířit sankce nově vytvořeného zákona i na mistera Presta a zbavit ho všech majetkových práv. Bude to výstraha pro všechny."
„Bude Presto i nadále uvězněn, nebo připustíte možnost jeho osvobození?" zeptal se prokurátora jeden z korespondentů.
„Protože se ukázalo, že nás Presto nemystifikuje, zmenšila se »subjektivně« jeho vina," odpověděl prokurátor. „Mohl se bona fide s nejčistším svědomím upřímně

mýlit ve svých právech na odcizení vlastního majetku. To ovšem podle mého názoru neubírá nic na tíži jeho zločinu, ale přece jen mi to dává možnost pustit ho na revers na svobodu, dokud kongres nezváží můj návrh a neschválí nový zákon. A podle toho, jak bude tento zákon znít, bude také Presto bud obžalován, nebo bude trestní stíhání pro krádež zastaveno.“

Večeře na rozloučenou

Antonio opustil vězení jako člověk bez peněz, bez přístřeší a beze jména. Vrátil se tedy do hotelu. Za nějakou chvíli ho v jeho pokoji navštívil správce hotelu a připomněl mu uctivě, že mu bude započten pobyt po celou dobu vazby, a že účet musí být rozhodně zaplacen.

„Dobře, zítra ráno vám zaplatím,“ řekl Presto, přecházeje po pokoji.

Správce se uklonil, vrhl na Antonia značně nedůvěřivý pohled a odešel.

„Jenže kde vezmu peníze?“ uvažoval nahlas Presto.

Vzal kufr, otevřel jej a začal vytahovat obleky s nadějí, že v některé kapse nalezne aspoň nějaké zapomenuté peníze. Nikde nic. A on je tak naléhavě potřebuje! Co kdyby poslal Hofmanovi telegram s prosbou, aby mu telegraficky poslal několik tisíc? Jenže při přijímání peněz mohou vzniknout nové obtíže. Ostatně Hofman může přece poslat peníze na jméno majitele hotelu.

Presto přemýšlel o roztržitě si prohlížel noviny. V rubrice divadlo a film, se psalo o poslední novince: miss Hedda Lux hodlá uzavřít manželství s misterem Lorenzo Marrem. Lorenzo! Krasavec Lorenzo, vycházející hvězda filmového nebe, herec, který nejednou hrál s Prestem. Presto vždy nešťastného, Lorenzo šťastného milovníka. Tak tomu bylo na plátně, tak to dopadlo i v životě. To je tedy onen polobůh, kterému dala Hedda svou ruku i srdce! Je snad Lorenzo krásnější než nový Presto? Tonio pohlédl do zrcadla. Ne, Presto není o nic méně krásný než Lorenzo. Ale Lorenzo má jméno a Presto ztratil svou slávu spolu se svou tváří… Musí se s ní vidět. K čertu! Vždyť mu nezůstal ani vhodný oblek! Vycházkový oblek si docela zničil ve vězení. Vzal pero a rychle napsal telegram, Hofmanovi: Pošlete deset tisíc dolarů na jméno mistera Greena, hotel »Imperial«, Hollywood, Presto.“

Potom zavolal telefonem majitele hotelu a řekl mu:

„Mister Green, víte velmi dobře, že jsem schopen zaplatit, a že jsem jen dočasně upadl do finanční tísně. Zítra mi vypomůže můj přítel Hofman. Pošle na vaše jméno deset tisíc dolarů. Vezměte si prosím z těchto peněz, co vám náleží za můj pobyt, a ostatní peníze mi vraťte.“

Majitel hotelu ochotně souhlasil a zanedlouho už měl Presto v kapse peníze – po odečtení dluhu v hotelu, přes čtyři tisíce dolarů. Hofman poslal místo deseti tisíc jen pět. V hotelu znovu poskytli Prestovi úvěr a tváře číšníků dostaly opět uctivý výraz. Antonio si koupil nové šaty, najal auto a vydal se za Heddou. Když byl uveden k herečce, řekl:

„Přišel jsem vám gratulovat, miss Lux. Našla jste svého boha?“

„Ano, našla,“ odpověděla.

„Ještě jednou vám tedy gratuluji a přeji vám hodně radosti… já už jsem se smířil s osudem člověka, který ztratil svou tvář. Ale opravdu mi věříte, že jsem Antonio Presto, váš starý kolega a přítel?“

Hedda přikývla.

„Nuže… měl bych k vám jednu velkou prosbu. Chtěl bych uspořádat… večeři na rozloučenou a pozvat na ni všechny své staré přátele. To je k ničemu nezavazuje. Chtěl bych prostě ještě jednou, ještě naposledy strávit pár chvil v milé společnosti a potom… potom váš Antonio zaujme v životě skromné místo, jaké mu přísluší.“

Lux se obávala scén, a když viděla Prestovu mírnost, ochotně pozvání přijala.

„Ale to není všechno,“ pokračoval Presto. „Prosím vás, abyste zajistila úspěch mého rozloučení. Zde je seznam hostů. Najdete v něm jména mistera Peatche a šťastného Lorenza Marra, Drightona, Grenleye a Paina, dekoratéra Boolingha,osvětlovače Morrise a několika méně významných herců. Byl bych rád, kdybyste se ujala pozvání. Až získáte jejich zásadní souhlas, pošlu hostům pozvánky. Tak tedy v pondělí, v osm večer v kruhovém sále hotelu »Imperial«.“

Večer se opravdu vydařil. Hosté se dostavili v plném počtu. Presto mohl i ty největší nedůvěřivce přesvědčit, že i při svém novém zevnějšku zůstal stále stejným starým Prestem, nejen podivuhodným hercem, ale také výtečným režisérem. Nový Prestův herecký výkon mimochodem hosté ocenili až po čase. Zato režisérské schopnosti chválili přítomní hojně již během večeře, která byla uspořádána s kromobyčejnou nádherou. Sál byl osvětlen něžně růžovým světlem a otevřenými širokými dveřmi na verandu dopadala do místnosti zář měsíce, krásně kontrastující s vnitřním osvětlením. Na vše bylo předem pamatováno. Neviditelný orchestr hrál půvabné melodie. Na večeři byli přizváni i někteří představitelé tisku, kteří zde nalezli mnoho příležitosti k práci.

Na čestném místě seděla Hedda Lux s ženichem po levé a s misterem Peatchem po pravé ruce. Misteru Peatchovi se Prestův nápad zamlouval. Popíjel výtečné víno, lehce se nakláněl k Heddě Lux a říkal jí:
„A? už je ten nový Presto kdo chce, nezačíná svůj život právě zle. Něco z něho může být. A pak…“ Peatch si přihnul z poháru, „jeho pohádkové převtělení a fantastický soudní proces mu udělaly náramnou reklamu. Taková reklama se nedá pořídit ani za půl milionu dolarů. Ano, ten se ještě prosadí. A má-li skutečně talent starého Presta, bude ještě stát za námahu.“
Lux poslouchala a se zájmem pokukovala po Prestovi. Její ženich naslouchal Peatchovým slovům s tajeným neklidem. Z Presta se mohl vyklubat nebezpečný konkurent na plátně i v životě. Lorenzovi připadalo, že se Lux dívá na Presta nejen se zájmem, ale i s něhou.
Presto pozvedl číši žlutého, jantarově průzračného vína a pronesl krátký přípitek:
„Ladies and gentlemen! Nikdo z vás patrně neví, že v Číně existuje výraz »člověk, který ztratil svou tvář«. Říká se to o člověku, který vykonal nějaký špatný skutek. »Člověk, který ztratil svou tvář«, je odsouzen k občanské smrti. To je ovšem v Číně… a Čína je asijská země… U nás, v nejkulturnější zemi světa, je tomu naprosto jinak. U nás je tvář pevně spjata s peněženkou. A pokud je naše peněženka plná, nemůže nám v čínském smyslu slova hrozit žádná ztráta tváře, ať máme na svědomí jakékoliv hříšky. Ale běda těm, kteří se jako já odváží změnit svou fysickou tvář. Okamžitě jsou zbaveni všeho: peněz, jména, přátelství, práce, lásky. A může tomu také být jinak v zemi, kde vládne dolar? Ať si mí vzácní hosté nemyslí, že snad kritizuji skvělé zákony naší báječné země. Ani v nejmenším! Naprosto uznávám rozumnost těchto zákonů a zvyků. Podřizuji se jim. Skláním se před nimi. Udělal jsem chybu, osudovou chybu, když jsem změnil svou tvář, a nyní činím veřejné pokání. Teď už bych i s pomocí doktora Zorna jen těžko mohl získat svůj dřívější zevnějšek. Ale slavnostně se zavazuji, že už nikdy svou tvář měnit nebudu a prosím společnost, aby mi odpustila mou chybu, které jsem se dopustil z nezkušenosti, a prosím také, aby mě přijala do svého lůna, jako biblický otec přijal marnotratného syna. A uvidíte, že budu důstojným synem společnosti!“
Tento proslov, ve své střední části poněkud podivný, se nakonec všem zalíbil. Všichni tleskali. Novináři psali jako diví.
Antonio vypil číši do dna, uklonil se a vyšel na verandu.
„Chlapík opravdu chlapík!“ hořel nadšením Peatch. „Takové schopnosti dělat si reklamu jsem nepoznal ani u starého Presta. Rozhodně to stojí za to, udělat z něho člověka s jménem. Ale kam zmizel? Chci si s ním připít.“
„Já také!“ přidala se nečekaně Hedda Lux a vstala spolu s Peatchem.
Vyšli na verandu. Presto tam nebyl.
„Presto! Tonio Presto! Kde jste?“ volal mister Peatcha víno mu šplíchalo z poháru.„Tonio! Drahý hochu!“
„Tonio!“ volala vábivým hlasem Lux.
Ale Tonio zmizel. Po Toniovi jako by se byla země slehla. Prohledali celou hotelovou zahradu, která byla pro tento večer zcela k dispozici Prestovým hostům – ale Tonio nikde. Vrátili se do sálu. Nakonec hosté ztratili trpělivost a začali se jeden po druhém vytrácet, odsuzujíce podivné chování hostitele.
„Možná, že je to zase jenom reklama,“ řekl Peatch na zpáteční společné cestě Heddě. „Šprýmař Tonio to trochu přehnal. Všechno má své meze.“ A bez ohledu na Heddinu přítomnost sladce zívl.
Oběti ,,Čar“
Plyne den za dnem a o Toniovi Prestovi není nic slyšet – jako by do vody zapadl. Mister Peatch nějaký čas čekal na návrat marnotratného syna, ale pak mávl rukou: čas a práce nečeká. Lorenzo Marr se obával Prestova návratu nejen proto, že by se mohl stát jeho konkurentem na uměleckém poli, ale i z toho důvodu, že se mohl stát jeho soupeřem jako uchazeč o ruku a srdce Heddy Lux. Po oné večeři na rozloučenou totiž nečekaně sdělila svému ženichovi, neodolatelnému Lorenzovi Marrovi, že na ni nemá se sňatkem pospíchat.
Že by ji nový Presto okouzlil a že by čekala na jeho návrat? Něco nedobrého se s ní děje. I mister Peatch si všiml, že se změnila, je skleslá, zádumčivá, roztržitá a chvílemi předrážděná. Mimochodem i mister Peatch sám se poslední dobou necítí ve své kůži, bývá mu nevolno, zadýchává se. Ale pracovat se musí! Mister Peatch hodlá uvést nový velkofilm s názvem „Slavnost lásky“ s Lorenzem Marrem a Heddou Lux v hlavních rolích. A mister Peatch se s elánem připravoval na tuto práci. V jeho pracovně se od časného rána radí hlavní osoby, režiséři, kameramani, architekti.
Právě přijela miss Lux. Vešla do pracovny, přistoupila ke stolu mistera Peatche, podala mu přes stůl ruku a pozdravila :

„Buďte zdráv, mister. Vy jste ale den ode dne tlustší.“
„Tloustnu jako divý,“ odpověděl mister Peatch.
Přibíral denně hodně přes kilogram a vypadal jako vypasený pašík.
„Ale vy jste zase předběhla módu,“ konstatoval Peatch při pohledu na sukni miss Lux. Sukně byla opravdu příliš krátká.
Hedda se zmateně podívala na sukni.
„Nic jsem s ní nedělala,“ odpověděla. „Sama nemohu pochopit, co se to děje s mými šaty. Jako by se samy zkracovaly.“
„Anebo rostete,“ zažertoval Peatch. „A vy, Lorenzo, jste každou hodinu hubenější!“
Lorenzo si těžce povzdychl a pokrčil rameny. Vypadal velmi špatně, zhubl tak, že oblek na něm visel jako pytel. Krasavec Marr jako by se dokonce zmenšil, kalhoty mu byly dlouhé a krčily se mu ve varhánkách na polobotkách.
„Byl jsem už u doktora. Předepsal mi vydatnější stravu.“
„Máte docela vpadlé tváře. Půjde-li to tak dál, nebudete schopen filmování. Nepomůže vám žádné líčidlo. Budete si muset vzít dovolenou a vyléčit se.“
Ještě chvíli se radili o práci a o úlohách a pak se odebrali do ateliéru. Kameraman Johnson měl plné ruce práce. Požádal Lux, aby se postavila na značku na podlaze, pohlédl do hledáčku a prohlásil: „Nemám vás celou.“
Lux pohlédla na kameru a na podlahu. Nebylo to možné. Stála téměř ve středu ohniska. „Nevidím vlasy. Vyrostla jste, miss Lux.“ V ateliéru se ozval smích.
„To nejsou vtipy,“ dodal Johnson. „V pátek jsem vás bral na stejném místě. Tady mám značku, kamera je na stejném místě. A v pátek jste se na záběr vešla a teď vám chybí skoro polovička čela.“
Hedda zbledla. Se strachem pohlédla na svou krátkou sukni. Že by opravdu začala růst? Ale to je nesmysl! Není přece holčička. Sukně i zkracující se rukávy však mluvily jasně o tom, že vyrůstá z šatů jako děcko.
Vycvičený Johnsonův zrak objevil ještě něco. Johnson oznámil, že Lorenzo nejen zhubl, ale také se zmenšil o dobré tři centimetry. To už bylo docela neuvěřitelné, ale Johnson dokázal, že tomu tak skutečně je.
Všichni si vyměňovali nechápavé pohledy. Někteří méně významní herci, kteří se také účastnili Prestovy večeře, si dovolili upozornit, že i s nimi se děje něco podivného. Někteří tloustli stejně rychle jako mister Peatch, jiní hubli, jeden rostl, druhý se zmenšoval. Všechny postižené zachvátila panická hrůza. Lux omdlela. Lorenzo naříkal.
Zavolali ihned lékaře a postavili se do řady podle hodností: první stál Peatch – nepostoupil své místo ani Heddě – za ním vzkříšená Hedda, Lorenzo a ostatní rozčilení herci. Ambulanci zařídili v Peatchově pracovně.
Lékař všechny pacienty pozorně prohlédl, ale žádné organické poruchy se mu nepodařilo nalézt. Neurčitě pokyvoval hlavou a krčil rameny. Všechny orgány jsou zdravé. Všechno v nejlepším pořádku. Jenom u mistera Peatche nalezl lékař ztučnění srdce, což je při takové tloušťce zcela zákonité.
„Musíte svou tloušťku léčit. Dieta, gymnastika, procházky…“
„Všechno už jsem zkoušel, ale nepomáhá to,“ odpověděl beznadějně Peatch. „Nemohl mě Presto na večeři něčím otrávit?“ Lékař udělal nesouhlasné gesto. „Nebylo by na tom nic divného,“ nevzdával se Peatch. „Jen si všimněte, že tloustnou, hubnou, rostou a zmenšují se všichni, kdo byli u něho na večeři.“
„Takové jedy nejsou medicíně známy,“ odporoval lékař.
Mister Peatch se nespokojil s odpovědí lékaře a za několik dní sezval celé konsilium. Ale ani konsilium mu nepřineslo útěchu. Dostal radu, aby odjel k léčivým zřídlům, nebo se léčil ve speciálním sanatoriu pro otylé.
Mistera Peatche zajímalo, jak se vede Heddě Lux a Lorenzovi a zatelefonoval jim. Hedda Lux mu plačtivým hlasem odpověděla, že stále roste a nestačí si dávat přešívat šatstvo.
„Jak to všechno skončí? O natáčení se nedá vůbec mluvit,“ vzlykala. „Bude-li to tak pokračovat, mohu se za chvíli ukazovat na poutích.“
„Vždyť vy si také ani neumíte představit, jak jsem se změnil,“ chroptěl Peatch. „Už se ani nevejdu do křesla a sedím na třech židlích. Tělo mám jako hromadu huspeniny. Mluvím a přitom usínám, jak mě tuk dusí.“ Lorenzův hlas mister Peatch nemohl v telefonu ani poznat. Lorenzo hovořil tak pronikavě vysokým hláskem, že se Peatch dvakrát přeptal, s kým mluví. I Lorenzo měl své trápení. A nejhorší ze všeho bylo to, že se změnil i v obličeji: nos u kořene mu propadl, na konci ztloustl a zvedl se, uši odstály, ústa odula.
„Vypadám jako žába,“ pištěl Lorenzo. „To mě jistě začaroval Presto.“
„Já to také říkám. Ale jak to mohl udělat?“
„Možná, že mu pomáhal doktor Zorn, ten u kterého se léčil…“
„Zorn!“ vykřikl Peatch. „Jestli pomáhal Prestovi, aby nás očaroval, to nevím, ale rozhodně může pomoci nám! Nikdo kromě něho nám nepomůže. Že jsem si na něho

nevzpomněl dřív! Hned mu zatelefonuji. Jedeme k němu!“
Past
K sanatoriu doktora Zorna přijížděl podivný průvod. Celá řada aut svážela do Zornova království nevídané zrůdy, jako by se stěhoval potulný cirkus. Mister Peatch sotva složil své napuchlé kulovité tělo do ohromného automobilu. Miss Lux trčela nad hlavami všech. Zato Lorenzo, který ztratil všechen svůj lesk, nebyl téměř ani vidět. Byl tak malý, že mu z otevřeného auta nevykukovala ani hlava. Ve zvláštním voze jela děsivá příšera – nadějný mladý herec s příznaky akromegalie.
Noví pacienti byli rychle ubytováni ve vilách.
Jako všude i do Zornovy pracovny šel první mister Peatch.
Zorn mu sdělil velmi zajímavou novinku. Den před oním neblahým večírkem odcizil někdo z jeho laboratoře nádoby s preparáty různých žláz. Teď už mister Peatch ani v nejmenším nepochyboval, že celé jejich neštěstí zavinil Presto, který se zřejmě tímto originálním způsobem chtěl pomstít všem, kdo se od něho s lehkou myslí odvrátili. „Ale je naděje na vyléčení?“ ptal se Zorna.
„Stoprocentní,“ odpověděl s přesvědčením doktor, „stačí působit na váš mozkový podvěsek a začnete kvapem hubnout.“
Zorn měl pravdu. Za tři neděle ztratil Peatch třetinu své váhy. Jeho nemoc se dala vyléčit snadno. Horší to bylo s Lorenzem a Heddou Lux. Lorenzo byl tak malý, že ho mohl leckdo pokládat za Heddina syna.
„Jen buďte klidná, někteří lidé dosahují ještě větší výšky,“ utěšoval Heddu doktor Zorn. „Nejvyšší člověk, podle hodnověrných údajů vědců měřil dvě stě padesát pět centimetrů. Pravda, říká se, že ruský silák Machnov byl ještě vyšší, snad dokonce dvě stě osmdesát pět centimetrů.“
„Já budu nejšťastnější, když budu stejně vysoká jako dřív.“
„Dobře, pokusíme se, abyste byla stejně vysoká jako dřív,“ uklidnil ji Zorn.
Nejvíce starostí dělal Zornovi Lorenzo. Docela se zhroutil, plakal, byl vrtošivý jako dítě, zapřísahal ho, naléhal na něho, hrozil, že spáchá sebevraždu. Zornovi dalo mnoho práce, než ho uklidnil.
Ostatní nemocní z Peatchova filmového studia očekávali pokorně svůj osud. Většině z nich bylo léčení u doktora Zorna finančně nedostupné a měli radost, že Peatch vzal všechny náklady na sebe, i když prohlásil, že se později vyrovnají. Peatch nemohl připustit, aby přišel nazmar i druhý nedokončený film.
Zhublý mister Peatch přemlouval Lorenza a Heddu, aby zůstali v té podobě, jako vytvořily „jedy“ v Prestově víně. „Budete mít jistě stejně sensační úspěchy jako starý Presto.“ Peatch sliboval miliónové honoráře a Lorenzo už začal váhat. Když se však podíval na Heddu, odmítl tuto lákavou nabídku. Léčení pokračovalo a všichni dostávali pomalu své dřívější vzezření. Hedda Lux se zmenšovala, mrňavý Lorenzo vyrostl o značný kus, Peatch už nabýval své normální tloušťky. Všichni mluvili o brzkém odjezdu.
Několik dní před jejich propuštěním přijeli do sanatoria noví pacienti. Byl to soudce, prokurátor a guvernér. Jak však vypadali! Z prokurátora byl prcek jako Lorenzo, soudce ztloustl jako mister Peatch a guvernér vypadal jako rozený černoch. A být černochem v Americe není vůbec veselé, obzvlášť pro guvernéra. Cestou k Zornovi musel přetrpět spoustu nepříjemností.
Seznámil se tak se všemi rozkošemi jim-krouismu.*3 Když vstoupil do jídelního vozu, cestující ho v rozčilení nad drzostí „negra“ málem vyhodili. Na nádraží došlo také k několika srážkám. V těchto horkých chvílích bleskly dokonce guvernérovi hlavou neobvyklé myšlenky o tom, že americké zákony o černoších možná nejsou tak docela spravedlivé a humánní, a že by je případně bylo třeba pozměnit. Hrozně se bál, aby nezůstal černochem na celý život. Chodil všude v doprovodu dvou věrných sluhů, před jejichž zraky se postupně změnil v černocha, a sluhové při všech srážkách a nedorozuměních svědčili, že guvernér černochem není. Ano, Presto způsobil guvernérovi nesmírnou nepříjemnost tím, že ho donutil na čas žít v kůži černocha. Guvernér se několikrát denně koupal v horké vodě, zuřivě se drbal žínkou, ale jeho kůže ne a ne zbělet. Přivolaný lékař konstatoval, že kůže není nabarvena zevně, ale že obsahuje tmavé pigmentové barvivo jako kůže černochů.
Když mister Peatch vyslechl smutné historie nových pacientů, prohlásil, že se jistojistě také stali oběťmi Prestovy pomsty.
„Ale jak to jen mohl udělat?“ nechápal guvernér.
„Mohl podplatit sluhy a ti mohli přimíchat prášky do nápojů,“ vyslovil svou domněnku Zorn. „To vše je jen práce hypofysy, mozkového podvěsku. Hypofysa vylučuje zvláštní látku, která má zajímavé vlastnosti. Docela malá dávka této látky, vstříknutá do krve, rozšiřuje buňky obsahující barvivo. Vědci už před několika lety dělali podobný pokus: vstříkli výtažek do krve světle zbarvené žáby a kůže žáby velmi rychle tmavla.“

Guvernér se zašklebil, nelíbilo se mu přirovnání. Tihle vědci mají ale způsoby srovnávat guvernéra s nějakou světle zbarvenou žábou!
„Hypofysa působí i na barvu kůže u člověka," pokračoval Zorn. „Jistojistě víte, že těhotné ženy mívají často skvrny ve tváři. Tyto skvrny jsou ve spojitosti s cirkulací hormonu zadní části hypofysy v krvi, a tento hormon také vyvolává ono tmavé zabarvení."
Je to čím dál tím lepší! Teď ho zase srovnávají s ženou v jiném stavu! A tak aby zakončil ten nepříjemný vědecký výklad, zeptal se:
„A léčba?"
„Působení na hypofysu."
„Tak na ni propána působte!" vykřikl guvernér se zápalem, jako by hypofysa byla jeho úhlavním nepřítelem.
„Stejně nemohu pochopit Prestův cíl," zapištěl prokurátor. Seděl v křesle a zamyšleně pozoroval své krátké nožky, které nedosahovaly na podlahu. „Že by se nám chtěl opravdu jen pomstít?"
„A co jiného?" zeptal se guvernér.
Všichni mlčeli.
Mister Peatch, který byl důvtipnější, vyslovil svou domněnku :
„A nemůže to snad být v souvislosti s vaším návrhem zákona v Kongresu a vaším veřejným vystoupením, v němž jste odsoudil změnu zevnějšku dospělých lidí?"
Prokurátor chvíli nechápavě a tázavě hleděl na Peatche, ale pak se náhle uhodil do čela:
„Ke všem čertům!" vypískl. „Máte pravdu. Presto nás zahnal do pasti, kterou jsem pro něho vlastnoručně připravil. Přinutil nás všechny k spáchání stejného deliktu, z jakého jsme obviňovali my jeho. My všichni jsme změnili tvář, zevnějšek. Co když Kongres můj návrh zákona schválí? Sám jsem trval na tom, aby byl vyhlášen se zpětnou platností."
Zčernalý guvernér zaúpěl. Už také pochopil Prestův chytrý záměr. Bezvýchodná situace! I když je Zorn jistě velmi dovedný lékař, mohou se přece všichni po léčení trochu lišit od svého někdejšího vzhledu. A jestliže se jejich tvář změní, bude se nový zákon vztahovat i na ně a guvernér, prokurátor, soudce, Peatch, Lux, Marr, všichni budou odsouzeni k propadnutí jmění, budou ožebračeni…
„Zbývá nám jen jediné východisko," zachroptěl tlustý soudce, „buď se vzdáme léčení…"
„V žádném případě!" vykřikl guvernér. „Abych zůstal na celý život černochem? Nikdy! A pak, vždyť už jsme stejně změnili svou tvář, i když nedobrovolně. Nehodlám obětovat svůj osud vrtochům soudní kasuistiky!"
„Věc je jasná. Zůstává nám jen jedna možnost," uzavřel prokurátor. „Musíme okamžitě vzít zpět náš návrh zákona. Tím spíš, že už nejeden milionář změnil svou tvář. To jsem dříve jaksi dost dobře nepromýšlel. A Prestovi budou přiznána všechna vlastnická práva. Co se dá dělat. Doběhl nás."
Tak skončila porada a Zorn se dal do léčení.
Všichni nemocní byli brzy na nejlepší cestě k úplnému uzdravení. Miss Lux se zmenšila do své normální výšky a nabyla své obvyklé krásy. Lorenzo také vyrostl. Byl však poněkud rozhořčen, že jeho nos je trochu tlustší, než býval. Obával se, že nebude moci dokončit natáčení rozpracovaného filmu a že ho vůbec obecenstvo nepozná. Ale i tento nedostatek brzy zmizel.
Všichni nemocní se rozhodli, že odjedou společně. Zorn jejich rozhodnutí schválil. Mohl si tak prověřovat výsledky léčby srovnávací metodou a kromě toho nemohlo škodit, zůstanou-li vyléčení pacienti několik dní pod jeho kontrolou, aby bylo možné sledovat trvanlivost výsledků.
Konečně přišel onen vytoužený den. Všichni zázračně uzdravení ze skupiny „Prestových obětí" se shromáždili v lázeňské dvoraně. Přesto, že Zorn byl vlastně nepřímým viníkem jejich neštěstí, děkovali mu všichni za úspěšné vyléčení. Obzvlášť procítěný proslov pronesl guvernér, který měl nesmírnou radost ze své změny z černocha v bělokožce.
Cestou domů potom s chutí přikázal vyhodit negra, který měl tu drzost, že nastoupil do vagónu pro bílé cestující.

ČÁST DRUHÁ

U Smaragdového jezera

Presto seděl na soudku ve stínu staré borovice, kouřil dýmku a četl Walta Whitmana. »Zajímavá myšlenka,« řekl si, vytáhl plnicí pero a zápisník, usedl na trávu, udělal si ze dna soudku psací stůl a zapisoval si:
»Přiznejme si, že pro vnímavé oko jsou všechna tato města, překypující ubohými groteskami, mrzáky, nesmyslně se pitvořícími šašky a zrůdami jen jakousi neradostnou Saharou …«
„Ubohé grotesky, mrzáci, šaškové a zrůdy! Jaký materiál! Mnohem lepší než zrůdný

Presto!“ vykřikl Tonio. Chtěl psát dále, ale bernardýn Pip, který uslyšel pánův hlas, žadonivě zaštěkal. Štěně sedělo proti Toniovi, netrpělivě hrabalo, kroutilo hlavou a zvedalo hned jedno, hned druhé ucho. Presto se usmál.
„To je všechno. Hotovo!“ řekl. Ráno hostil vždy Pípa zbytky snídaně.
Pip krátce zaštěkal, vyskočil a hopkoval kolem Presta. Zval ho na procházku. Byl to velmi chytrý pes. Ráno po snídani chodíval rád s Toniem k Smaragdovému jezeru. Tonio házel udici a Pip upřeně pozoroval splávek. Když ryba brala, kňučel a celý se třásl rozčilením. První úlovek patřil jemu. Někdy odnesl Presto sítku s rybami k nejbližšímu horkému gejzíru, ponořil ji do klokotající vody a vařil si přesnídávku. Pip neměl tuto zábavu rád: nemohl se zbavit strachu před vařícím, syčícím a kouřícím gejzírem a nepřibližoval se k němu.
Presto pohlédl na Smaragdové jezero, na daleké modravé hory, na knihu a zápisník a nakonec na bílý hlídačský domek. Okna i dveře byly dokořán. Ellen ještě uklízela.
„Ne, Pipe, dneska z procházky nebude nic. Lehnu si tady pěkně pod borovici a budu se koukat na nebe,“ řekl.
Pip si hlasitě vzdychl. Znal Prestovy zvyky. Když si jednou lehne pod borovici, znamená to konec, nikam se nepůjde. Je po ranní procházce.
A Tonio Presto k velké nespokojenosti svého čtyřnohého přítele lehával často pod borovicí celé hodiny. Po neobyčejných zážitcích posledních dnů potřeboval nutně odpočinek, i když sem nepřijel jen proto.
Nejbláznivější byly poslední dny před večeří na rozloučenou, na kterou budou její účastníci dlouho pamatovat.
Již během procesu nabízeli Prestovi pomoc nejlepší advokáti. Oficiálně zastupovat u soudu, jak tomu normálně bývá, ho nemohli: k tomu by bylo zapotřebí notářsky ověřené plné moci, protože Presto byl prohlášen za nesvéprávného. A soud by takovou plnou moc jistě neuznal. Proto advokáti navrhovali neoficiální, nepřímé, zákulisní působení na úředníky a soudce. Nejlepším prostředkem k tomuto působení byly peníze a soukromé styky advokátů. Peníze Presto neměl – nebo při nejmenším s nimi nemohl disponovat, jeho majetek byl zabaven. Nejlepší advokáti měli ovšem vlastní peníze, nebo si je mohli vypůjčit. Jejich výdaje na tajný vliv se nedaly spočítat. A pak, mohli předkládat fingované účty. Přitom požadovali za riziko horentní částky. Tonio se nemohl rozhodnout.
Několik dní před památnou večeří ho navštívil osobní tajemník a zástupce vynikajícího newyorského advokáta Pearcea. Pearce býval členem Nejvyššího soudu, ale později změnil čestnou funkci za výnosnější místo advokáta. Byl považován za nejlepšího znalce zákonů v zemi. A hlavně se doposud osobně stýkal s nejvyššími soudními činiteli. Nepotřeboval vábit své klienty, lidé se k němu hrnuli sami. Pearce však se zabýval jen miliónovými pohledávkami a dědictvími a ještě: většinu případů dával vyřizovat svým četným zástupcům. Jeho kancelář byla rozsáhlým obchodním podnikem a Pearce získal brzy význačné postavení. Tento znamenitý advokát tedy vyslal za Prestem svého posla pod záminkou, že se zajímá o spletitý případ. To mu samozřejmě naprosto nevadilo, aby stanovil podmínky, které Presto v duchu nazval vyděračskými. Prestovo jmění se mělo ztenčit téměř o polovinu. Několik dní se dohadoval s Pearceovým zástupcem, ale podařilo se mu dosáhnout jen nepatrných ústupků. Advokátova obratnost ho dokonale vyčerpala a nakonec byl přinucen podepsat všechny možné dlužní úpisy, dokonce i směnky. Co mohl dělat? Vlčí zákon – na raněného se vrhá celá smečka. A Pearce byl ještě šlechetnější než ostatní – ještě Prestovi něco ponechával. A záležitost bude ve spolehlivých tukách. To, co dokáže Pearce, nedokázal by jistě žádný advokát v celých Spojených státech. Říkalo se, že Pearce ještě neprohrál ani jediný případ, kterého se ujal.
Nyní se tedy mohl Presto věnovat jiné, stejně závažné věci, k níž potřeboval naprostou samotu. Před zahájením léčby řekl Prestovi doktor Zorn: „Ještě nikdy jste neviděl svou skutečnou tvář, jakou byste měl, kdyby vás nemoc v dětství nepoznamenala.“
Teď už svou fysickou tvář uviděl, ale k té se nehodil způsob hereckého projevu mrzáka Presta, tak jako se staré šaty trpaslíka nehodily na jeho nové tělo. Nová tvář, nové tělo vyžadovaly také nový vnitřní obsah, nové životní cíle, nové umělecké metody. O tom se Presto přesvědčil při rozhovoru s Peatchem, Heddou Lux a ostatními. Věc byla složitější, než předpokládal. K novému fysickému výrazu musel najít i nový výraz herecký, nový repertoár, nové role. Musel nad tím hodně uvažovat, úvahy potřebují soustředění a k soustředění je třeba naprosté samoty.
»Tak odešel do ústraní i Buddha, když chtěl najít svou tvář. Tak se uchýlil do mangovníkového háje, do hlubokých lesů. Ale kde takové lesy najít?« přemýšlel Antonio.
Dlouho vybíral, kam jet. Vzpomínal na zapadlá místa své rozlehlé vlasti, na hory, lesy a pouště. Nebylo jich málo. Ale jet na nějaké příliš vzdálené a

zastrčené místo také nemohl, musí přece sledovat svůj proces. Advokát bude možná potřebovat nějaké informace. Pearceovi ovšem svou adresu sdělí, ale jenom jemu a přísně důvěrně.
A najednou si vzpomněl na Yellowstonský národní park. Park, jehož rozloha je větší než rozloha celé Belgie! Má kde se ukrýt! Jistě se tam najdou zapadlá místa nenavštěvovaná turisty. Neubytuje se v hotelu, ale pronajme si pokojíček u nějakého hlídače nebo hajného. Výborně. Ostatně, alespoň si prohlédne tento slavný park, tento div světa. Vždyť pro samou práci a honičku neměl dosud čas zajet si do této obdivuhodné rezervace. Teď ji navštíví, přijde trochu na jiné myšlenky – a už to opravdu potřebuje – a potom se uchýlí do mangovníkového háje a bude uvažovat o svém osudu.
A Tonio se s vervou pustil do příprav na cestu. Nakoupil horu knih, průvodců Yellowstonským parkem, mnoho knih o kinematografii, literatuře a dokonce i o filosofii. Musí si ujasnit mnoho věcí. Pečlivě sestavil cestovní plán a rozhodl se měnit dopravní prostředky, aby lépe zahladil své stopy. A v té chvíli, kdy hosté na slavnostní večeři ještě dopíjeli poslední číše a volali záhadně zmizelého hostitele, byl již daleko.
Hlídač s vědeckou hodností
Třebaže se Presto připravil k návštěvě Yellowstonského parku četbou průvodců a různých knih, byl po příjezdu ohromen. Jako by zde byla příroda shromáždila ty nejfantastičtější formy, všechny kontrasty, barvy, všechno, co může člověka udivit a okouzlit. Hory, soutěsky, vodopády, jezera a lesy se tu střídaly jako v kaleidoskopu. Horká zřídla vynášela na povrch částečky vápence, které chladly, kameněly a vytvářely celý systém teras jako vymodelovaných z mramoru. Terasy, místy úzké, jinde zas velmi široké, byly všude vroubeny přívěsky a důmyslným krajkovím ze stalaktitů. Byly tu terasy sněhobílé, světle žluté, růžové, modré, zelené, hnědé… Presta obzvlášť zaujala vysoká terasa, které se říkalo Ďáblova kuchyně. Byl to temný prostor, naplněný dunivým hukotem. Netopýři kroužili kolem jako černé chomáče a téměř se křídly dotýkali Presta a šoféra… A zase nové dekorace – „Zlatá brána“ z lávy nazlátlé barvy, „Labutí jezero“, divoká pahorkatina se zasněženými vrcholky. Neměl by zůstat tady? Ne, je to příliš nehostinné místo. Dál! Povodí Harrisova gejzíru a horkých zřídel „Černý bručoun“, „Chrlič minut“, který vystřikuje proud vody každou minutu. „Vytrvalec“, vybuchující každých dvacet minut. A dole různobarevné, kalné prameny, růžové, žluté, bílé… A všechny s hukotem chrlí proud vod, které dopadají na zem v divukrásných kaskádách. Raději dál od takového hluku! V zrcadlovém povrchu Hranolovéhojezera seodráží Tyrkysový pramen s nebesky modrou průzračnou vodou. Kolem dokola je spousta gejzírů a horkých zřídel, malá horská jezírka, smaragdové potoky s vodopády… Bizarní gejzír „Včelín“, „Mořská houba“, „Lev“. A o kus dále uprostřed skal jiskřících jako topasy a rubíny leží Smaragdové jezero. Prestovi učarovalo. Pravda, i zde stály turistické hotely, domky s benzinovými stanicemi, roztodivné kiosky s osvěžujícími nápoji – jeden ve tvaru buřinky (svérázná reklama továrny na klobouky) – jiný zas jako Buddhova socha, další ve stylu čínské besídky. A všude dotěrné reklamy: na domovních zdech, na plotech, na stromech u silnice, dokonce i na skalách. Reklamy na zubní pastu, šle, břitvy a patentované medikamenty mrzačily, hyzdily nejkrásnější přírodní scenérie světa.
Presto zahlédl v dálce osamělý domek, skromnou chatu na horském svahu. Vedla k ní úzká zarostlá cestička, po které by auto zřejmě projelo jen s obtížemi. Byl to podle všeho hlídačský domek. A to bylo to, co Antonio hledal. Rozkázal šoférovi, aby zajel k domku. Šofér poslechl jen nerad, určitě prý „naboural“. Ale na svah se dostali v naprostém pořádku. Jenom na jednom místě je postříkal špinavými, horkými žlutými kapkami gejzír, ležící přímo u cestičky.
Byl večer. Slunce už zapadalo za horský vrcholek. Smaragdové jezero zbarvily červánky, že hrálo perleťovými odstíny. Presto dokonce bezděčně vzdychl nad tou krásou. Nebude ho odvádět od jeho myšlenek? Ale kdež, i na krásu si člověk zvykne jako na všechno ostatní.
Antonio měl štěstí. Majitel domku seděl na pařezu a kouřil lulku. Měl rozhalenou kostkovanou košili, kožené kalhoty a vysoké holínky nejlepší oděv pro obchůzky trnitým houštím. Byl prostovlasý a prošedivělý. Tvář měl protáhlou, trochu unavenou, knír a plnovous. Hleděl klidně na přijíždějící auto.
Presto ho pozdravil a vystoupil. Chtěl by najmout jeden nebo dva pokoje. V hotelích je příliš mnoho hluku, potřebuje si odpočinout a trochu pracovat na své knize. Je novinářem a tak trošku spisovatelem. Jmenuje se Smith, Adam Smith..
Stařec si ho zpytavě prohlížel. Mnozí turisté, kteří chtěli najít lacinější ubytování, žádali hlídače parku o pronajmutí pokoje. A každý takový turista si vymýšlel všelijaké příčiny, proč je pro něho pobyt v hotelu „nepohodlný“.
Administrace parku neviděla ráda, když hlídači ubytovávali turisty. Trpěly tím

zájmy hoteliérů. Proto hlídači, i když si rádi přivydělali, pronajímali místnosti jen málokdy, vydávajíce turisty za své příbuzné nebo přátele.
Presto viděl, že stařec váhá, a proto rychle dodal:
„Zaplatím vám stejně jako v hotelu… dokonce i více.“
„Ale u mne nebudete mít takové pohodlí,“ namítl hlídač, zřejmě již ochoten souhlasit.
„Nejsem náročný. Stačí mi stůl, židle, postel a obyčejný oběd,“ prohlásil Presto. „Potřebuji hlavně klid, a ten tu myslím je.“
„Ano, když si odmyslíte hučení gejzírů. Ale na to si člověk brzy zvykne a vůbec je pak nevnímá. Nu, pojďte si prohlédnout pokoj.“
Hospodář zavedl Presta do domu. Nebyla to vůbec tak malá chatrč, jak se z dálky zdálo. V domě byly tři místnosti, jedna dosti veliká, potom kuchyně a dokonce koupelna. V malém pokojíku, který hlídač ukázal jen zběžně, zahlédl Antonio postel se záclonkami, toaletní stolek se zrcadlem a malé ženské střevíčky. V hlídačově pokoji stála úzká postel, dosti velký psací stůl a knihovna. Na stěnách viseli odborně vycpaní ptáci a barometr. Nad psacím stolem byly zavěšeny v oválných rámech malé podobizny Darwina a Heckela, které Presta značně překvapily.
„Tady máme něco jako přijímací pokoj a parádní jídelnu,“ ukázal Prestovi hlídač velkou místnost, „ale obvykle jíme v kuchyni.“
„Máte velkou rodinu?“ zeptal se Presto s obavami.
„Bydlím tu jen já a moje neteř,“ odpověděl hlídač. „Tuhle místnost vám mohu pronajmout.“
Okna a dveře pokoje vedly na zahradu, na pahorku rostly borovice. Prestovi se pokoj líbil, dohodl se tedy s hlídačem o ceně, dal si přinést zavazadla a propustil šoféra.
„Jak jen se Ellen vrátí, uklidí vám pokoj. A zatím si sedneme v kuchyni, uvařím čaj. Jistě máte po cestě žízeň.“
„Jste velmi laskav, pane…“
„Odpusťte, ještě jsem se vám nepředstavil. John Burry.“
Při čaji Burry Prestovi vykládal, kolik je v parku buvolů, jelenů, kamzíků, medvědů, jaké tu žije ptactvo. S mnohými obyvateli parku se spřátelil, někteří medvědi mu dokonce žrali z rukou chléb. Pak se dal do vyprávění o stromech a o vzácných rostlinách i za hranicemi Yellowstonského parku. Ledacos už Presto znal z příruček a průvodců: na příklad o gigantické výšce a šíři sekvojí, o tom, že na pařezu jedné z nich stálo pianino, seděli čtyři hudebníci a ještě bylo dost místa pro šestnáct tanečních párů, jak na druhém pařezu byl postaven domek s tiskárnou, kde se tiskl „Zpravodaj mamutího stromu“. Jak pro pařížskou výstavu v roce 1900 vyrobili Američané ze sekvoje „největší prkno na světě“ a jak to prkno zůstalo pěkně v Americe, protože je žádná loď nemohla dovézt celé do Evropy. Podobné historky vykládali americkým turistům, bažícím po „kolosálních sensacích“, všichni průvodci. Ale Burry byl přece jenom hlídačem a jeho vědomosti a přesná spisovná řeč Presta udivovaly.
„Víte, jak dostala sekvoje svoje jméno?“ zeptal se s úsměvem Burry. „Mezi indiánskými náčelníky byl jeden jménem Sequioa. Domníváte-li se, že to byl divoch, mávající tomahavkem a dychtící po skalpech, jste na velkém omylu. Byl to velmi vzdělaný člověk, vynálezce indiánského písma. Na jeho počest nazvali Indiáni tento strom sekvojí. Americké sekvoje objevili vědci před necelými sty lety a nazvali je kalifornskými borovicemi nebo také mamutími stromy. Mamutími snad proto, že holé suché větve starých sekvojí připomínají mátnutí kly. První anglický botanik, který sekvoji popsal, chtěl zachovat věkům jméno anglického hrdiny plukovníka Wellingtona a na jeho počest nazval strom ‚Wellingtonia gigantea‘. Ale Američané se urazili a protestovali: nazvat americký strom jménem Angličana a ke všemu ještě generála! A tak američtí botanikové dali stromu jméno amerického národního hrdiny Washingtona – tedy ‚Washingtonia gigantea‘. Později se však ukázalo, že ani jeden název není správný, protože strom je jen novým druhem a ne novým rodem. Proto naprosto zasloužený název gigantea mohl být zachován, ale název rodu musí být jiný, a to ten, jaký už měl známý strom téhož rodu, ‚sequoia sempervirens‘, to jest sekvoje stále žijící. Tak indiánský náčelník porazil anglického i amerického národního hrdinu. Tuhle historii průvodci dost neradi vykládají americkým a anglickým turistům, aby se nedotkli jejich národní hrdosti.“
„Mister Burry,“ nezdržel se už Presto. „Máte tak rozsáhlé vědomosti! Proč jste jen hlídačem a ne alespoň řekněme průvodcem?“
„Právě proto, že mám rozsáhlé vědomosti,“ odpověděl Burry se smutným pousmáním. „A místo hlídače je klidnější. Člověk musí děkovat osudu i za ně.“
„Ale vždyť vy jste vzdělaný člověk!“ rozčiloval se Presto.
„To jsem se před vámi, neznámým člověkem, rozpovídal.“ A po odmlčení se zeptal:

„Nejste snad z Yellowstonské novinářské společnosti?“
„Ale kdepak! Se mnou můžete mluvit naprosto otevřeně!“ spěchal s uklidněním Antonio.
„Ano, mám vyšší vzdělání,“ svěřoval se Burry. „Jsem biolog. Učil jsem, ale byl jsem propuštěn pro volnomyšlenkářství.“
Presto si vzpomněl na Darwinův a Heckelův portrét a dovtípil se, v čem asi spočívalo volnomyšlenkářství moudrého a vzdělaného učitele. Další oblast, s kterou nepřicházely do styku Peatchovy filmové ateliéry! I když snad scenáristé slýchali o podobných životních dramatech a konfliktech, nezajímali se o ně při nejmenším z toho důvodu, že filmoví podnikatelé se takových námětů báli jako čert kříže.
»A proč by se něco takového nehodilo na námět? Vezměme třeba ‚opičí proces‘!« uvažoval Presto.
„Administrace parku nemá nejmenší tušení, že jsem vystudoval Harward College a mám diplom,“ pokračoval Burry.
„Harward College! Znám. Ovšem. Vždyť je to nejstarší universita ve Spojených státech,“ řekl Presto. „Ale jistě se vám nežije právě nejlépe a nejste přece sám?“
„A co jsem měl dělat? Ellen je sirotek. Dcera nebožky mé sestry. Nemohla dostat nikde v městě práci. Zkoušela to, ale bez úspěchu. Tak se mi stará o domácnost. A když je příležitost, něco si přivydělá. Slíbili jí v hotelu, že ji přijmou na umývání nádobí. Je to děvče jako oheň!“ řekl s láskou, pohlédl na hodiny na stěně a dodal trochu neklidně: „Nějak se opozdila, už je skoro tma.“
V té chvíli se ozval za oknem veselý štěkot, a jak se Prestovi zdálo, dětský hlas:
„Ticho, Pipe! Zbláznil ses?“
„Už jsou tady!“ vykřikl radostně Burry. Za okamžik vběhl do širokých otevřených dveří pes, zapražený do malého vozíčku, zastavil se před pánem a vesele štěkal a mával ocasem. Za psem vstoupila mladá dívka. Krátce ostříhané kaštanové vlasy jí dodávaly chlapeckého vzezření. Presto přehlédl zkušeným zrakem herce její postavu. Byla střední postavy, tělo měla dokonale rostlé, pevné, pružné. Oblečena byla v prostou bílou bluzičku s hlubokým výstřihem a krátkými rukávy a v krátkou kostkovanou sukni. Opálené nohy v sandálech naboso. Kůže osmahlá téměř do bronzova, jak tomu bývá u lidí z jihu. O tváři se nedalo říci, že je krásná: trochu ohrnutý nos, plné, jakoby dětské rty, chytrý a živý pohled hnědých očí, ale celý obličej měl v sobě půvab, který je přitažlivější než krása. Z každého jejího pohybu tryskal život a přebytek sil. Vešla celá udýchaná rychlou chůzí a křikla na psa:
„Lump jeden! Div nepřevrátil vozík… Koupila jsem mouku a cukr…“ Vtom si povšimla Presta a bez nejmenších rozpaků pravila: „Buďte vítán, mister. Dobrý večer,“ jako by se již dávno znali.
Presto se jí s úsměvem uklonil.
Neočekávané objevení dívky a psa ve vozíku připomnělo Antoniovi dětství a scénu z cirkusu. A náhle mu bylo pěkně a veselo.
Dívka okřikla Pipa:
„Stůj pořádně! Hned tě vypráhnu!“ a začala vytahovat z vozíku sáčky a balíčky.
„Tak se přece pořádně seznam s hostem,“ napomenul ji laskavě Burry.
„Pravda, člověk je pořád samý spěch. Odpusťte!“ zvolala poněkud v rozpacích. „Jenom zbavím Pipa postrojů. Jinak zase nadělá hrůzu škody.“
Rychle stáhla psovi obojek. Pip zatřepal hlavou, zaplácal ušima, lehl si ke dveřím a vrtěl ocasem.
„To je náš nájemník. Mister Adam Smith,“ sděloval dívce Burry. „A to je moje neteř Ellen Keyová.“
„Už jsem se domyslel,“ řekl Presto a stiskl její malou ruku. Přitom mu neušlo, že má tvrdé dlaně.
»Musí asi chuděra často dělat hrubé práce,« pomyslel si s účastí.
A jako na potvrzení jeho myšlenek řekl Burry své neteři:
„Ukliď nákup, Ellen, běž umýt v přijímacím pokoji podlahu, ustel a přines umyvadlo.“
„Jen si nedělejte starosti!“ zvolal Presto. „Dejte mi jenom prádlo, ustelu si sám a ostatní počká do zítřka. Už je pozdě a miss Keyová je už jistě unavena.“
„Unavena?“ opáčila dívka udiveně a trochu dotčeně. A začala tak rychle skládat nákup z vozíku do poliček, že se Prestovi dělaly mžitky před očima.
»Ta má ale elán!« pomyslel si bezděčně, když pozoroval její pohyby. Pro natáčení je to trochu rychlé, ale kolik je v těch prostých pohybech nenucené graciesnosti! To, čeho dosahuje filmový herec teprve po velké námaze, po nekonečném režisérově cepování a po stech metrech zkaženého filmu, je u ní naprosto přirozené a ona o tom nemá ani potuchy, protože nepřemýšlí o kráse

svých pohybů o nic víc než hravé kotě.
Za necelé tři minuty byl nákup uložen a vozík uklizen.
„A ještě něco!“ řekla dívka, jako by pokračovala v nějakém sporu. „Říkejte mi prostě Ellen. Ještě mám daleko do miss Keyové!“
Pohlédla na něho téměř rozhněvaně a zmizela v jeho pokoji. A za chvíli už tam hospodařila, přesunovala nábytek a prozpěvovala si.
„Máte výbornou hospodyni,“ pochválil Presto.
„Ano. Však už jsem vám říkal, že je jako oheň,“ potvrdil Burry s hrdostí. „A jak je nadaná! Něco by z ní mohlo být…“ a Burry se zamračil.
Presto ho pochopil a chtěl ho potěšit:
„Nu, vždyť ještě není pozdě, je to ještě skoro dítě.“
„Není tak mladá, jak vypadá. Brzy jí bude osmnáct. A mně se nepodařilo jí poskytnout ani celé středoškolské vzdělání…“
A odmlčeli se, ponořeni každý do svých myšlenek.
Heuréka
Tak se Presto nastěhoval do domku Johna Burryho. Každé ráno četl a přemýšlel. Studoval dějiny americké kinematografie, přemýšlel o postavách a maskách vynikajících herců a hledal vlastní cestu, nový originální herecký výraz. A po večerech besedoval se vzdělaným hlídačem a jeho neteří.
Ellen se z počátku ostýchala. Ale Presto přinesl spoustu nových knih, které ji velmi zajímaly. Za několik dní už se s Toniem přela o přečtené romány a překvapovala ho bystrostí a originalitou svých postřehů. Vyšlo najevo, že dobře zná klasiky evropské literatury i literaturu americkou. Jednou začala recitovat monolog Desdemony a potom předvedla šílenství Ofélie. Presto byl udiven. Měla rozhodně herecký talent. Co kdyby z ní udělal filmovou herečku, svou partnerku ve vysokých tragédiích?
A nazítří se z Ofélie opět stávala uklízečka, myčka a kuchařka.
Sotva Presto vstal, už vešla do pokoje s kbelíky, hadry a smetáky, vyháněla Presta a Pipa do zahrady a dala se do úklidu.
Presto ležel na pahorku pod borovicí a úkradkem ji pozoroval. Nebylo to samozřejmě od něho pěkné. Ale omlouval se tím, že pozorovat lidi kolem sebe je jeho profesionální povinností: každý postřeh se mu může při práci hodit.
Ellen uchopila záhyby krátké pruhované sukně, zmuchlala si je mezi koleny, sklonila se a dala se do mytí podlahy. Když smetávala pavučinu nebo prach se stropu, celá se vytáhla a mírně se zakláněla. Její pózy se každou chvíli měnily.
Presto ji pozoroval a myslel si: »Kdyby ji tak viděl Hofman! Tenhle obrat by ho přímo nadchl. Nikdy mi nenapadlo, že může být v prostých pohybech při práci tolik graciesnosti a krásy. To je podivuhodné! Jakých výmyslů, chtěných póz, obratů a perspektiv musí užívat naše vynikající herečky a filmové hvězdy, aby výhodně ukázaly svou postavu, její krásu, krásná stehna, záda, bezvadnou nožku, a aby skryly přirozené nedostatky! To všechno nutně svazuje svobodu jejich pohybů, dělá z nich krásné automaty, manekýny. Kolik režisérova úsilí je zapotřebí, aby jejich pohyby vypadaly přirozeně a prostě!«
Vzpomněl si, jak jeden režisér přinutil herečku opakovat prostý pohyb nohou snad stokrát, a ztratil několik set metrů filmu, než konečně dosáhl toho, co chtěl. A Ellen „všechno jde, jediné gesto by nepřišlo nazmar“.
»Ne, z ní by nikdy nemohla být Ofélie nebo Desdemona. Musela by dřít, biflovat nepřirozené gesta, musela by myslet na své pohyby a stalo by se s ní totéž, co se stonožkou ve Wildově bajce, která běhala bez obtíží, dokud ji nepožádali, aby vysvětlila, jak pohybuje nohama, kterou vykračuje dřív a kterou až později. Stonožka se zamyslela a… nemohla udělat ani krok. Ellen musí zůstat sama sebou. To znamená, že musí být jiné scénáře…«
Antoniovy úvahy přerušila Ellen. Vyhlédla z okna a zavolala hlasitěji, než bylo na tak krátkou vzdálenost potřebí:
„Mister Smith! Dnes večer dávají v kině vedle hotelu Rossetti film s Toniem Prestem.“
„Půjdete?“ zeptal se Presto.
„Určitě,“ odpověděla. „V poslední době uvádějí jeho filmy tak málo. Říká se, že prý někam zmizel, nebo že se mu něco špatného stalo. To by bylo hrozné!“
„Máte ho ráda?“
„Kdo by ho neměl rád?“
To Presto rád slyšel, ale následující věty ho trochu roztrpčily.
„Každý se rád zasměje a on je tak směšný. Já ho zrovna zbožňuji.“
„A vzala byste si ho za muže, kdyby požádal o vaši ruku?“ Otázka Ellen překvapila.
„Jeho? Za muže?“ vykřikla s odporem a hněvem. „Nikdy!“
„Proč?“ zeptal se Presto, i když tušil odpověď. Ale ukázalo se, že Ellen nemyslela jen na Toniovu ohavnost, ale ještě na něco, co naprosto nečekal.

„Myslím, že na tom není nic divného. Která matka by chtěla mít děti mrzáky?“
»Neodpuzuje ji ohavnost a zrůdnost, nemyslí na sebe, ale na děti! Jak se to všechno málo podobá argumentům a důvodům Heddy Lux! Tohle je zdravý názor na manželství,« pomyslel si Antonio a řekl jakoby mimochodem:
„Ale říká se, že je pohádkově bohatý.“
„Žádné bohatství nenahradí bolest matky, jejíž děti jsou nešťastné,“ odpověděla Ellen. „Povídám tady s vámi a ještě nemám uklizeno.“
„A mohl bych jít s vámi do kina, miss Ellen?“
„Můžete,“ odpověděla milostivě už z hloubi pokoje.
Film „Presto kovbojem“, který promítali, patřil k Toniovým prvním samostatným pracím.
Když seděl vedle Ellen v ztemnělém sále a hleděl na plátno, vzpomínal na dobu, kdy film natáčeli. Jeho jméno již bylo slavné. Majitelé filmových studií se ho snažili přetáhnout, novináři mu chodili v patách. Sebastian jako zlý a neúplatný Cerber přísně střežil vchod do domu. Na území filmového studia nevpouštěl majitel nikoho cizího. Ale jednou při natáčení masové scény se spoustou statistů kovbojů pronikl lstí jeden mazaný novinář do studia na koni v šatech kovboje, vjel do zakázaného pásma a vmísil se do houfu statistů. O přestávce se protlačil k Prestovi a chtěl s ním udělat interview. Tento kousek Presta rozesmál, ale stejně neodpověděl novináři ani na jedinou otázku, což ostatně podnikavému reportérovi naprosto nevadilo v tom, aby uveřejnil obšírný interview, otištěný ve všech listech. O čem všem se tam nepsalo!O zamýšleném sňatku s vdovou po milionáři Mrs. U., o nové smlouvě, kterou nabídla Prestovi největší filmová společnost: slibovala prý mu plat „třikrát větší než plat anglického krále“, o nových tvůrčích plánech Antonia; Presta, který píše scénář nového filmu „Stvoření světa“ a bude hrát úlohu Adama… Všechno to bylo tak ohavné, divoké a nepravděpodobné, že Presto ani nenapsal dementi. Ale americká veřejnost, která si libovala v senzacích, nemluvila několik dní o ničem jiném než o tomto interviewu. Zájem o Presta vzrostl. A teď? Teď je Nikdo – „tabula rasa“, čistá deska, na které kdo ví, co bude ještě napsáno… Hledištěm se ozývaly družné výbuchy smíchu. A Ellen se smála snad nejvíc ze všech.
Udělal Presto dobře, že změnil svůj zevnějšek? Nedopustil se osudné chyby? Ellen se otřásala smíchem a dotkla se ramenem Toniova ramena. S tímto dotykem jako by Presto náhle pocítil své mladé zdravé tělo. Mezi ním a Ellen, mezi ním a všemi ženami na světě, mezi ním a láskou, které se mu v životě tolik nedostávalo, se už netyčila stěna jeho zrůdnosti. A pro to stálo za to něco obětovat, i slávu. Sláva nemůže sama přinést tolik štěstí a potěšení jako láska! A slávy může dosáhnout i teď. Musí jen najít svou novou tvář! Dokonce i zde v kině nepřestával hledat svou novou cestu.
Je komik nebo tragéd? Má svou hrou vyvolávat smích nebo slzy? Zdálo se mu, že se rozhoduje jen o těchto dvou cestách, a neví, kterou z nich se vydat. V jeho podvědomí probíhal složitý, usilovný proces.
Presto pocházel z nejnižších vrstev. Prožil trpké a hladové dětství. Znal vrtkavost osudu a závislost malých lidiček na zvůli pánů, kteří rozhodovali o jejich životě i smrti. To všechno v něm vyvolávalo určité sympatie a antipatie a působilo to na jeho vztah k jednotlivým jevům života. Bezděčná fakta, pouliční výjevy, jichž byl svědkem, příběhy a myšlenky jiných lidí, vyčtené z knih, to vše mu probíhalo hlavou, padalo do temných hlubin podvědomí, které vše zpracovávalo a uvádělo v systém. A když se nahromadil dostatečný materiál, když všechna tato jednotlivá fakta, myšlenky a dojmy splynuly v jediný celek, vyplouvaly náhle na povrch vědomí jako hotové rozhodnutí.
To se stalo Prestovi ke konci filmu. Nemohl ještě pochytit všechny podrobnosti nové myšlenky, ale to hlavní už našel. Ano, našel svou novou tvář! Zachvátila ho taková radost a takové rozčilení, že vykřikl jako Archimedes, když vynalezl zákon o specifické váze:
„Heuréka! Našel jsem!“
Hlediště se otřásalo smíchem a Prestovo zvolání zaniklo v hluku. Jen soused po pravé ruce se nechápavě na něho zadíval a Ellen se zeptala:
„Ztratil jste něco?“
„Našel! Všechno je v pořádku,“ odpověděl a zhluboka se nadechl. „Našel jsem svou specifickou váhu,“ dodal pak tiše.
Dny trýznivých pochybností a úvah nového Buddhy se skončily. Doslova jako by se znova narodil. Nebál se žádných těžkostí. „Konec,“ litovala Ellen, když plátno ztemnělo.
„Začátek!“ odporoval jí vesele Presto. A na její tázavý pohled odpověděl:
„Jakýsi indický mudrc řekl, že každý konec je současně začátkem, začátkem něčeho nového.“ Celou cestu domů byl Presto nezvykle živý a veselý. Ellen si toho všimla.

„Nevěděla jsem, že umíte být tak zábavný,“ řekla. „Jako by vás někdo vyměnil, nebo jako byste našel náprsní tašku napěchovanou dolary.“
„Vyměnili mě a tašku jsem také našel,“ volal Presto. „Podívejte, Ellen, jaké jsou krásné hvězdy, jaká je to nádherná noc!“
„Vy jste ještě ke všemu básník!“
„Ovšem že jsem. Chcete, abych vám napsal báseň? Ellen, vy jste nikdy netoužila hrát ve filmu? Stát se herečkou?“
„Hrát ve filmu? Vždyť bych neuměla udělat ani kloudný krok!“ smála se Ellen.
„A co kdybyste mohla hrát sama sebe? Filmové herečky vydělávají ohromné peníze…“
„Ne, netoužím být filmovou herečkou,“ odpověděla. „Chodí všechny, jako by spolkly pravítko.“ A tak směšně trhla rameny, napodobujíc lvice velkosvětských salónů, že se Tonio dal do smíchu.
„Myslím, že jste jediná žena na celém světě, která se nechce stát filmovou herečkou. A čím chcete být? Přemýšlela už jste o své budoucnosti?“
„Co bych přemýšlela? Přijde i bez mého přemýšlení. Budou zase lepší časy, strýček zase dostane místo učitele, já si najdu práci…“
„A pak?“
„Pak… pak se vdám a budu vychovávat děti.“
»Zase ten optimismus průměrného Američana! Chuděrko! Kolik tě čeká zklamání!« pomyslel si Presto a nahlas řekl:
„Staň se vůle vaše!“
Záhadný nález
Presta opravdu jako by někdo vyměnil. Ellen s údivem pozorovala strýcova nájemníka. Dříve se Adam Smith ráno provaloval na trávě pod borovicí, nebo seděl celé hodiny s udicí na břehu jezera. Ted však projevoval nezvyklou energii. Ráno psal ve svém pokoji spoustu dopisů, nebo si dělal nějaké výpisky z knih, často chodíval na poštu, kam si dával posílat korespondenci poste restante. A jeho korespondence v posledních dnech velmi vzrostla. Vracel se s celými balíky dopisů a novin. Jednou při úklidu jeho pokoje nahlédla Ellen ze zvědavosti na kus papíru, popsaného poznámkami a čísly, a přečetla si:
„Na celém světě je 52 000 kin, úhrnem 21 miliónů míst.
Kapitál investovaný do těchto kin: 11 miliard zlatých marek, z toho 60 % připadá na Ameriku.
Investice na filmový průmysl v Americe dosahují výše 2 miliard dolarů.
Cena filmů od 200 tisíc do 2 1/2 miliónu i více za každý jednotlivý film.
Za rok je vyrobeno 700 uměleckých filmů.
Výrobní náklady v procentech

Platy herců	25
Budova a pod	20
Dekorace	19
Platy režisérů, asistentů a kameramanů	10
Scénář	10
Exteriérové záběry	8
Filmový materiál	5
Kostýmy	3

Týdenní výdaje jedné továrny na výrobu filmů (Hollywood) – několik miliónů dolarů. Z toho platy pro: 71 spisovatelů, 31 ředitelů, 49 „hvězd“, armádu herců, technický personál… Cena kina – milión i více dolarů. Banka – pán nad všemi podniky, nad Hollywoodem, nad 27 tisíci kin. Censura filmů bankou. Návštěvnost kina v Americe – až 10 miliónů lidí denně. Ceny míst od 25centůdodvoudolarů i více; na premiéru od 2 dolarů výše. Reklama – jen v novinách 5 miliónů dolarů.
P. S. Některá čísla zastarala. Prověřit je podle nových informací…“
Ellen neměla čas číst dál, a také ji to nezajímalo. Mister Smith píše zřejmě práci o filmu.
Po druhé zase našla na stole obálku, kterou tam Tonio náhodou zapomněl. Na obálce byla adresa místního poštovního úřadu, ale adresován byl dopis poste restante misteru Antoniu Prestovi.
To Ellen překvapilo. Slavný Antonio Presto tedy ještě existuje a podle všeho bydlí někde nablízku. Ale jak může otevřená obálka ležet na stole mistera Smitha? To byla záhada. Možná, že je Smith Prestův blízký příbuzný nebo přítel. To je ovšem možné. Ale proč jí nikdy neřekl, že se s Prestem osobně zná? Ellen už nejednou napadlo, že mezi Antoniem Prestem, kterého znala výborně z filmu, a mezi jejich nájemníkem je jakási vzdálená podoba, i když Smith je zdravý normální mladý muž a Presto mrzák. Ellen její objev neobyčejně vzrušil. Ale rozhodla se, že o tom nebude mluvit ani s nájemníkem, ani se svým strýcem. Nemůže se přece přiznat, že ze své zvědavosti četla cizí papíry. Aureola tajemství přidala však v jejích očích misteru Smithovi na zajímavosti. Do té

doby ho pokládala za skromného novináře, smolaře, který nemá ani dost prostředků najmout si pokoj v hotelu. A najednou se ukazuje, že je v jakýchsi blízkých a tajemných vztazích se samotným Antoniem Prestem. A možná, že se právě jen z těchto důvodů usadil v malém hlídačském domku. Začala proto nájemníka se zvýšenou pozorností sledovat, až si toho nakonec všiml a zeptal se:
„V poslední době ze mne, Ellen, nespouštíte oči. Nezamilovala jste se snad do mne?“
Dívka upadla do rozpaků, ale pak dokonce předstírala hněv:
„Ani mi nenapadlo. To se vám asi něco zdá.“
„Co se mi zdá? Že jste se do mne zamilovala? Já to přece netvrdím. Ale že se na mě nějak divně koukáte, to je fakt.“
»Počkej, já ti dám!« umínila si Ellen a nahlas řekla: „To máte možná pravdu. To proto, že mi něčím připomínáte Antonia Presta.“
Teď byl zase zmaten Presto. »Že by četla adresu na obálce? Jednou jsem ji tuším zapomněl na stole. Ne, to by neudělala. Má o mne příliš malý zájem, než aby četla mé papíry.«
„Podívejme!“ vykřikl, když se trochu ovládl. „A vy se zase jako vejce vejci podobáte jedné mé známé… Máte velkou představivost… A tak si tedy představujte, že Antonio Presto jsem já.“
Ellen se rozesmála a zvolala:
„Tak velkou představivost zase nemám. Taková kouzla se nedějí.“
Presto si s úlevou oddychl, ale po této rozmluvě si už dával před Ellen větší pozor a byl při hovorech s ní málomluvnější. Jeho nálada se opět změnila. Bylo vidět, že je nervózní. Stále častěji chodil na poštovní úřad. Ellen často slýchávala, jak netrpělivě přechází po místnosti. Do zahrady už téměř nevycházel.
Čekal v těchto dnech rozhodující sdělení od advokáta Pearcea. Pearce mu už napsal, že po tom, co guvernér, prokurátor a ostatní účastníci večeře na rozloučenou musili vyhledat pomoc doktora Zorna, aby mohli změnit svůj zevnějšek, byl návrh zákona na ztrátu majetku v podobných případech odvolán. Celou tuto historii si vymyslel mazaný Pearce. A jeho agenti také dodali Toniovi Zornovy čarodějné prášky, které získali neznámým způsobem, zřejmě od podplaceného Zornova personálu.
„Nepochyboval jsem, že návrh zákona bude odvolán,“ psal Pearce. „Tak byla odstraněna hlavní překážka a zbývá jen formálně potvrdit totožnost vaší nové osobnosti s dřívějším Prestem. To nebude nic těžkého. Vítězství znamená i to, že soud uznal vaši plnou moc, abych vás zastupoval u soudu, a tím vlastně uznal vaši svéprávnost…“
Teď využíval Pearce svého vlivu k tomu, aby se věc co nejdříve projednávala a aby „vše mělo hladký průběh“.
A tak nastal den, na který budou Presto i Ellen dlouho vzpomínat.
Význačný den
Ráno vešel do kuchyně, kde Ellen vařila, listonoš a pravil:
„Telegram pro mistera Antonia Presta!“
Ellen se udiveně podívala na listonoše a odpověděla:
„U nás žádný Antonio Presto nebydlí.“
Listonoš pokrčil rameny, podíval se znovu na telegram a podával ho Ellen.
„Adresa souhlasí. Podívejte se.“
Dívka zkontrolovala adresu:
„Ano, adresa je naše, ale Antonio Presto u nás nebydlí. Asi udělali chybu na poště.“ A vracela telegram listonoši.
Ten jej vzal, zase pokrčil rameny a měl se k odchodu.
Oknem ho zahlédl Presto a zavolal na něho:
„Haló! Pro koho máte telegram?“
„Pro Antonia Presta.“
„Dejte ho sem. Já jsem Antonio Presto.“
Listonoš přistoupil k oknu a tvářil se úředně.
„Prosím,“ řekl rozpačitě. „Ale řekli mi, že tady Antonio Presto nebydlí. A pak… má-li to být Antonio Presto, kterého zná celá Amerika, pak se mu vy, pane, ani trochu nepodobáte.“ A nerozhodně otáčel telegramem v ruce.
„Jen to sem dejte!“ křikl netrpělivě Presto a natáhl ruku. „Doručil jste telegram na určenou adresu, adresát ho přijímá,tak co ještě chcete?“
„Ale tady slečna povídala…“ nemohl se stále ještě listonoš rozhodnout.
Presto mu vytrhl telegram z ruky, na místě ho otevřel a četl:
„Soud rozhodl ve váš prospěch gratuluji Pearce.“
„Výborně,“ řekl vesele Presto. „Nic se nestarejte. Doručil jste telegram správnému adresátovi. Hned se podepíši… Tady máte od cesty za dobré zprávy.“
A podal s podepsaným lístkem listonoši deset dolarů.

Listonoš roztáhl pusu v úsměvu, poděkoval, popřál mu všechno nejlepší a rázně vykročil na zpáteční cestu.
„Vítězství!“ nemohl se už udržet Presto, křičel, mával telegramem nad hlavou, udělal piruetu, otočil se a uviděl Ellen, která stála ve dveřích kuchyně s očima rozšířenýma překvapením a s bledým obličejem.
„Proč jste to udělal?“ zeptala se přiškrceným hlasem.
„Tak vy jste všechno viděla a slyšela? A co hrozného jsem podle vás udělal, miss Ellen?“
„Proč jste přijal telegram na jméno Antonia Presta? Proč jste podvedl listonoše?“
„Nikoho jsem nepodvedl a přijal jsem telegram, protože jsem Antonio Presto.“
„To není možné!“
„A přece je to fakt!“ vesele odpověděl Presto.
„Tak jste tedy podvedl nás, mne a strýčka, když jste se vydával za mistera Smitha?“
„Ano, to jsem udělal. Donutily mě k tomu zvláštní okolnosti. Ale neodsuzujte mě, dokud vám všechno nevysvětlím. Až se mister Burry vrátí z obchůzky, všechno vám povím.“
Ellen zašla zamračeně a bez jediného slova do kuchyně. Bylo to všechno příliš zvláštní, vyvracelo to všechny její představy o nájemníkovi. Mnohé věci, které řekla misteru Smithovi, by se byla neodvážila říci Prestovi. Rozpomínala se na všechny jejich debaty, vzpomínala, jak se často neuctivě chovala k smolařskému novináři. Potom se začala utěšovat: »Ne, to přece nemůže být ten slavný Antonio Presto, kterého znám z filmu. Je to asi jeho jmenovec, možná jeho příbuzný…« Hlavou jí vířily pochybnosti a zvědavé dohady, že jí, toho dne práce padala z rukou.
Když vešla s hadry a smetáky v jedné a s kbelíkem vody v druhé ruce do Prestova pokoje, vypadala velmi rozpačitě. Jak se má teď k tomu novopečenému Prestovi chovat? Už mu neřekla jako vždy své: »Tak jděte, nepřekážejte mi!« ale podívala se na něho skoro provinile a zašeptala:
„Mister… Presto! Jděte, prosím vás, na chvíli do zahrady…“
„Hned!“ odpověděl. „Za malou chvilečku…“ A něco rychle psal na telegrafní blanket.
To bezděčné zdržení přivedlo Ellen do varu. Zdálo se jí, že ji Presto zdržuje úmyslně, že si hraje na důležitého. A ona je také dobrá! Jako by mu teď chtěla podlézat! A už spustila s obvyklou obhroublostí: „Musím tady uklízet!“
„Hotovo!“ řekl Presto. „Nezlobte se, že jsem vás zdržel. Teď nepůjdu pod borovici do zahrady, ale s vaším laskavým dovolením na poštu. Pipe,“ zavolal na psa, „jde se na procházku!“
Bernardýn, který se už hodnou chvíli ometal u dveří pokoje, vesele zaštěkal a začal vyskakovat. Presto vyšel.
„Mister Sm… Mister Presto!“ zavolala na něho náhle proti své vůli Ellen. Zvědavost byla silnější než ona.
Presto se obrátil.
„Odpusťte…“ vypravila ze sebe a tváře jí zrudly jako pivoňky. „Řekněte mi jenom, než strýček přijde… jste, nebo nejste ten slavný Tonio Presto?“
„Jsem i nejsem,“ odpověděl. „Odpusťte, ale strašně spěchám na poštu. Buďte trpělivá.“
A odešel v doprovodu Pipa.
Ellen se opřela o smeták, chvíli stála v zamyšlení a pak se se zápalem pustila do úklidu.
Ale tím všechny události onoho památného dne zdaleka neskončily.
Advokát Pearce posílal obvykle všechnu Prestovu korespondenci na vymyšlené jméno mistera Smitha na poštovní úřad, jak se o tom s Prestem dohodli. Poslední telegram poslal do hlídačského domku na jméno Antonia Presta, přesvědčen, že už není třeba, aby Antonio zachovával své inkognito. Tento telegram s plnou adresou a pravým jménem měl sám symbolizovat, že se nový Presto stal naprostým a uznávaným nástupcem Presta starého. »Takový telegram bude mému klientovi jistě příjemný,« uvažoval Pearce. Nemýlil se. Ale zároveň nedomýšlel všechny následky svého činu.
Reportéři největších listů se už dávno snažili zjistit místo pobytu tak záhadně zmizelého nového Presta. Pro novináře to byl svým způsobem jakýsi druh sportu. Každý chtěl záhadu vypátrat první. Novináři měli na poště a u telegrafu své placené agenty z řad poštovních zaměstnanců, kteří slíbili dodávat okamžitě zprávy o všem, co by novináře mohlo zajímat.
A tak se ještě Presto ani nevrátil z poštovního úřadu, když se již k hlídačovu domku přiřítil automobil s jedním z všudypřítomných reportérů. Bydlel v nedalekém hotelu a dostal o hodinu dříve než Presto, telegram od svého agenta,

který pracoval na hlavní telegrafní stanici v New Yorku, a sděloval mu, že byl odeslán telegram na jméno Antonia Presta na adresu Yellowstonského národního parku. A novinář se bez prodlení vydal na cestu.
Vypadal jako solidní obchodník. Lidé ho mohli také pokládat za turistu. Na řemínkách, na prsou překřížených, visely dva fotoaparáty: malá „cinema“ a zrcadlovka. Auto ještě ani nedojelo na místo a už stačil vyfotografovat hájovnu a Ellen, vykukující z okna se smetákem v ruce. Za několik minut své přítomnosti nasekal několik desítek snímků a všude se vetřel s usměvavou bezostyšností. Ellen, hořící rozpaky, zavalil celou lavinou otázek. Dívka byla tak zmatena, že odpovídala jenom nesouvislými citoslovci, ale novinář přesto zaplňoval stránku za stránkou stenografickými znaky. Když však se nevítaný host přihrnul k Prestovu psacímu stolu, aby si na něm zřejmě prohlížel listiny, Ellen vzkypěla. Všechna zlost na drzého návštěvníka, která se v ní nahromadila, náhle propukla. Stoupla si na roh stolu jako voják na stráži, zahradila přístup smetákem a řekla hlasem zajíkajícím se rozčilením:
„Mister! Majitel tohoto pokoje není doma… Račte okamžitě opustit místnost!“
„He he, vy jste nějaká prudká!“ ušklíbl se novinář. Pokládal Ellen za dceru nebo posluhovačku nuzného hajného, vytáhl nabitou prkenici a zašustil dolary. „Možná, že budete trochu laskavější, když…
„Ven!“ vykřikla Ellen a zamávala smetákem novináři před očima.
Ten zůstal jako opařený, zabručel: „No no no!“ ustupoval pozpátku před Ellen ze dveří.
»Co se teď stane?« napadlo Ellen, když si uvědomila, že zašla trochu daleko. Jak se bude Presto dívat na její chování, bude-li si mu novinář stěžovat?
A vtom zaslechla Pipův štěkot a oddychla si – spadl jí kámen ze srdce.
»Ať si teď s ním mister Presto poradí podle svého!«
A mister Presto si poradil s novinářem velice jednoduše.
„Žádný interview a ať už jste pryč!“ prohlásil rozhodně. Měl už svůj způsob jednání s touto branží.
Reportérovi bylo hned jasné, že tady nic nepořídí. Jenom třikrát zuřivě cvakl aparátem, aby zachytil nalezeného Presta, ale ten se rychle jako ještěrka otočil zády, dřív než sklapla spoušť aparátu.
Auto odjelo. Presto zastal Ellen ve strnulé póze se smetákem v ruce.
„Ten dotěra vám zřejmě způsobil nepříjemnost?“ zeptal se s účastí.
„Ano, ale já jemu myslím také…“ odpověděla Ellen a ještě celá rozčilená mu vyprávěla všechno od začátku.
Tonio se rozesmál a hluboce se jí poklonil:
„Znamenitě jste bránila mé zájmy, miss. Ale stejně je to k zlosti! Teď nás přepadnou novináři jako kobylky. Dám Pearceovi za takovou neopatrnost co proto… Abych se teď někam ztratil… Stejně už brzy odejdu, ale před odjezdem si musím s vámi a vaším strýcem ještě o mnohém pohovořit. Víte co, jak se tu ještě někdo objeví, řekněte, že jsem odjel do Kanady. Neberte žádné ohledy, když to bude nutné, můžete zase užít svého nepřemožitelného smetáku.“
Toho dne vpadlo do domku opravdu ještě několik novinářů, ale Ellen je energicky vyprovodila, vydávajíc se úmyslně za hrubou, neotesanou, hloupou ženskou. A Presto, který se schovával v zahradě, pozoroval tyto scény se zájmem a šeptal si: »Měl by tu být Hofman s kamerou! Ale nic! Ještě ji v téhle roli natočíme!«
Když se večer Burry vrátil, vyložil Presto lesníkovi a jeho neteři celou svou neobyčejnou historii, z které si Ellen nenechala ujít jediné slovo.
„A co chcete dál dělat?“ zeptal se Burry, když Presto skončil vyprávění.
„Mám už hotový plán, který jsem si vytvořil tady pod vaší střechou. Nikdo o něm ještě neví a zůstane zatím jen mezi námi… Z mého vyprávění vidíte, že i ti nejslavnější herci jsou cele odkázáni na podnikatele,“ pokračoval. „Mister Peatch se mne zřekl. Co se dá dělat? Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp. Vynasnažím se obejít i bez misterů Peatchů.“
„Chcete snad vstoupit do Společnosti filmových herců, kteří si, jak jsem slyšel, zřídili vlastní filmové studio?“ zajímal se Burry.
„Společnost filmových herců je jenom prvním pokusem filmových pracovníků o kolektivní ochranu svých práv,“ vysvětloval Presto. „Ale po pravdě řečeno je to společnost filmových hvězd. Je pořádně prolezlá obchodničinou a středním hercům, o statistech už vůbec nemluvě, se tam žije velmi těžko. Kromě toho bych v této Společnosti neměl naprostou tvůrčí svobodu, a já potřebuji svobodu – svobodu k psaní scénářů, k režii, k herecké práci. A to, co chci udělat právě na tomto poli, se pohlavárům této Společnosti – a to mohu říci už předem – rozhodně nebude líbit.“
„Z toho se dá usuzovat, že hodláte organizovat vlastní studio?“ konstatoval Burry.
„Právě tak.“

Burry neodpovídal, jenom nazdvihl obočí, zadýmal a vypustil kouř.
„Pochybujete o úspěchu?“ zeptal se Presto a pokračoval, aniž čekal na odpověď.
„A já v něj věřím. Pokuta misterovi Peatchovi, léčení a hlavně proces značně zmenšily můj kapitál. Ale přesto všechno mi ještě zůstala dost velká částka, abych se mohl do té věci pustit. Přinejmenším mi budou stačit peníze na uvedení prvního filmu. A dál? S půjčkami ovšem nemohu počítat. Bankám bude připadat můj podnik nebezpečný a nejen že mi nedají peníze, ale budou mi také všemožně škodit. To předpokládám. Ale já se spoléhám na něco jiného. Můj podnik nebude jen výdělečný, i když samozřejmě nesmí být ztrátový, jinak bych v boji neobstál. Můj podnik musí mít mnohem kolektivnější charakter než Společnost filmových herců. Bude to nejenom sdružení herců, ale všech filmových pracovníků bez výjimky včetně tesařů a uklízeček. Jenom v Hollywoodu je v každé době více než sto nezaměstnaných režisérů a tisíce herců. Budou ochotně souhlasit pro začátek i s menším platem, než bývá zvykem, dokud nebude náš podnik přinášet zisk, z něhož dostanou svůj podíl. Ale k takovému omezování nebudeme muset podle mého ani sahat. Naopak se vynasnažím zajistit středně kvalifikovaným a méně kvalifikovaným silám lepší pracovní podmínky. Solidarita na základě společných zájmů nám pomůže obstát v boji dokonce i s mamutími koncerny. Já aspoň v to doufám.“
„Vy to musíte vědět líp,“ řekl Burry.
„Já spoléhám na lidi,“ pokračoval nadšeně Presto. „Potřebuji věrné pomocníky, kteří by mě chápali a na které bych se mohl spolehnout. A tak… jsem si myslel na vás, mister Burry…“
„Na mne?“ ozval se udiveně Burry.
„Ano, na vás a na miss Ellen. Tahle díra, třebas nejnádhernější na celém světě, není vůbec místem pro vás, moudrého a vzdělaného člověka. A právě tak není místem pro miss Ellen. A tak vám navrhuji, abyste opustil zaměstnání hlídače a přijal práci u mne. Zaručuji vám, že počáteční gáže bude dvojnásobně převyšovat váš dřívější učitelský plat.“
„Ale já jsem v kinematografii naprostý laik!“ namítl Burry.
„Právě proto vás můj návrh tak udivuje. Filmový průmysl je přece rozsáhlý a složitý a uplatňují se v něm pracovníci z nejrůznějších oborů. Pro první dobu se pro vás jistě najde práce, na kterou stačí každý gramotný člověk. Dejme tomu v sekretariátě nebo v účtárně. Až se lépe seznámíte s produkcí můžete zastávat i mnohem odpovědnější místo i místo vedoucího, který má už slušný plat. A pro miss Ellen se také práce najde.“
„Ale filmování rozhodně ne!“ rychle upozorňovala Ellen.
„Výběr práce bude záležet jen na vás,“ ujišťoval ji Presto.
„Je to všechno tak neočekávané,“ nemohl se rozhodnout Burry.
Presto plně chápal jeho pochybnosti. Burry byl člověk zastrašený životními nezdary. Obával se, že ztratí i to málo, které má.
„Otevřeně jsem vám řekl,“ přesvědčoval ho Tonio, „že pro mne je tento podnik riskantní. A já riskuji více než vy. Vaše risiko nepovažuji za tak velké. Vždyť za jeden za dva roky si u mne vyděláte tolik, kolik se vám v tomto parku nepodaří vydělat ani za deset let. Získáte nové odborné znalosti, to znamená, že se zvětší vaše možnosti najít si zaměstnání i mimo můj podnik…“
Burry však stále ještě váhal. Tonio se tedy rozhodl uhodit na citlivou strunu. Poznal už velmi dobře, jak má starý John rád svou neteř a jak trpí tím, že tato chytrá a nadaná dívka živoří zde, v takové pustině bez vzdělání a budoucnosti.
„Pomyslete na miss Ellen!“ zvolal. „Nebude přece celý život mýt podlahy a točit se u kamen!“
„O mne se nestarejte!“ vzplála Ellen. „Já si na nic nestěžuji a jsem se svým osudem docela spokojená.“
„Ale můžete s ním být ještě spokojenější,“ namítl Presto. „Dostanete se do jiné společnosti, budete se stýkat se zajímavými, vzdělanými lidmi…“
„Mně se i tady líbí,“ odpověděla ponuře dívka.
»Jaká je tvrdohlavá! Jen aby všechno ještě nepokazila!« rozhněval se v duchu Presto. Kdyby tak Ellen měla tušení, že jde hlavně o ni, že do ní Tonio vkládá tolik nadějí při své nové práci!
Toniova zmínka o Ellen a její poslední odpověď, z které se dala vycítit bezděčná hrubost, udělaly zřejmě na starého Burryho dojem. Už se vzdával.
„Musíte pochopit, mister Presto, že pro mne není snadné se někam stěhovat, i kdybych chtěl. Proč bych to před vámi tajil? Nemám žádné úspory, nemám dokonce ani na vlak a na nájem bytu…“
„Ale to jsou všechno hlouposti!“ zvolal vesele Presto v předtuše vítězství. „Mohu vám třeba hned dnes dát zálohu. Budete mít dost na vlak, na byt i na zařízení… Ostatně byt nemusíte vůbec najímat. Vždyť jsem po starém Prestovi zdědil obstojnou prostornou vilu a bydlím v ni docela sám. Celé poschodí je

naprosto prázdné. Můžete se tam i se svou neteří báječně ubytovat. Pro mne to bude jen příjemné. Už jsem si na vás tak zvykl a spřátelil se s vámi.“
„Děkuji vám za laskavost, ale to se nehodí, to se naprosto nehodí,“ odmítal Burry.
„Ale proč?“ ptal se Presto, ale hned se dovtípil. „Ano, ovšem. Veřejné mínění… Jsem svobodný a v domě nejsou žádné ženy. Ale vždyť to jsou hlouposti, mister Burry! Předně, miss Ellen tam nebude bydlet sama, ale s vámi a dokonce ne ve stejném poschodí. Mohu přece horní část domu pronajmout! A pak… Vždyť můžeme najít miss Ellen společnici, nějakou důstojnou stařenku. A pak se nebudou mít všichni ti naši pokrytci, svatouškové a farizejové čeho chytit. Tak co, plácneme si?“
„Plácneme!“ souhlasil Burry.
Elleniny tmavě opálené tváře zahořely ruměncem. Oči jí zajiskřily. Nemohla už potlačit svou radost a s dětskou netrpělivostí se vyptávala hned Presta, hned zase strýce:
„Kdy jedeme?“
Opět doma
Presto přijel do své vily dříve než Burry a Ellen. Bývalý hlídač se musel ještě několik dní zdržet, aby si vyřídil své záležitosti se správou parku a rozprodal nepotřebné věci.
Prestův návrat byl značně slavnostní. „Předávání do vlastnictví“ se účastnil soudní vykonavatel, advokát Pearce a jeho zástupce.
Soudní vykonavatel ukázal na Presta a řekl Sebastianovi:
„Tento mladý muž je váš pán Antonio Presto, který změnil svůj zevnějšek. Je majitelem vily a vy jste povinen se k němu chovat náležitým způsobem a plnit všechny jeho rozkazy.“
Sebastian se zasmušile uklonil a vpustil návštěvníky do domu.
Vykonavatel a advokát si prohlédli všechny místnosti a podivovali se uměleckým pokladům, které tu Presto shromáždil s přísným vybraným vkusem znalce. Po přátelské snídani vilu opustili.
„Tak jsem zase doma!“ zvolal Presto a s rozkoší se protáhl v křesle. U nohou měl svou starou stoličku, ale teď ji už nepotřeboval.
Někdo zaklepal.
„Volno!“
Na prahu stál Sebastian. Byl ve velkých rozpacích. Vraštil šedivé obočí a pohyboval zapadlými rty. Presto se rozhodl, že mu pomůže, a vesele se zeptal:
„Tak jakpak jste tu žil beze mne, Sebastiane?“
Starý sluha si jen vzdychl, ale mlčel dál. Presto se dal do smíchu:
„Vidím, že si pořád nemůžete zvyknout na můj nový vzhled.“
„Mister Presto!“ vypravil konečně ze sebe Sebastian, ale hned skončil, jako by mu došel dech.
„Ano?“
„Dovolte, abych od vás odešel.“
„Odešel? A proč? Chcete mě opustit?“ divil se Presto. „Vy, můj starý věrný sluha, který se o mne tolik let staral jako o malé dítě?“
Sebastian pokrčil rameny a odpověděl se smutným úsměvem:
„Vždyť jste také byl dítě. Docela jako dítě… Ale teď jste vyrostl a už nepotřebujete chůvu.“
Na pohled tvrdý stařec měl něžné srdce. Díval se opravdu na Presta jako na dítě, přilnul k němu a opravdu se o něho staral jako pečlivá chůva. Presto to věděl a i on měl dědu velmi rád.
„Ale drahý Sebastiane!“ vstal Presto z křesla a přistoupil k sluhovi. „Cožpak jsem vás potřeboval jenom na to, abyste mi podstrkával pod nohy stoličku a podával mi předměty, na které jsem nemohl dosáhnout? Vždyť jste vedl celé mé hospodářství, byl jste ve všem v domě mou pravou rukou.“
Sebastian si znova vzdychl a ještě více se zamračil:
„Ale já nemohu zůstat v tomto domě po všem, co se stalo…“
„A co se stalo?“ vyzvídal Presto. „Snad ne to, že jste mě nechtěl pustit do domu?“
„A připravil na vás past a poštval na vás policii a urazil vás,“ vypočítával sluha. „Takové věci se nezapomínají a já nechci, abyste mě dříve nebo později propustil sám. To radši jdu dobrovolně.“
„To je ale bláhovost!“ uklidňoval ho srdečně Presto. „Poslyšte, Sebastiane, dávám vám čestné slovo, že vás z ničeho neviním a nehněvám se. Ovšem, bylo to pro mne velmi nepříjemné. Ale jednal jste tak, jak má jednat každý poctivý sluha. Já na vašem místě bych nejednal jinak. Hoďme tu historii za hlavu a staňme se stejnými přáteli jako dřív.“
Sebastianova vráskčitá tvář se trochu rozjasnila, ale obočí se stále ještě

mračilo.
„To se vám jenom zdá, že můžete na všechno zapomenout.“
„Ale kdež!“ odporoval Presto a laskavě položil Sebastianovi ruce na ramena. Teď si hleděli do očí. Kdysi se Presto musel na svého sluhu dívat zdola. Na všechny lidi musel hledět se zakloněnou hlavou.
»V tom obličeji je opravdu něco, co připomíná mého malého Antonia…« pomyslel si děda, který se prvně pozorněji zadíval do nové Prestovy tváře.
„Tak vy jste… opravdu Presto?“ zeptal se.
„Ovšem,“ usmál se Tonio. „Copak pořád ještě pochybujete?“
„Odpusťte, ale já jsem prostý člověk a hlava mi jde kolem, když o tom všem přemýšlím. Co když, povídám, zabil mého hošíčka nějaký bandita, který se mu podobá, a sám se teď za něho vydává. A já mu budu sloužit…“
„Tak v tom to vězí! Teď jste asi řekl pravou příčinu! Pojďte hned se mnou!“ Presto přistoupil k psacímu stolu, ukázal Sebastianovi celou sérii fotografií, na kterých byly postupně zachyceny všechny fáze plemeny starého Presta v Presta nového, vysvětlil mu, proč a jak se všechno stalo. Sebastian byl ohromen, vrtěl hlavou, prohlížel si obrázky a srovnával je se skutečnou Prestovou tváří.
„Zázrak!“ vykřikl nakonec.
„Ano, zázrak vědy,“ potvrdil Presto. „No, tak teď už věříte, že nejsem bandita, který zavraždil vašeho hošíčka? A jestliže mi ani teď nevěříte, mohu vám vyprávět všecko, všičičko, co se stalo od dob, kdy jste prvně vstoupil do mého domu, každý náš rozhovor; každou maličkost. To nemůže znát žádný bandita, i kdyby byl sebešikovnější.“ A Presto skutečně připomněl dědovi některé episody, které nemohl znát nikdo kromě nich. A teprve pak se sluha upřímně usmál a zvolal:
„Tak můj hošíček opravdu vyrostl!“
„No tak! Tak to má být, kamaráde! Tak teď je všechno ve starých kolejích!“ Sebastian přikývl.
»To je můj největší úspěch!« uvědomil si Presto a pokračoval:
„A vy jste si vzpomněl odejít, když vás zrovna tolik potřebuji. Víc než kdy jindy. Vždyť začínám nový život, Sebastiane… Mimochodem, co myslíte, jaký nábytek se hodí do pokoje mladé dívky? Toaletní stolky, velké zrcadlo, obyčejné nebo třídílné?“
Sebastian se pousmál jen koutky očí: »Tak vida, kam se ubírá ten nový život. A jak jinak, vždyť přece vyrostl!«
Bystrému Antoniovi neušla veselá jiskřička v starcových očích.
„Jen si nemyslete,“ ujišťoval ho honem, „že si přivedu do domu ženu. Ne, prostě jsem se rozhodl pronajmout několik místností v poschodí. K čemu potřebuji sám tolik místa? Nastěhuje se tam jeden gentleman se svou neteří. Pronajímám byt i se zařízením…“
„Copak to došlo už tak daleko?“ staral se Sebastian.
„Jak daleko, kamaráde?“
„No tak, že vás soudy a advokáti pořádně oškubali, když už musíte pronajímat pokoje. Já taky čtu noviny, nemyslete si…“
„Ne, Sebastiane, nejsme na tom ještě tak špatně. Ale náš nájemník se stane mým sekretářem. Mým osobním sekretářem… Zařídím si vlastní podnik… A tak potřebuji, aby mi byl stále po ruce. No a on má neteř…“
„Chápu!“ řekl významně Sebastian. Ale v duchu dodal: »Ať je to jak chce, když je v tom neteř, není to jen tak«. A s upřímností staré chůvy se zeptal: „A co je to zač, ta neteř? Je mladá?“
„Ano.“
„A bude jí příjemné, i když se strýčkem, bydlet v bytě svobodného mládence?“
»I on o tom mluví! Už druhý a jistě ne poslední!« proklínal v duchu Presto pokrytecké společenské mravy. Přítomnost Ellen v jeho domě může vyvolat pomluvy. Ale on se nevzdá, a Ellen není z děvčat, které přikládají něčemu takovému význam.
„Máte pravdu, Sebastiane. Ale i na to jsem myslel. Musíme pro ni najít společnici. Nějakou starší dámu z lepší společnosti. A pak bude všechno v pořádku.“
Sebastian přikývl a dal se do sepisování nábytku a nejnutnějších potřeb pro nové nájemníky.
Nový Sancho Panza
„Obraťtese!Ještějednou!Projděte se! Posaďte se! Vstaňte!Udivené gesto… projevhrůzy…nenadálé radosti…“
Presto stál uprostřed velké místnosti, obrácené na sever. Jedna stěna a část střechy byly zaskleny. Ostatní stěny byly potaženy černým sametem. Na parketové podlaze byl vyznačen černý čtverec – ohnisko kamery. Byl to Toniův domácí ateliér. Pár metrů od Tonia stál Hofman a skláněl se k hledáčku kamery. Kolik

zdařilých Prestových póz a gest tu Hofman zachytil, když den co den pozoroval jediného trpaslíka! Teď studoval nového Antonia.
„Pro dnešek to stačí. Ještě si musíme o mnoha věcech pohovořit, Hofmane!“ pravil Presto, vystoupil z „magického“ čtverce a zamířil ke skleněné stěně, u níž stál stůl a dvě křesla. Na stole ležely desky s listinami, krabička s doutníky, cigarety, elektrický zapalovač, popelník.
Tonio si zapálil cigaretu.
„Tak jak to vypadá?“ zeptal se trochu rozčileně Hofmana.
Hofman pomalu seřízl doutník kapesním nožíkem, zapálil si, vypustil kotouček kouře a nakonec odpověděl s pohledem upřeným kamsi stranou:
„Ještě nevidím vaši novou tvář, Presto. Mnoho jste získal, ale mnoho jste také ztratil. Vaše pohyby jsou pomalejší, plavnější. To je dobrá vlastnost. Vzpomínáte, kolik práce jste mi přidělával svými rychlými zbrklými pohyby? Udělal jsem pro vás výjimku předně proto, že jste nemohl jinak, a pak proto, že i v tom byla jedna z charakteristických zvláštností vaší umělecké tváře. A přesto jsem musel někdy natáčet zpomaleně a nutit vaše partnery, aby se pohybovali rychleji, a jedině tak bylo dosaženo jakés takés rovnováhy. Byla to pekelná práce. Teď tyto obtíže nebudou. Ale co je tu nového? Zatím to nějak nemohu poznat… A upřímně řečeno, kdybyste přišel do ateliéru jako docela neznámý mladík, který to chce zkusit u filmu, nejsem si jist, zda by se o vás ředitel, kameraman nebo režisér zajímal…“
Presto odhodil cigaretu, jako by ho pálila v ústech, zapálil si doutník.
„Odpusťte, že mluvím tak přímo,“ zrozpačitěl Hofman.
„Přímost je nejlepší. Nebudu tajit, že mě vaše slova trochu mrzí, ale nepřekvapují mě. Čekal jsem to. Jinak to ani nemohlo dopadnout. Ale já si věřím. Má nová tvář! K tomu, abyste ji viděl, nestačí, že se před vámi párkrát otočím… Znáte mou tvůrčí metodu. Musím se vžít do úlohy, vtělit se do hrdiny, žít jeho životem a všemi jeho city, pak se potřebná gesta, mimika i pózy samy dostaví a odhalí mou tvář. Počkejte trochu. Pracuji již na scénáři. Až se před vámi ukáži v úloze nového hrdiny, pak také uvidíte mou tvář.“
„Na jakém scénáři?“ zajímal se Hofman.
Presto se zaškaredil a Hofman rozesmál.
„Vidím, že ve vás zůstalo hodně ze starého Presta!“ řekl vesele. „Nový scénář byl vždy tajemstvím pro celý svět, dokud jste neudělal poslední tečku. A jaký jste byl po celou dobu své práce zlostný! Jako posedlý. Nedalo se s vámi ani pořádně promluvit. Bud jste byl podrážděný, nebo jste na člověka nechápavě civěl. Nespal jste, neměl jste chuť k jídlu, zrovna jako těžce nemocný. A najednou nastal den, kdy jste mezi lidi přišel s veselým úsměvem a byl jste zase najednou dobrý a snášenlivý. A celé studio od hvězd až po tesaře vědělo, že je nový scénář na světě!“
Presto se zasmál:
„Máte pravdu. V tom jsem se asi nezměnil.“
„Když už mi nechcete vyprávět obsah nového scénáře, neseznámíte mě aspoň v obrysech se svými plány? Vždyť, pokud se nemýlím, má být nová tvář i základem nového směru ve vaší tvorbě…“
„Jinak to ani není možné,“ souhlasil Presto a natáhl ruku po deskách na stole. „O tom jsem právě s vámi chtěl mluvit.“
Tonio se chvíli přehraboval v deskách a vytáhl popsaný list.
„Jak se vám líbí tahle ukázka z Walta Whitmana: »Přiznejme si, že pro vnímavé oko jsou všechna tato města, překypující ubohými groteskami, mrzáky, nesmyslně se pitvořícími šašky a zrůdami jen jakousi neradostnou Saharou. V obchodech, na ulicích, v kostelích, v hospodách, na úřadech, všude lehkomyslnost, přízemnost, lstivost a lež; všude hejskovské, neduživé, nafoukané, předčasně dozrálé mládí, všude přehnaná smyslnost, nezdravá těla, mužská i ženská, přibarvované, zmalované špinavé tváře, umělé vlasy, zkažená krev; mateřství je uměle přerušováno nebo už bylo znemožněno, vulgární pojetí krásy, podlé mravy, nebo lépe řečeno naprostý nedostatek jakýchkoliv mravů, jaký nenajdeme snad už nikde na světě…« Tak psal Walt Whitman o Americké demokracii své doby. Jistě souhlasíte, že dnes to nevypadá lépe, spíš ještě hůř,“ uzavřel Presto.
Hofman pozorně naslouchal, z počátku s údivem, potom se stále vzrůstajícím neklidem a nakonec s pobouřením.
„Vy se chcete dát touto cestou zkázy?“ zhrozil se.
„Proč cestou zkázy?“
„Cestou obžaloby sociální nespravedlnosti? Politickou cestou? Chcete vyzvat na souboj národní hrdost? Rozdupají vás! Postaví se proti vám všichni, kdo mají peníze a moc. Ale i diváci se od vás odvrátí: diváci také nebývají rádi v postavení operovaného pacienta pod nožem neúprosného chirurga.“
„Nerozčilujte se, Hofmane! Vyslechněte mě.“

Ale Hofman pokračoval hlasem kazatele, který usvědčuje velkého hříšníka:
„Vzpomeňte si na osud filmů režiséra Erika von Stroheima. Nechtěl dělat »idylické« filmy. A co se stalo? Jeho filmy byly přijímány přes všechny jejich umělecké hodnoty chladně.“
„Filmy se musí udělat tak, aby je diváci přijímali s nadšením,“ odporoval mu Presto. „Nemyslete si, že chci natáčet hurá agitační filmy, ukazovat jen půdy a sklepy, hrůzy exploatace a nezaměstnanosti. Chci vytvořit takové filmy, aby se divák nesmál o nic míň, dokonce snad víc, než dříve. Chci také ukazovat duševní krásu a velikost, ale tam, kde tyto vlastnosti dřív nikdo neviděl. Moc věcí nám ušlo, Hofmane. Nemáte ani tušení, kolik může být graciéznosti a krásy v prostých pohybech děvčete při práci, v pohybech děvčete, které uklízí místnost nebo věší prádlo… Filmovali jsme příliš mnoho paláců a aristokratů… Nemějte strach! Z mých nových filmů nezmizí smích. Bude v nich smích, ale budou v nich i slzy. Vždyť diváci si rádi popláčí. Sám to dobře víte. Divák bude opouštět kino jako očarovaný. Ale za den za dva se zamyslí. A docela nepozorovaně dojde k závěru, že náš svět, naše proslavená demokracie není tak docela dobrá, že je třeba hledat nějaké východisko a nejen čekat na návrat zlatého věku prosperity, který nenávratně skončil. A to je můj cíl!“
„Mluvím tak otevřeně jenom před vámi, Hofmane,“ pokračoval Presto po krátké pauze. „Ale divák a celá naše tak zvaná společnost podle všeho tak brzy nepřijde na »sociální podfuk« mých nových filmů.“
„Ale přijde! A rychleji, než si myslíte!“ nesouhlasil Hofman. „Mister Peatch bude první, kdo vaše scénáře zamítne. A když ne on, pak jistě censura newyorské banky, na které je sám závislý, a při nejlepším oklestí, rozmělní, vyspraví váš scénář… nebo nejspíš mu dá jiný »náboj«.“
„O nic takového se nikoho neprosím.“
„Nechápu vás.“
„A přitom snad není tak těžké mě pochopit. Organizuji vlastní filmovou společnost.“
Hofman se zvrátil na opěradlo a vykřikl:
„Čím dál tím lepší! Vždyť to je hotové šílenství! Vím, že máte nějaký kapitál. Ale vaše prostředky, to je zrnko proti hoře. Proti vám se napřou všechny síly bankovního kapitálu, jeho lehká jízda tisk, půjčovny filmů, majitelé kin. Peatch má několikamiliónový obrat týdně a jeho podnik ještě není nejbohatší v Hollywoodu. Ženete se zkrátka do jisté záhuby, Presto, a mně je vás velmi líto. Myslím, že malý Presto byl mnohem praktičtější.“
Tonio se usmál:
„Čas ukáže, který Presto je praktičtější, zda starý nebo nový. Nemyslete si, Hofmane, že dělám něco neuváženého.“ Plácl rukou do desek. „Ještě se podíváme na tenhle materiál a uvidíte, že jsem všechno předem promyslel. Ať se stane cokoliv, celé riziko nesu já. Chci pozvat jen velmi málo význačných herců. Když se zhroutím, najdou vždycky jinou práci. Všechny ostatní herce a personál chci získat mezi nezaměstnanými členy odborových svazů. Pro ně to bude znamenat při nejhorším aspoň změnu.“
„A když k vám význační herci nepůjdou? Miss Lux přece nebude hrát úlohu pradleny!“
„Obejdu se i bez nich. Těžko se obejdu jenom bez zkušeného, talentovaného kameramana. Ale spoléhám se na vás, Hofmane. Cožpak vy, můj starý přítel, se ode mne odvrátíte a řeknete, že mě neznáte?“
Nastalo napjaté ticho. Hofman se hluboce zamyslel a vypouštěl kotouče kouře. Potom začal mluvit, jako by uvažoval nahlas:
„Má práce není tak velká, prostě jen točím klikou. A přece mi není docela jedno, co natočím. Když budu s vámi spolupracovat, přejdu do tábora nepřátel bank a vysloužím si pověst »rudého«. A banky se mi budou mstít. Když se zhroutíte, najdu jen těžko jinou práci.“
Presto musel s těmito důvody souhlasit, a proto neodporoval a jen s napětím čekal na odmítnutí. Hofman zase umlkl a pozoroval kouř doutníku.
„Ale nechce se mi, kamaráde, opouštět vás v těžké době. Děláte hroznou hloupost. Je mi to úplně jasné. A to mě ještě žádáte, abych vám pomohl k vašemu konci…“
„Bez vás může ten konec nastat ještě dřív, Hofmane. Ale to není to hlavní. Pochopte přece, že se pouštím do nerovného boje především v zájmu filmových pracovníků!“
A Presto začal vzrušeně mluvit o neúprosném vykořisťování filmových pracovníků jejich zaměstnavateli, o bezpráví, o omezení osobnosti, o netalentovaných hvězdách, které udělala reklama, o bezvýchodném postavení talentované mládeže… To všechno Hofman, který sám prošel těžkou životní školou, dobře znal.
„Je nejvyšší čas změnit tuto nesnesitelnou situaci,“ uzavřel Presto. „Uvažuji o společnosti, která by kolektivně hájila zájmy filmových pracovníků. Ještě sami

neznáme dobře své síly!“
„Zato výborně známe síly nepřítele,“ melancholicky poznamenal Hofman.
»Odmítne!« smutně si pomyslel Presto. Hofman však stále jen vypouštěl kotouče dýmu.
Presto je přítel, ale košile bližší než kabát. Právě proto, že Hofman prošel těžkou životní školou, nechtělo se mu riskovat tím, čeho už dosáhl. Je však riziko opravdu tak veliké? Vyklube-li se z nového Presta špatný herec a budou-li v jeho scénáři „nebezpečné myšlenky“, doví se o tom on dřív, než bude film promítán, a může vždycky včas odejít. Může to být dokonce považováno za protest a jeho reputace bude zachráněna …
Usmál se a řekl:
„Vy jste Don Quijote, Presto. A každý Don Quijote musí mít svého Sancho Panzu. Nuže, přijměte mě za svého zbrojnoše, urozený rytíři de la Mancha, i když bojovat nebudeme proti větrným mlýnům!“
Presto mu pevně stiskl ruku.
„Společně porazíme všechny obry, drahý Hofmane, a já vás již předem jmenuji guvernérem ostrova!“
„Tihle Don Quijoti!“ vzdychl si novopečený Sancho Panza. „Děkuji za prokázanou čest. Nevím, podaří-li se nám dobýt ostrova, ale holí do hlavy dostaneme určitě dost často.“
„Odpovíme stejnými ranami, Hofmane! A teď vpřed do boje!“
A otevřel desky plné výpisků a rozpočtů, které si udělal na břehu Smaragdového jezera, a začal Hofmana zasvěcovat do svých plánů.
Boj začíná
Presto překypoval energií. Najal velký dům, v němž zřídil dočasně kancelář. Byla tu od rána do večera tlačenice: přijímali se zde úředníci, herci, uzavíraly se různé smlouvy. Zpráva o nové filmové společnosti se rychle roznesla mezi hollywoodskými nezaměstnanými. Herci, statisté, řemeslníci všech oborů se sem hrnuli v celých houfech a stavěli se do dlouhých front. Presto osobně přijímal každého uchazeče včetně statistů, rozmlouval s každým, dával si předvést nejrůznější pózy, zahrát improvisované scény. Kdyby všeho byl takový dostatek jako lidí! Ve čtyři hodiny skončil příjem herců a personálu, spěšně poobědval a věnoval se ostatním záležitostem: hovořil s obchodními zástupci o koupi nebo nájmu pozemku ke stavbě filmového studia, domlouval se s podnikateli, dodavateli a architekty. Tato druhá polovina dne byla u Tonia mnohem namáhavější než první. O novém podniku už se dověděli nejen nezaměstnaní, ale i filmoví podnikatelé. Objevení nového konkurenta je samozřejmě vzrušilo. Největší starosti měl mister Peatch – Tonio, který byl dlouhou dobu jeho trumfem, se nyní stal velice nebezpečným soupeřem. Peatch i ostatní podnikatelé zahájili proti Toniovi nepřátelské tažení. Peatch posílal k Prestovi pod maskou nezaměstnaných, kteří hledají práci, své špehy, přetahoval mu nejtalentovanější herce, házel mu prostě klacky pod nohy, kde se dalo.
To všechno Tonio čekal. Ale lehko mu nebylo. Zprostředkovatelé mu na příklad vyhledali vhodný pozemek, s majitelem se k oboustranné spokojenosti dohodli, zbývalo jen formálně potvrdit koupi. Ale v poslední chvíli se o tom dověděl Peatch a pozemek vyfoukl Toniovi před nosem, nelituje zaplatit dvojnásobnou cenu.
Prestovi nezbývalo užít také lsti a všelijakých kliček.
»Až přijede Burry – toho tu ještě nikdo nezná – koupí nějaký pozemek na své jméno jako na plantáž nebo na zahradu. Burrymu mohu důvěřovat,« uvažoval.
Konkurenti se zajímali hlavně o to, jaké filmy chce Presto natáčet. Ale přes sebemazanější vyzvídání to nemohli zjistit. S novináři Presto buď vůbec odmítal hovořit, nebo plácal takové nesmysly, že i ti nejotrlejší novinářští korzárové vyvalovali oči a ani tito profesionální lháři se neodvažovali otisknout podobný interview. Hercům, kteří projevovali podezřele velký zájem, Presto odpovídal:
„Až se bude natáčet, všechno se dovíte.“
Rozzuřený Peatch si pozval Heddu Lux a řekl jí:
„Spoléhám na vaši pomoc, miss.“
„Oč běží?“
„O to, že mi ten zatrolený Presto nechce jít z hlavy. Rozhodně nehodlá sejmout masku a ukázat svou novou tvář. Co má za lubem? Jaké filmy chce natáčet? Pro mne je nesmírně důležité, abych to věděl. Historické filmy s všelijakými zámky, pyramidami a tisíci statisty samozřejmě dělat nebude. Je to pro něho trochu drahá zábava. On ostatně ani dřív nesázel na vnější efekt. Nejspíš bude pracovat s lacinými přírodními nebo jednoduchými interiéry. Ale co obsah? Obsah!“
Peatch se zamyslel.
„A co chcete ode mne?“ zeptala se Lux, kterou mrzelo čekání.
Peatch si nevšímal její otázky a pokračoval, jako by nahlas přemýšlel:

„Chtěl bych získat pravdivé údaje přímo od Presta. Posílal jsem k němu kdekoho, naznačoval jsem mu, když ke mně přijde, že uslyší velice zajímavé návrhy… Chtěli jsme nejenom vyzvědět jeho plány, ale kdyby to šlo, také ho podplatit a koupit. Banky na to věnují značné částky, kterým by možná neodolal…“
„A co byste s ním dělali, kdyby se zaprodal?“
„Při nejhorším bychom ho konservovali, jako se konservují různé nové vynálezy, které ohrožují staré podniky.“
„Platit ohromné peníze a nedovolit mu hrát? Na to ho nechytíte.“
„Pro velké peníze se dají lidé chytit na ledacos,“ odpověděl s přesvědčením Peatch. „Ostatně kdyby se mimo očekávání ukázalo, že je nějak nově zajímavý, mohli bychom ho zkrotit a donutit ho hrát v takových rolích a scénářích, jaké si sami uděláme.“
„No a co Presto?“
„Ten paličák odmítl ke mně přijít. Teď musíme aspoň vyzvědět jeho plány a vy mi musíte pomoci je na něm vytáhnout. Vždyť vás miloval a podle všeho miluje ještě teď. Ke mně nešel, ale k vám jistě půjde, když ho pozvete. Pravda, mezi vámi tuším došlo k něčemu jako hádka. Ale ženské, když chtějí, dovedou s námi pořádně zatočit,“ povzdychl si Peatch, když si vzpomněl, na kolik ho už toto ženské umění přišlo.
„Můžete ho přece pozvat jakoby k spolupráci. Napište mu dopis a naznačte, že vás jeho podnik zajímá. Kdyby se mu tak podařilo získat vás, herečku světového jména, ohó! Pro něho byste znamenala poklad! Vždyť on má k disposici jen bezvýrazný průměr, nuly, neznámou mládež, šedivý dav, já to moc dobře vím. Stačí zavolat a poběží k vám jako divý.“
Lux se zamyslela. Neměla naprosto nic proti schůzce s Prestem. Pravda, dostal od ní dvojnásobný koš – ve staré i v nové podobě. Ale od těch dob se už mnoho změnilo. Vždyť Peatch také nového Presta odmítl a teď k němu posílá parlamentáře.
Když Hedda trochu blíž poznala svého ženicha, definitivně se s ním rozešla. Začal totiž příliš brzy a neomaleně projevovat svá manželská práva, se zřejmou snahou přitočit se k Heddinu majetku – a ten ona uměla držet pevně v rukách. Kromě toho musela uznat, že nový Presto je velmi zajímavý muž, který se po všech stránkách vyrovná Lorenzovi. A pak, pouštěl se do vlastního podniku, které může v šťastném případě vynášet velké zisky. Stává se z něho opět člověk s budoucností. Pravda, s budoucností ještě neznámou, ale Lux byla také velmi opatrná a vypočítavá. A byla ještě daleka toho, aby se s Prestem svazovala třebas jen pracovními svazky. Ale rozhodně ho nesmí pouštět z očí.
Aby si však Peatch jejího činu více vážil, řekla:
„Přivádíte mě do značně obtížné situace, mister Peatch. Po tom, co se mezi námi dvěma stalo, když mě Presto málem zabil, není pro mne právě lehké se na něho s něčím obracet. Přesto však se pokusím s ním setkat a vyplnit vaše přání.“
„Vy jste přece chytrá hlavička a provedete to báječně!“ lichotil jí Peatch.
A tato slova ještě zvýšila v Heddiných očích Prestovu cenu: Peatch byl na pochvaly a komplimenty skoupý a vypouštěl je z úst jen ve výjimečných případech.
Ztracený ctitel
Když člověka obklopují nepřátelé, stává se bezděčně podezřívavý a opatrný. Tonio dostal dopis od Lux, a když jej přečetl, napadlo mu ihned, že je to Peatchův manévr. I on by se však docela rád s Lux sešel. Stále mu ještě nebyla lhostejná. Tím víc se však musí mít na pozoru. Bude se ho ovšem vyptávat na jeho plány. Musí je ještě tajit? Brzy začnou zkoušky a tajemství se stejně prozradí.
»Ať si Lux myslí, že jsem podlehl jejímu kouzlu jako Samson Dalile. Uvidíme, jak se bude na můj plán tvářit!« řekl si.
Ve stanovený den a hodinu vešel Presto do známého budoáru s koberci, taburetkami, pohovkami a rozkládacími křesly. Jaká pestrost a různost stylů! Ale majitelka domu sledovala při výběru nábytku svůj cíl; když si sedala a lehala na křesla a odpočívadla nejrůznějších forem, mohla se ukazovat v nejvýhodnějších pozicích – mohla zboží předvést z té nejlepší stránky – a to bylo velmi důležité, protože to zvyšovalo jeho cenu v očích filmových podnikatelů a režisérů, kteří „hvězdu“ přicházeli navštívit. Krása těla byla jejím největším bohatstvím.
Lux přijala Antonia v kostýmu Kleopatry. Ležela na dlouhém egyptském lehátku se zakřivenýma nožkama. Kleopatra byla novou Heddinou rolí a herečka se podle svého zvyku „vžívala“ do hrdinky i doma.
„Musím se cítit jako egyptská královna,“ říkala a někdy nutila dokonce i svou komornou, aby oblékla šat egyptské otrokyně a podávala jí kakao v egyptské nádobce. Byl to samozřejmě spíš vrtoch, zaměřený na zbytečný efekt, než seriózní tvůrčí práce.
Při pohledu na novopečenou Kleopatru Presto nepocítil dřívější vzrušení. I když

byla Hedda v tomto exotickém rouchu podivuhodně krásná, zůstával chladným. Zdálo se mu dokonce, že před ním nestojí živý člověk, ale vosková figura z panoptika.
Hedda se na hosta usmála jedním z neodolatelných úsměvů, kterých měla ve svém arsenálu pro každý případ civilního i hereckého života celé tucty.
„Vaše návštěva mě velmi těší, Tonio," pronášela melodickým hlasem a zároveň bedlivě pozorovala, jaký na něho udělala dojem.
Slibovala si zřejmě větší efekt. Přes tvář jí přelétl mráček, který však ihned zastřela bezstarostným výrazem.
„Posaďte se. Už jsme se tak dávno neviděli, Tonio. Jaký jste opálený a trochu jste zhubl, ne? Vypadáte unaveně. Máte mnoho práce?" ptala se, ale v duchu přemýšlela: »Cože je dneska jako ze dřeva? Nedělá komplimenty, nevzdychá, nevrhá na mě toužebné pohledy… Že bych už na něho nepůsobila?«
„Ano, mám hodně práce," odpověděl Presto a posadil se na nízkou měkkou taburetku.
„Slyšela jsem. Zakládáte vlastní podnik. Bude to jistě něco originálního jako všechno, co dělá Antonio Presto."
Antonio dělal, jako by neslyšel její kompliment, a jenom přikývl:
„Velmi originálního, miss Lux."
„A jistě jste si vymyslel báječné role?"
„Ó zajisté. Postava hlavní hrdinky se mi myslím podařila."
„To je velmi zajímavé. Tak vyprávějte, vyprávějte přece."
„Projevujete takový zájem, jako byste pomýšlela na spolupráci se mnou?" podotkl Presto s lehkým úsměvem.
Hedda nepospíchala s odpovědí. Právě toho chtěla dosáhnout: naznačit Prestovi, že by případně byla ochotna s ním spolupracovat, kdyby ji o to hodně prosil a kdyby jí scénář vyhovoval. Ale zároveň se vyhýbala přímé odpovědi, aby si ničím nesvazovala ruce. „Který herec netouží po dobré úloze!" odpověděla vytáčkou.
Čekala, že teď Presto začne vychvalovat hlavní ženskou roli, aby ještě více probudil její zájem. Ale Tonio prohlásil zcela neočekávaně:
„Obávám se, že ta role není nic pro vás." A dodal: „Nestačila byste na ni!"
To byla výzva, blízká urážce.
„Role se mi nemusí líbit," ohradila se ledovým tónem, „ale že bych na ni nestačila? Myslím, že mě znáte déle než jeden den, Tonio," zakončila již laskavěji s přátelskou výtkou.
„Já vím, jaká jste herečka."
»Ani se nenamáhal dodat geniální nebo aspoň talentovaná,« nespokojeně konstatovala Hedda.
„Královská dcera, hraběnka, mladá vdova po milionáři, významná umělkyně…" začal vypočítávat její nejlepší úlohy. „Nádherné kostýmy, hedvábí, zlato, drahokamy, skvělé účesy… Ale to je něco úplně jiného, než já potřebuji, miss Lux."
„Tak co vy potřebujete?" urazila se. „Kdo je vaše hrdinka?"
„Pradlena."
„Pra-dle-na?" téměř zašeptala Hedda a hleděla na Presta rozšířenýma očima. Nechce se jí snad vysmívat?
„Ano, docela obyčejná pradlena, mimochodem mladá a velmi sympatická," klidně opakoval. „A hrdina… hrdina je nezaměstnaný v otrhaných šatech, který chodí od jednoho koše na odpadky ke druhému a vybírá holí kosti a hadry. A místem děje jsou sklepy, půdy a zadní dvorky."
Lux se poněkud ovládla a usmála se.
„Vy žertujete, Tonio."
„Mluvím naprosto vážně. Bylo by mi ovšem velmi příjemné, kdyby má pradlena měla váš zevnějšek. Kontrast mezi bohatstvím, které uštědřila hrdince příroda, a tím, co dostala od života, by byl velmi efektní, ale myslím, že byste se do takové role těžko vžívala."
Heddina tvář náhle pozbyla vší své krásy. Stala se chladná a téměř zlá. Herečka okamžitě ztratila o Presta zájem. V jejích očích byl zcela odbytým člověkem. Peatch může být naprosto klidný, Presto si zlomí vaz sám.
„Tak co si myslíte o mé nové roli, miss," zeptal se Antonio, neskrývaje už téměř ironii.
„Najděte si svou hrdinku mezi pradlenami, mister Presto,"procedila ledově.
„Také že to tak udělám," odpovědět s vyzývavou veselostí a pomyslel si: »Prostinká Ellen je učiněná perla ve srovnání s touhle krásnou loutkou.«
Neměli už o čem hovořit. Presto se poroučel.
Lux ležela bez hnutí na egyptském lehátku. Podobala se teď opravdu Kleopatře, kterou právě uštkl na prsou had. Ať si Presto klidně zlomí vaz, jí do toho nic není. Ale jak ji mohl tak lehce přestat milovat? Začala snad ztrácet své ženské kouzlo? Od té myšlenky ji zamrazilo. Vždyť její půvab je její jediný kapitál…
»Ale ne,« uklidňovala se, »v jediném zrcadle jsem ještě nepostřehla ani známku

toho, že bych uvadala. Je v tom něco jiného. Je to patrně následek Prestovy metamorfosy, nebo ho třeba zaujala… nějaká pradlena. Tím hůř pro něho! A on si ještě dovoloval myslet si na mne!«
A Presto při zpáteční cestě autem zase uvažoval o Heddě:
»Je to stále ještě jedna z nejkouzelnějších žen. O tom nemůže být sporu. Ale čím více ji poznává z lidské stránky, její kouzlo mizí. Nezná jiný cíl života než peníze a výdělek… Ne, tohle nejsou hvězdy mého nebe. Novou věc musím začít s novými lidmi a najdu je mezi talentovanou mládeží!!«
Na prahu vily potkal zmateného Sebastiana.
„Máme hosty," oznámil sluha.
„Koho?" zeptal se nedbale Antonio, předpokládaje, že přišel někdo ze spolupracovníků.
„Přijeli nájemníci. Ten starý pán a mladá miss." A Sebastian se poťouchle podíval na svého pána.
„Burry!" vykřikl Presto. „Konečně! Kde jsou?"
„V patře, ve svých pokojích. Rozbalují zavazadla, dávají se do pořádku po cestě. Mrs. Irwinová jim pomáhá."
Mrs. Irwinová, ctihodná vdova, která měla plnit úlohu Elleniny společnice, žila ve vile již několik dní.
„Výborně! Výborně!" ožil Tonio. „Dejte prostřít k snídani v modrém salónku. Pro čtyři osoby!"
Ellen začíná nový život
„Jak rád vás vidím, drahý Burry," říkal Presto u snídaně. „Čekal jsem na vás už netrpělivě. Práce je nad hlavu."
„Zdržela mě správa parku, než se našel vhodný nástupce. Na správě jsou náramně vybíraví a o každém zaměstnanci se předem informují: není-li členem odborové organizace, neúčastnil-li se nějaké stávky a tak podobně."
„Teď se mi hodně uleví," liboval si Presto, začal Burryho seznamovat se stavem práce a současně úkradkem pozoroval Ellen a Mrs. Irwinovou.
Ctihodná dáma, korpulentní, flegmatická a prošedivělá, se plně věnovala jídlu. Nejvíc ze všeho milovala dobrou stravu a podřimování v křesle. Nová funkce jí dokonale vyhovovala. Nechtěli od ní nic, jenom aby bydlela v domě a do ničeho se nemíchala. Příjemné zaměstnání!
Ellen pořádala snídani s chutí zdravého mládí a přitom pozorně naslouchala a chvílemi pohlížela na Antonia. Měla na sobě čisté, vlastnoručně vyprané a vyžehlené šaty ze světlého plátna.
Po snídani se Mrs. Irwinová odebrala na chvíli do svého pokoje, sousedícího s pokojem Elleniným, aby si zdřímla za brebtavého doprovodu svého dlouholetého přítele zeleného papouška, a Presto prováděl nové obyvatele vilou.
Očekával, že divoška Ellen se v novém prostředí nebude cítit ve své kůži, ale dívka neprojevovala nejmenší rozpaky. Nevídaná krása a bohatství vily ji neoslepily, i když se velmi zajímala o Prestovy umělecké sbírky. Antonio jí ukazoval obrazy a sochy a jmenoval jejich tvůrce, a Ellen vysvětlivky často doplňovala. Bylo vidět, že strýc věnoval jejímu vzdělání velkou péči.
Ohromná knihovna se zařízením z vyřezávaného dubového dřeva přivedla Ellen do vytržení.
„To je ale knih!" zvolala.
S dychtivou zvědavostí běhala od regálu k regálu, od jedné vitríny ke druhé, čiperně vylézala na schůdky, prohlížela si hned tu, hned onu knihu. Knihovna velmi zaujala i Burryho. Jakýmsi zvláštním čichem našel rychle rozsáhlé oddělení biologie, znaleckým okem přelétl police, všiml si nádherných vydání klasiků přírodních věd, bohatě vypravených obrazových publikací a zvolal:
„To jsem si nemyslel, že filmový herec může mít takový zájem o vědeckou literaturu!"
„Každý herec asi ne, jenom skutečný, velký umělec!" prořekla se Ellen, která stála na schůdkách.
Jejich upřímná chvála ovšem Antonia těšila.
„Kdo bere svou práci vážně, musí hodně znát," poznamenal. „Jenom knih informativního charakteru je zde víc než pět tisíc. Jsou mezi nimi díla, obsahující dějiny oblékání všech národů a všech dob, obrazové publikace o architektuře, nákresy nábytku, předmětů z domácnosti."
„Nejraději bych odtud vůbec neodešla," naivně prohlašovala Ellen.
„Také odtud nemusíte odcházet!" souhlasil Presto a sledoval každý její pohyb. Ellen stále ještě šplhala sem tam po schůdkách.
Ukázal na veliký výklenek s okny obrácenými na sever, aby sluneční paprsky nerušily při práci, a zeptal se:
„Jak se vám líbí tenhle kout?"
Na podlaze byl koberec. Na kulatých stolcích stály lampy s hedvábnými stínidly a

ležely haldy amerických i evropských časopisů a novin. U stěny mezi okny stála uprostřed květů busta bohyně Athény. „Moc se mi líbí.“
„Budete-li tedy chtít, můžete pracovat zde. Zaměstnám vás v oddělení scénářů.“
„Scénářů!“ protáhla Ellen. „A co budu dělat?“
„Budete sledovat noviny a časopisy a vystřihovat je. Co a jak – to vám ještě ukáži. Je to zajímavá práce. A ve volném čase máte celou knihovnu k disposici. Souhlasíte?“
„Zkusím, jestli to dokážu.“
„Dokážete!“ ujišťoval ji Presto.
Ale neměl naprosto v úmyslu nechat ji u této práce. Již v parku u Smaragdového jezera se rozhodl, že právě Ellen musí být představitelkou nových rolí v jeho nových scénářích. Měla k tomu všechny předpoklady. Opatrně, krok za krokem hodlal dosáhnout svého cíle. A prozatím jí musí dát nějakou práci, aby se nenudila. Kromě toho jí jistě bude příjemné, že si sama vydělává.
Presto však si byl velmi dobře vědom, kolik těžkostí ho ještě na jeho cestě čeká. Dobře si pamatoval, jak nedůvěřivě a zaujatě se Ellen vyjádřila k jeho návrhu, aby zkusila jít k filmu. Vždyť bych neuměla udělat ani kloudný krok, řekla tehdy. A přitom na ní nechtěl nic jiného, než aby zůstala před kamerou sama sebou. A právě zde hrozilo Prestovým plánům velké nebezpečí. Věděl, jak velmi rychle se ženy přizpůsobují novému prostředí, jaké mají mimikry – schopnost změnit se podle okolí. Prosté šaty, v kterých ji viděl při prvním setkání ve vile, ho sice na chvíli uklidnily, ale pak mu napadlo, že u Smaragdového jezera si ani jiné pořídit nemohla. Nebyly tam pěkné látky, dobrá švadlena, módní časopisy a podle všeho ani peníze. Ale jak to dopadne, až se seznámí s hereckou společností? Ani jedna žena, obzvlášť mladá, nechce být mezi ostatními popelkou. Začne se parádit, a co bude ještě horší, začne napodobovat okoukaná gesta, způsob chování, prostě převezme od těch afektovaných maškar to nejhorší. A není nic hroznějšího, nechutnějšího a vulgárnějšího než falšování, neúspěšné napodobování aristokratických způsobů! Pak by byla Ellen pro film ztracena… Presto však doufal, že zdravá prostota, kterou v ní vypěstovaly životní podmínky a výchova starého Burryho, ji zachrání před demoralizací.
Do knihovny vešel Sebastian a hlásil:
„Volají vás do kanceláře, mistr Presto!“
Antonio si těžce vzdychl. Neměl nejmenší chuť odejít, ale nebyl dnes ještě v kanceláři, a tam už ho jistě čekají desítky lidí.
„Dobře. Zatelefonujte, že už jedu,“ odpověděl a obrátil se na Burryho: „Tak jak, mister Burry, nejste-li příliš unaven po cestě, mohl byste jet se mnou. Seznámím vás se svými nejbližšími spolupracovníky.“
Nečekaný úspěch
Jak práce postupovala, musel Presto překonávat čím dál tím více překážek. Spojily se proti němu všechny síly americké reakce a kapitálu. Noviny byly plné pomluv a klevet na adresu nedávného miláčka celé země, který se „zaprodal rudým“. Kampaň proti „člověku, který ztratil svou tvář“, se znovu rozvířila. Noviny žádaly o přešetření rozsudku a o zbavení Presta vlastnických práv. Na svou obranu musel Antonio podpisovat stále nové šeky na vysoké částky ve prospěch vynalézavého a nenasytného Pearcea. Nad hlavou se mu vznášela hrozba trestního oznámení pro krádež léků u Zorna a „otrávení“ celé skupiny filmových pracovníků a státních zaměstnanců, jako na příklad prokurátora a guvernéra… Za několik dní otiskly noviny s bohatými komentáři interview, které poskytla reportérům Hedda Lux. Ženy se umějí mstít!
Rozhlašovala, jak ji „Presto na kolenou zapřísahal, aby s ním spolupracovala a zachránila ho před neodvratným krachem. Ale s odporem tento návrh odmítla, protože nechce být v žádném spojení s tímto špinavým, zločinným podnikem, namířeným proti společnosti, proti americkému národu a dobré pověsti americké demokracie…“
Když Ellen vyhledávala v novinách a časopisech potřebné články, četla samozřejmě i tyto zprávy. Při setkání s Antoniem projevovala nad nimi bouřlivě své rozhořčení. Antonia už mrzelo, že jí dal právě tuto práci, i když ho její upřímný hněv těšil. V jejím pobouření bylo něco víc než uražený cit pro spravedlnost, a Presto na ni pohlížel s novým zájmem.
„To nic, miss Ellen. To všechno je zcela zákonité a není to pro mne nic neočekávaného. Boj na život a na smrt je nezměnitelným základem naší proslavené demokracie. Budeme bojovat. A vy mi pomůžete, ano?“
„Pomohu vám všemi silami!“ zvolala vroucně a upřímně Ellen.
Presto byl dojat. Vzal ji za ruku:
„Možná, že budu tuto pomoc velmi brzy potřebovat. Nezapomeňte pak na svůj slib!“
Rozhodl se, že využije jejího rozpoložení a v krátkém čase dosáhne souhlasu k filmování. S představitelkami hlavní role pradleny neměl štěstí. Známé a zkušené

herečky odmítly pradlenu hrát, a mladé šablonovitě napodobovaly herecký projev „hvězd“ a na úlohu nestačily. Jejich pradleny se podobaly tanečnicím z music-hallu nebo hraběnkám u necek, ale do opravdové pracující ženy měly daleko. A proto se zatím zkoušelo bez natáčení.
Antonio často říkával Ellen, aby odvedl její pozornost od rozčilujících novinových zpráv a dříve dosáhl svého cíle:
„Nechte už toho ležení v novinách. Pojeďte se se mnou podívat do studia.“
Ellen ráda souhlasila. Tajuplné filmové zákulisí ji zajímalo. A Presto šel nenápadně a dovedně za svým cílem. V dívčině přítomnosti svěřoval úmyslně úlohu pradleny nejneschopnějším herečkám. A když začaly foxtrotovým krokem poskakovat kolem necek, nebo vytahovaly dvěma prsty a s odtaženým malíčkem prádlo jako cukroví z bonboniéry, nemohla se Ellen zdržet úsměvu a ironických poznámek a někdy dokonce zvolala s rozhořčením:
„To je nemehlo! Copak nikdy neviděla, jak se pere, máchá a věší?“
„Tak jí to ukažte,“ vybídl ji jednou s nevinným obličejem Presto. Ellen upadla do rozpaků, ale on mluvil dál: „Tím jí prokážete jen velkou službu. Doufám, že se nestydíte za to, že umíte prát?“
Věděl dobře, jak na ni.
„Ovšem že ne,“ nerozmýšlela se s odpovědí. „Myslím, že žádná těžší práce není pro člověka hanbou. Dovolte!“ požádala herečku a dala se do práce tak přirozeně, jako by byla v hlídacím domku na břehu Smaragdového jezera.
Prestovy obavy byly naštěstí liché – Ellen si zachovala prostotu a přirozenost. Tonio při pohledu na ni zatajil dech a Hofman, který se nevzdaloval od kamery, i když se nenatáčelo, nějak divně vyhekl a náhle začal zuřivě točit klikou.
»I Hofmana chytila za srdce!« zaznamenal radostně Presto.
Herci pozorně a trochu udiveně hleděli na Ellen. Ve studiu nastalo naprosté ticho. Napjaté ticho narušovalo jen suché vrčení kamery. Ale Ellen pokračovala ve své práci jako by se nic nestalo. Když byla konečně hotova, Hofman přestal točit a zařval na celé studio:
„Máme ji! Aby do toho… Už ji máme! Vždyť to byla přímo ďábelská krása!“
Herci, většinou herecká mládež, nezkažená ještě závistí, svorně zatleskali.
Ellen bez vlastního vědomí ukázala všem vrchol umění – prostotu.
A teprve teď, když viděla, jak její vystoupení působilo, zrozpačitěla a zčervenala. Všichni jí gratulovali, Hofman šílel. Potřásal jí rukama a křičel:
„Teď máme vítězství v kapse! Jste rozená…“
„Pradlena…“ dokončila Ellen.
„Rozená herečka! Věřte mi, já mám zkušené oko! Čeho ostatní dosahují jen po velké námaze, to je pro vás jen hračka.“
„To bude asi tím, že herci hrají a mne hrát ani nenapadlo,“ odporovala.
„Žila jste. A tak to má být,“ jásal Hofman. „Čím víc hry,vyumělkovanosti, tím je to horší. Vždyť jste sama už nejednou slyšela, jak mister Presto žádá herce, hlavně aby nehráli!“
A tak se Ellen, ještě dříve než dala svůj souhlas, stala herečkou podle svorného úsudku všech, kdo viděli její první vystoupení.
Ale ona sama tomu ještě nevěřila a pochybovala o tom.
Když se autem vraceli s Prestem do vily, nepromluvila dlouho ani slůvko. Presto ji úkradkem pozoroval a také mlčel. Čekal až opadne první vlna rozčilení.
Teprve, když měli polovinu cesty za sebou, zeptal se:
„Tak jak jste se rozhodla?“
„Ne, nebudu herečkou.“
„Proč?“
„Vaše závěry jsou příliš ukvapené,“ uvažovala. „Co jsem dělala? Pracovala jako obvykle. To dokáže každý, když dělá svou práci. Truhlář by právě tak hobloval, kopáč kopal, a šlo by jim to samozřejmě líp než hercům, kteří mají hoblík nebo lopatu prvně v ruce. Ale vždyť přece hrdinka filmu jenom nepere prádlo. Raduje se také, trpí, pláče a směje se, mluví a mlčí a to už je trochu něco jiného než praní prádla. Ne, nebudu hrát. Udělala bych si ostudu a zkazila film.“
„Částečně máte pravdu, ale jen částečně. Budeme s vámi ovšem muset hodně pracovat. Ale vždyť i s herci, kteří berou prvně do rukou hoblík nebo lopatu, se musí hodně pracovat, aby se jim profesionálové při pohledu na plátno nevysmáli. Hlavní je, že vy máte přirozené nadání, vrozené vlohy. Toho jsem si všiml již u Smaragdového jezera, když jste předváděla Oféliino šílenství. Věřte mé zkušenosti a zkušenosti Hofmana, který už viděl stovky nováčků a umí poznat hodnotu člověka podle jediného pohybu, podle jediného gesta.“
Ona se však stále ještě nevzdávala:
„Ale vždyť to byla jen má obvyklá gesta.“
„Pochopte přece,“ nepřestával ji přesvědčovat, „že prát prádlo v hlídačském domku a před kamerou jsou dvě rozdílné věci. I ta nejlepší pradlena zapomene ty

zcela přirozené pohyby, jakmile ji začneme filmovat. Buď je zmatena a všechno jí padá z rukou, nebo pere tak, jak si myslí, že se to hodí ve filmu. A jen ti nejtalentovanější lidé obstojí při filmování v této těžké zkoušce.“
Sám ještě nebyl úplně přesvědčen, ale Ellen byla jistě tím nejvhodnějším „syrovým materiálem“, slibovala více než ostatní. Dívka také nevěděla, že se Presto předem smluvil s Hofmanem, aby ji povzbudil, zalichotil jí, jestliže shledá, že by z ní mohlo něco být. A Hofmana zřejmě podle srdečného nadšení, s jakým přivítal její první vystoupení, opravdu zaujala. Pokud jde o ostatní herce, nadchla je nejenom její přirozenost, ale i krása a harmonie jejích pohybů. I pro zkušenější herce bylo objevem to, čeho si všiml Presto již na břehu Smaragdového jezera, že totiž pohyby při práci mohou být stejně krásné a velkolepé, jako umělecká plastika, a že ani nejdokonalejší vytříbenost pohybů nemůže ukázat krásu forem a linií, dynamiku živého lidského těla lépe, než pracovní pózy a gesta.
Když Presto viděl, že Ellen stále ještě váhá, připomněl jí:
„Poslyšte, miss Ellen, docela nedávno jste mi řekla, že uděláte vše, abyste mi pomohla. A teď mi můžete pomoci. Víte, že teď prožívám velmi krušná období. Nejen to. Všechno závisí na vlásku. Nebudeme-li mít úspěch, budu ožebračen, znamenalo by to konec mé kariéry. Ale svým pádem zničím i ostatní, všechny, kdo spojili svůj osud s mým. Vždyť jsem při svých záměrech nemyslel jen na sebe. Říkal jsem vám přece o tom již v Yellowstonském parku. Neodmítejte, Ellen. Pochopte přece, že Hofman ani já nechceme vás ani sebe přivést do neštěstí. Nám záleží na úspěchu právě tak jako vám a uděláme pro něj všechno. Souhlasíte?“
„Je-li tomu tak, jak říkáte, potom souhlasím,“ vzdala se.
Presto vydechl úlevou a zvolal:
„To se mělo stát už dávno!“ A s úsměvem dodal: „Teď je i váš osud svázán s mým osudem. Spolu buď zvítězíme, nebo padneme!“
Presto odhaluje svou novou tvář
Bylo to první vítězství a velká radost, kterou Presto zakusil od doby, kdy se pustil do nerovného boje.
Práce ve studiu ho začala znovu zajímat. Byl neobyčejně přísným a náročným režisérem. Aby ušetřil film, nenatáčel desetkrát jeden záběr, jak tomu bylo v Hollywoodu zvykem. Teprve po nekonečných zkouškách, když již ho výkon herců plně uspokojoval, velel Hofmanovi natáčet a málokdy bylo třeba některou scénu opakovat. Jednu mladou smolařku donutil Presto až k slzám, dokud nedosáhl svého. Sám se převtěloval do všech hrdinů, aby ukázal hercům, jak mají hrát. Rozčiloval se, zuřil, někdy dokonce hercům nadával nebo padal na pohovku jako úplně vyčerpaný člověk, ale za chvíli se znovu vrhal do úmorné práce. Naštěstí mu teď už nevadil smích, který ve své dřívější podobě nutně musel vzbuzovat svým počínáním. Herci všechno trpělivě snášeli. Uznávali užitečnost této tvrdé školy a přímo před jeho očima umělecky rostli.
Presto nedělal výjimky ani u Ellen. Byl na ni přísný neméně než na ostatní. Ke své radosti se jeho očekávání splnilo. Ellen byla neobyčejně chápavá. Bylo už naprosto zjevné, že se s hlavní rolí vypořádá se zdarem.
Když se již mohlo začít s natáčením a herci byli v kostýmech a nalíčeni, objevil se také namaskovaný Presto. Byl jako vyměněný – srdečný, veselý, jako by si přišel zahrát pólo nebo nějakou hru a ne odpovědně pracovat. Všichni měli hned lepší náladu. Už tu nebyl přísný, náročný učitel, ale veselý partner, a hra začínala..
Ještě nikdy Hofman u kamery nepozoroval nikoho tak bedlivě jako Presta v jeho novém zevnějšku a roli.
Jeho první dojmy nebyly vyhraněné. Nová tvář se rýsovala poznenáhlu jako na filmovém pásku ve slabé vývojce, Prestův zjev postrádal charakteristické rysy známé masky, podle které diváci ihned poznávali milované komiky. Nebyl člověk s maskou na tváři, ale člověk s tváří mas. Tato tvář připomínala tisíce jiných tváří, tento obnošený oděv se ničím nelišil od tisíců stejně obnošených oděvů nezaměstnaných. Ale děj se rozvinul a Prestova nová tvář se začala postupně odhalovat. Presto už nebyl zrůdnou hračkou, človíčkem, který jako stroj pasivně přijímá všechny rány osudu, padá, vstává a znovu padá a nevzbuzuje tím lítost, ale smích jako bezduchý předmět.
Také nový Presto přijímal rány osudu, také on se dostával do nepříjemných a svízelných situací. Ale nejenže vždy vstával, ale také se vždy znovu vrhal do boje se svými utlačovateli, i když byli mnohokrát silnější než on. Bylo to komické, ale zároveň to k němu vzbuzovalo sympatie. Výkon nového Presta rozehrával hlubší struny lidského citu. Nespravedlnost, rány a urážky, kterými Presto trpěl, vyvolávaly zároveň s výbuchem smíchu i pocit nespokojenosti, protestu a touhu jít mu na pomoc.
Jak natáčení pokračovalo, byl Hofman stále více udiven a ohromen. Současně s

fysickou metamorfosou proběhl v Prestově těle i metamorfosa intelektuální. Od starého Presta zdědil nový všechnu sílu humoru, i když v jeho zjevu už nebylo nic komického. V novém Prestovi se kromě toho projevila ještě jedna vzácná vlastnost, kterou měl možná i jeho předchůdce, ale které si diváci nikdy nepovšimli, protože ji pohlcovala a zakrývala jeho fysická zrůdnost. Bylo to hluboké lidství.
Jednou o přestávce přistoupil Hofman k Antoniovi, pevně mu stiskl ruku a pravil: „Překonal jste všechno mé očekávání, Tonio. Už nepochybuji, že jste skutečně získal novou tvář. A s touto tváří musíme zvítězit.“
Presto se radostně usmál, ale jeho odpověď byla smutná:
„A přitom nebylo vítězství nikdy tak daleko jako teď. Stavte se u mne dnes večer, Hofmane. Potřebuji s vámi mluvit.“
Věrný druh jen do černého pátku
Večer seděl Hofman v Prestově pracovně. „Práce na našem filmu se rychle blíží ke konci, ale ještě rychleji se blíží ke konci mé úspory. Jsem na dně, Hofmane, a film se nám nepodaří dokončit,“ chmurně sdělil Presto.
Hofman zamračeně mlčel.
„Peníze se rozplývají jako pára. Každý týden podpisuji šeky na několik miliónů dolarů. Mám peníze všeho všudy na týden a to jsem musel dát do zástavy vilu s celým zařízením. Už nejsem pánem ve svém domě…“
„To se dalo čekat,“ přikývl Hofman.
„Ano, spletl jsem se ve výpočtech,“ přiznal se skloněnou hlavou Antonio. „Ve výrobních nákladech na film jsem se nespletl. Náklady jsou dokonce menší, než jsem předpokládal. Šetříme na filmu, na přírodních záběrech, téměř vůbec nepotřebujeme dekorace, šetříme na světle, na statistech, na kostýmech, ty jsme pořídili skoro zadarmo. Nezaměstnávám desítky spisovatelů, scénáristů, literárních referentů. Vždyť víte, že jsem scénář psal sám, po nocích, po šílené denní honičce. Pracoval jsem jako divý, nespal jsem, neodpočíval, šetřil jsem, kde se dalo. A kdyby šlo jen o výrobní náklady, měli bychom peněz až dost. Ale přiznávám, že jsem podceňoval protivníka a hlavně jeho lstivost. Sám víte, jakých podlostí a intrik užívali, aby mě zničili – vždyť boj probíhal před vašima očima. Na všem se dala poznat všemohoucí ruka silných koncernů a bank, které podporují a monopolizují filmový průmysl. Nemohli jsme sehnat přístroje ani film. Museli jsme se obracet na nastrčené osoby, zprostředkovatele, komisionáře a platit všechno třikrát tak draho. Půjčovny a majitelé kin mi předem oznámili, že můj film nehodlají promítat. Museli jsme stavět vlastní kina. Každé stálo přes milión, kromě onoho v San Francisku, které jsme zřídili podle vašeho nápadu.“
Hofman přikývl. Před časem dal skutečně Prestovi návrh, aby najal poblíž San Franciska pozemek po bývalém vojenském letišti a zřídil kino, lépe řečeno jen promítací kabinu a ohromné plátno, kde bude možné promítat filmy nejen večer, ale i za denního světla. V tomto svérázném kině pod širým nebem nebylo hlediště s křesly a lavicemi. Diváci mohli přijíždět do „sálu“ na velké prostranství po letišti a z aut se dívat na film.
„Tato novinka,“ hovořil dál Antonio, „jistě přiláká obecenstvo a udělá nám reklamu. Ale naši situaci nezachrání. Kromě toho je takové představení dostupné jenom majitelům aut, a víte, že já spoléhám hlavně na méně situované dělnické obecenstvo. Museli jsme stavět krytá kina v největších městech Ameriky…“
Ano, to všechno Hofman věděl a Presto o tom hovořil tak podrobně jen proto, že sám sobě skládal účty a ještě jednou si zjišťoval, kde udělal hlavní chybu.
„A to je celá bilance – zůstatek nula a práce ještě není hotová,“ skončil melancholicky a tázavě a vyčkávavě pohleděl na Hofmana.
„Tušil jsem to. Co teď? Banky nám na pomoc nepřijdou, o tom nemá samozřejmě ani smysl uvažovat. Nenajde se ani tak lehkomyslný soukromník, který by třeba na lichvářské procento půjčil peníze do podniku, který se podle jeho názoru naprosto beznadějně řítí do propasti. Chceme-li tedy v boji pokračovat, musíme najít nějaké skryté reservy. Já mám samozřejmě také nějaké úspory, ale ty nás sotva spasí.“
„Nevzal bych z vašich úspor ani jediný cent, i kdyby nás mohly spasit, Hofmane,“ bránil se Presto. „Dost na tom, že jste se uvolil spolupracovat na takovém odiózním podniku.“
Tato poznámka Hofmana potěšila a honem začal hovořit o své posici:
„Máte pravdu, drahý příteli, máte větší pravdu, než se snad domníváte. Účastí na vašem podniku jsem se opravdu zkompromitoval…“
„A jestliže zkrachuje, což je zcela pravděpodobné, nedostanete jinou práci a pak se vám vaše úspory hodí víc než kdy jindy,“ pomáhal mu Presto, když viděl, jak se ošívá v křesle.
„Ano, ano…“ spěchal Hofman dokončit tuto nepříjemnou rozmluvu. „A mohou se mi

hodit dřív, než bych chtěl.“
„Tak? Co tím myslíte?“
Hofman rozhodil ruce, vzdychl si a řekl:
„Jde o to, že už mi naznačovali… že už mi dokonce položili jakési ultimatum…“
„Abyste mě opustil?“ dovtípil se Presto.
„Ano, abych se s vámi rozešel. A jestliže to neudělám, budou mě všichni podnikatelé bojkotovat a to bude konec mé práce pro film…“
„A vy jste se rozhodl?“
„Co se na mne, Presto, díváte jako na Bruta?“ zrozpačitěl kameraman.
„Čekám na poslední ránu, můj Brute,“ chladně odpověděl Tonio.
„Ale já jsem se ještě nerozhodl, můj Caesare,“ stejně chladně se ohradil Hofman. „Pokládal jsem za nutné jenom vás upozornit…“ A tu ho jeho trapné postavení rozčililo a hrubě vykřikl: „Tak co mohu dělat? Jeden v boji neobstojí.“
„Ale vždyť já od vás nic nechci, Hofmane,“ smutně poznamenal Presto. „Nemusíte se rozčilovat. Já všechno chápu a všechno je naprosto zákonité.“
Nastala tíživá pausa.
„Zatracený život!“ zavrčel Hofman. „Věřte mi, kdybych vám mohl nějak pomoci…“
„Jistě byste mi pomohl a už o tom nemluvme. Můžete se přece rozhodovat podle své vůle a já… se z toho možná nějak dostanu,“ vstal Tonio a podával mu ruku.
Hofman ji stiskl a těžkým krokem opustil místnost.
Presto dlouho stál se svěšenou hlavou. A pak zašeptal s hořkým úsměvem:
„Věrný druh… jen do černého pátku… Co dělat? Teď už by mou práci mohl zachránit jenom nějaký čaroděj dobroděj. Jenže ti se v životě bohužel nevyskytují…“
Pomerančový květ
Presto se probudil v šest hodin ráno ve své velké bílé ložnici se zakrytými okny, do které klimatizační zařízení vhánělo čistý chladivý vzduch. Rozhlédl se po místnosti a pomyslel si: »Brzy se budu muset se vším rozloučit,« vzdychl a pohlédl na hodiny. »Ještě čtvrt hodiny si mohu přiležet,« a natáhl ruku na noční stolek, kde ležela hromádka večerních novin. Včera byl tak unaven, že je ani nečetl.
Rozevřel první noviny a začal je zběžně prohlížet. Jeden článek ho zaujal. Četl a stále více se mračil. Potom rázem noviny zmuchlal a rozhořčeně zvolal:
„Taková špinavost!“ Zvrátil se na polštář a strnul. Ležel nehybně se zkamenělou tváří. Jenom svraštělé obočí a rychlý dech prozrazovaly jeho rozčilení a to, jak usilovně přemýšlí. Minulo již dvacet minut, ale on se stále ještě nehýbal.
A náhle ožil jako člověk, který rozřešil těžký problém, prudce se zdvihl a stiskl tlačítko elektrického zvonku.
„Sebastiane! Rychle horkou vodu na holení! Připravte mi šaty!“ nakazoval starému sluhovi a v pruhovaném pyžamu a trepkách naboso spěchal do koupelny, obložené růžovým mramorem.
„Nevíte, vstala už miss Ellen?“ zavolal otevřenými dveřmi na Sebastiana, který přinesl horkou vodu.
„Miss vstává vždycky s prvním sluníčkem,“ odpověděl děda.
»Zůstala stejná,« řekl si Tonio a s úsměvem pokračoval: „Výborně! Přineste rychle kávu na verandu a požádejte Geoffreye, aby připravil vůz.“
Za několik minut už vyběhl do prvního patra, prošel dlouhou chodbou, a když docházel k Elleninu pokoji, zpomalil. Chvíli stál u dveří, za nimiž se ozýval dívčin zpěv, nadechl se, zahnal s tváře poslední stopy starostí a zaklepal.
Ellen otevřela. Šikmé paprsky ranního slunce jí zlatily vlasy a bílé šaty.
„Mister Presto!“ zvolala s údivem, ale bylo vidět, že nebyla překvapena nepříjemně. „Co znamená ta časná návštěva?“
„Miss Ellen,“ odpovídal jí vesele, „je nádherné ráno a tak mi napadlo, co kdybychom se před příchodem do studia trochu projeli? Máme dnes před sebou velkou práci, nejtěžší záběry, a nic nemůže člověka tak osvěžit, jako ranní vzduch.“
Bezstarostná veselá nálada přešla i na Ellen. Už dlouho ho neviděla tak spokojeného.
„Báječný nápad!“ usmála se.
„Tak honem, máme nejvyšší čas! Káva už je na stole a během snídaně šofér připraví vůz a doplní benzin.“
Byli samý žert, hltali vřelou kávu a vůbec se chovali jako školáci, kteří si vymysleli veselou kratochvíli a spěchají ji uvést ve skutek.
Od vchodu se ozvalo krátké hluboké zahoukání, ohlašující, že auto už čeká.
„Slyšíte? To je volání osudu,“ prohlásil Presto. „Pojďme tedy našemu osudu vstříc!“
Prestovo chování a slova byly toho rána trochu záhadné.
Za chvilku minuli poslední budovy Hollywoodu. Hladká silnice se ztrácela v dáli. Na obzoru se modraly hory. Podél cesty se prostíraly plantáže. Ve větvích

halasili ptáci. Nad úrodným krajem se klenulo čisté kalifornské nebe. Jitřní vzduch byl ještě svěží a plný trpké vůně trav. Presto a Ellen dýchali zhluboka.
„Jak je krásně!“ volala Ellen a mhouřila oči před paprsky nízkého slunce.
„Ano, už jsme oba dlouho neviděli přírodu,“ poznamenal Presto.
Jeho tvář i celý zjev vyzařovaly spokojenost, jaká vyzařuje z člověka, který překonal těžkou operaci.
„Pamatujete se na náš život na břehu Smaragdového jezera?“ pokračoval snivě. A začali pak se smíchem a spory vzpomínat na různé své zážitky.
„Byla jste náramně přísná hospodyně,“ žertoval. „Když jste uklízela v pokoji, bezohledně jste nás s Pipem vyháněla.“
„S mužskými to jinak nejde,“ odpovídala. „Sami se nedovtípí, že překážejí.“
„S mužskými!“ rozesmál se. „Mimochodem, copak se stalo druhému mužskému vyhnanci?“
Ellen se na něho tázavě podívala.
„Vždyť jste mě přece vyháněla s Pipem. Co je s ním?“
„Je v dobrých rukách,“ odpověděla a dodala s povzdychnutím: „Nevěděla jsem, mohu-li se nastěhovat do vašeho domu se psem.“
„Okamžitě pro něho napíšeme!“ navrhoval rychle, protože si všiml smutného tónu v Ellenině odpovědi.
Při okrajích cesty se mihly nízké bílé ploty plantáží. Pomerančovníky právě kvetly. Hrozny květů se bělaly uprostřed husté zeleně jako chomáče sněhu. Vzduch naplňovala jemná vůně.
„Podívejte, kolik pomerančových květů je připraveno pro nevěsty!“ obdivoval Presto.
Na jednom místě převislý větve přes plot až na silnici.
„Zastavte,“ nakázal Tonio řidiči.
Auto zabrzdilo. Presto vyskočil, utrhl několik květů a znovu nasedl.
„Jedem.“
Auto se opět rozjelo. Tonio podal květy Ellen.
„Připevněte si je na šaty. A tyhle do vlasů. Tak. A už je tu jedna nevěsta.“
Ellen zrudla, bezděčně vytáhla z kabelky zrcátko a podívala se do něho. V bílých šatech ozdobených bílými květy vypadala opravdu jako nevěsta.
„Chybí už jen svatební závoj,“ díval se na ni Tonio se zalíbením.
„Vy jste učiněný družba,“ zamračila se Ellen. „Za koho pak mě chcete provdat?“
Presto se jí podíval do očí, odmlčel se, sklonil se k ní a odpověděl tiše a vážně:
„Za sebe.“
Ellen zbledla a sklopila oči.
„Vaše žerty zacházejí trochu daleko, mister,“ ohradila se.
„To nejsou žerty,“ pokračoval stejně tiše a vážně Antonio. „Miss Ellen! Vzpomínáte si, co jsem vám řekl, když jste souhlasila hrát úlohu hlavní hrdinky? Řekl jsem, že je teď váš osud svázán s mým. Proč by toto spojení nemohlo být ještě pevnější? Lepší ženu než vy jistě nikde nenajdu.“
Bylo to tak nečekané, že se Ellen opřela o opěradlo téměř v bezvědomí. Měla zavřené oči a zbledla teď jako smrt. Potom se jí zachvěly rty a zašeptala se sklopenýma očima:
„Já nemohu být vaší ženou, mister Presto.“
„Proč?“
„Protože… protože vy jste vynikající herec, milionář, a já jsem prosté, chudé děvče. Chudá děvčata mají svou hrdost, mister.“
„Já že jsem vynikající herec a milionář?“ zvolal Presto a pokračoval již zase tichým hlasem. „Ano, byl jsem kdysi ve své staré podobě vynikajícím hercem. Ale teď jsem právě takovým neznámým začátečníkem jako vy. Ano, byl jsem milionářem. Ale dnes jsem právě takový chuďas jako vy. Asi nevíte, že i vila, ve které bydlíme, je zadlužena, a že nás mohou vystěhovat na ulici, jestliže dluh včas nezaplatím. Jak vidíte, jsme na tom teď oba stejně. Vy jste na tom dokonce líp. Protože děvče jako vy může počítat s dobrou partií.“
„Nikdy jsem se nedívala na sňatek jako na výhodný obchod,“ odporovala prudce.
„Nebojím se práce a starostí.“
„Tak co vám vadí? Nelíbím se vám? Nemáte mě ráda?“
„Vy máte rád jinou,“ vyhnula se přímé odpovědi.
„Narážíte na miss Lux? Pravda, okouzlila mě její krása. Ale když jsem ji blíž poznal jako člověka, přesvědčil jsem se, že máme naprosto rozdílné povahy… Při své poslední pracovní schůzce s ní jsem byl sám překvapen, jak rychle pro mne ztratila přitažlivost. A tehdy jsem také poznal pravý důvod: do mého života jste vstoupila vy.“
Na Elleniny tváře se pomalu vracel ruměnec.
„Proč mi nabízíte právě teď manželství? Je to tak náhlé a tak nevhodné, když si

člověk uvědomí…“
„Ano, tento okamžik vám může připadat velmi nevhodný. Ale právě takový okamžik je nejlepší zkouškou upřímnosti a síly citu… Znáte jistě tragédii vynikajících a bohatých osobností. A celá ta tragédie je v tom, že si nikdy nemohou být dost jisti, dává-li jim ten druhý ruku i srdce z lásky nebo pro slávu a pro peníze. Opravdu miluje jen ten, kdo neopustí milovaného člověka ani v těžké době, tváří v tvář bídě a tvrdému životnímu boji, jak to chci také ukázat ve svém filmu. Buďte stejnou hrdinkou v životě jako na plátně. Dá mi to novou sílu k boji,“ zakončil upřímně, lehce položil ruku na dívčinu dlaň a čekal na odpověď.
Hluboce si povzdychla, odmlčela se a konečně odpověděla:
„Neopustím vás ve štěstí ani v neštěstí, Presto… máte-li mě opravdu rád.“
„A vy! Vy mě máte ráda?“
„Já jsem vás měla ráda už tam, na břehu Smaragdového jezera. Měla jsem vás ráda dřív, než jsem se dověděla, že jste Antonio Presto.“
Presto jí políbil ruku a zavolal na řidiče:
„Geoffrey! Do studia! Jeďte nejvyšší rychlostí! Už jsme se beztoho zdrželi.“
Statisté vystupují do popředí
„Stavíme se nejdřív v kanceláři u vašeho strýčka,“ rozhodl Presto.
Burry byl velmi překvapen, když do jeho kanceláře vešel Antonio a Ellen s květy ve vlasech.
„Mister Burry,“ pozdravil Antonio starce. „Přišel jsem vám sdělit naše rozhodnutí. Doufám, že jako opatrovník a nejbližší příbuzný miss Ellen nemáte námitky proti našemu sňatku…“
Burry chtěl odpovědět, ale vzrušením se zajíkl. Odkašlal si:
„Gratuluji vám. Mám z toho velkou radost. Ale je to tak nečekané.“
„Pro rodiče a opatrovníky bývají takové věci často nečekané,“ smál se Presto a pevně stiskl starému učiteli ruku. „Ale teď bych k vám měl jednu prosbu. Buďte tak hodný a ihned pošlete do všech novin svatební oznámení.“
„Ale proč?“ divila se Ellen.
„Tak je to zvykem,“ uklidňoval ji Tonio. „A teď pojďme do studia!“
Sotva vstoupili do rozsáhlého pavilónu, Presto si ihned povšiml, že se tu děje něco nezvyklého. Místnost byla plná, přišli sem všichni dělníci, dekoratéři, herci. Přišli i ti, kdo dnes neměli při natáčení vystupovat. Dekorace byly odsunuty. Na svém místě stál jen režisérský pult, odkud Presto řídil zkoušky. Všichni byli ve vzrušené náladě, na tvářích oživený, rozčilený výraz. Všichni jako by na něco čekali.
Z houfu vystoupil jeden ze statistů a řekl silným hlasem:
„Celý kolektiv ví o těžkostech, do kterých se dostalo naše studio. Dělníci, úředníci i herci jsou tím znepokojeni. Mister Presto bohužel neuznal za vhodné sejít se s námi a společně tuto situaci posoudit. Chtěli bychom si ho tedy poslechnout dnes.“
Presto musel uznat oprávněnost této výtky. Zvykl si na samostatnou práci a jednal spíš jako ředitel firmy než jako hlava kolektivní organizace. Byl přesvědčen, že stačí, když společníci dostávají své dividendy, a tím je všechno vyřízeno. Uznal otevřeně svou chybu a vysvětloval ji svou nezkušeností.
Potom oznámil delegovaný statista, že všichni pracovníci společnosti přijali na své schůzi tuto rezoluci: do ukončení práce na filmu bude všem vyplácen jen poloviční a v případě potřeby i menší plat.
To znamenalo pro Presta velkou pomoc a začal všem děkovat, ale z řad shromážděných se ozývaly výkřiky: „Není zač… Jde o společnou věc! Společné zájmy! Polovina platu je lepší než nezaměstnanost!“
»Zase jsem se dopustil chyby!« hněval se sám na sebe Presto.
Potom byla uspořádána krátká schůze, na níž byl ustaven výbor, který měl řídit práci podniku. Jeho členové zvolili za svého předsedu Presta.
Podnik se rozjel po nových kolejích, změnil svůj charakter.
Hofman se mračil a držel se stranou. Navrhovali ho do revisní komise, ale on odmítl.
Po schůzi se všichni pustili do práce s takovou vervou, jako by šli do útoku. Když uvedli ateliér do původního pořádku, odvedl Hofman Presta kousek stranou a řekl mu se starostlivou tváří:
„Chtěl bych vám oznámit novou vážnou nepříjemnost, která se týká vás a …“
„Míníte tím novou kampaň, kterou rozpoutaly včerejší večerníky?“
„Míním tím články z dnešního rána. Jsou ještě nestydatější…“
„Ano, zapomněl jsem svým spolupracovníkům oznámit ještě jednu novinku!“ zvolal Antonio, jako by zapomněl na všechny novináře a přistoupil k Ellen.
Hofman tím byl zmaten. Připadalo mu podivné, že Presto přikládá tak málo důležitosti nové kampani, a místo aby se s ním o této otázce poradil, běží oznámit nějakou novinku.

Ale Presto přistoupil k Ellen, vzal ji za ruku a hlasitě požádal o klid:
„Haló! Přerušte prosím na chvíli práci!“
Nastalo napjaté ticho.
„Zapomněl jsem vám drazí přátelé, sdělit radostnou zprávu. Miss Ellen Keyová mi prokázala tu čest, že souhlasí stát se mou ženou.“
Ellen upadla do rozpaků a napadlo jí:
»Ale proč tak veřejně rozhlašuje naše rozhodnutí? Jako by je tím chtěl honem honem seznámit celý svět!«
Ozvalo se blahopřání a přátelský potlesk. Všichni se hrnuli k snoubencům, aby jim gratulovali. Presta bolela od stisků ruka jako presidenta o tradičních přijímacích dnech v Bílém domě. Herečky, jejichž pozornost už hodnou chvíli přitahovaly Elleniny pomerančové květy, ji obklopily. Všímavé Ellen však neušlo, že některé herečky na ni pohlížejí trochu soucitně, jiným že se tají v očích výsměch a v úsměvech urážlivá dvojsmyslnost.
»Proč se na mě tak dívají?« uvažovala v rozpacích a s nejasnými obavami. »Možná, že to je jen špatně skrývaná závist,« uklidňovala se.
Dekorace byly postaveny na své místo, natáčení začalo. Výkony herců nebyly ještě nikdy tak vynikající jako dnes. Presto a Ellen překonávali sami sebe.
Hofman točil klikou s nezvyklým vzrušením. Bude-li film až do konce pokračovat na takové umělecké výši, bude to perla světové kinematografie a on jistě také dostane svůj díl slávy. A vítěze nikdo nesoudí.
„A hotovo!“ vykřikl Presto, když přestala kamera vrčet. „Udělali jsme dnes myslím hezký kus práce. Ani jeden záběr jsme nenatáčeli dvakrát.“
Nečekaná rána
Po návratu ze studia šla Ellen do svého pokoje. Byla unavena prací a zážitky dnešního dne. Chtěla si všechno promyslet.Opatrně vložila pomerančové květy do vázičky, políbila jejich bílé kalíšky a usedla do hlubokého křesla.
Není život opravdu podivuhodný? Docela jako poutavý film „s nečekanými dějovými zvraty“, jak říká Antonio. Klidné přírodní snímky Smaragdového jezera. Klid, narušovaný jenom vzdáleným hukotem gejzírů, jejichž stále se opakující jednotvárný rytmus odměřuje tok dní, týdnů a měsíců, podobajících se jeden druhému…
A náhle jako by začal šílený mechanik bláznivě otáčet kličkou promítacího přístroje.
Cesta, stanice a města se míhají, nové dojmy, noví lidé… Prestova vila… A najednou je ona, prostá Ellen Keyová, filmovou herečkou a Antonio Presto jejím ženichem.
Má radost, ale je z toho trochu nesvá. Jak divně se na ni herečky ve studiu dívaly! Copak jsou všechny tak závistivé? Ale ať jsou! Ellen je na sebe hrdá. Zvítězila nad všemi naparáděnými slečinkami. Jenom je jí líto, že Tonio musí snášet tolik nepříjemností a roztrpčení. Proč jen jsou lidé tak zlí? Co jim Tonio udělal?
Ale to všechno přejde. Všechno bude zase dobré. Bude s Toniem šťastna. Budou mít děti. Bez dětí je život prázdný. Když budou mít chlapce, dá mu jméno Tonio. A bude-li to děvčátko…
Ellen otáčí hlavu, jako by hledala odpověď, vidí vedle křesla stolek a na něm několik dopisů.
Byla překvapena. Doposud nikdy nedostávala psaní a teď hned několik najednou. Gratulace? Ale ty tu přece nemohou být tak brzy…
Roztrhla první obálku. Byl v ní na několikrát složený výstřižek z novin. Ellen se dala do čtení a náhle pocítila, že nemůže dýchat.
Článek se týkal Presta a jí.
„Kdysi světoznámý filmový herec,“ stálo tam, „který dosáhl své kariéry ani ne tak díky pochybnému talentu jako své výjimečné zrůdnosti, nevynikal nikdy přílišnou mravností. Náš list má ověřené informace o špinavých orgiích, které tento odporný mrzák pořádal ve své vile. Jeho morální zrůdnost převyšovala již tehdy nezměrnou zrůdnost fysickou…“
Dále se hovořilo o nejasné historii s miss Lux, na jejíž milióny měl tento obratný přivandrovalec bez cti a svědomí políčeno.
„Jenom bezměrná dobrota miss Lux ho zachránila před doživotním žalářem,“ psalo se dál, „a možná i před elektrickým křeslem, které si už dávno tato nemorální osoba, tento král neřesti zaslouží.
Jeho zločiny se už nemohly vejít do trpasličího zrůdného těla. Podezřelí vědci, kteří používají protizákonných léčebných metod, změnili malou zrůdu ve velkého ničemu. Přímo úměrně vzrostly i jeho zločinné kousky. Novému Prestovi už nestačí tajné zločiny. Tento do morku kostí zkažený člověk, hází otevřeně rukavici společenskému mínění a vysmívá se našim dobrým americkým mravům. Dupe je v prach, uráží naše nejsvětější city, hanobí celou zem.

Našel kdesi jakési děvče, jehož jméno není třeba tajit – jmenuje se Ellen Keyová, zřejmě stejně nemravné jako je on, nejde-li ovšem o naprostou husičku, která v morálce nerozezná černé od bílého. Nemanželská dcera hlídače Yellowstonského parku zřejmě dostala zálusk na bájné milióny Antonia Presta. Fotografie, které otiskujeme – Ellen Keyová se smetákem v ruce u otevřeného okna a u téhož domu Presto – vyvracejí jakoukoliv pochybnost o pravdivosti této historie. A tu tedy Presto zcela otevřeně ubytuje ve své vile. Presto…“
Dál už Ellen nemohla číst. Její reakce byla bouřlivější a rozhodnější než Toniova. Vstala a za okamžik se jako vichřice přihnala bez ohlášení do Prestovy pracovny.
Rozhoduje se o osudu filmu
Jakmile Presto na Ellen pohlédl, bylo mu jasné, že ví vše. Dalo se to čekat. Jednou by se vše stejně dověděla…
„Z naší svatby nebude nic a já okamžitě odjíždím z tohoto domu,“ hněvivě se na něho rozkřikla. Vstal a nepromluvil ani slovo. Chápal, že se musí Ellen ve svém hněvu vybouřit.
„Podvedl jste mě. Nenabídl jste mi sňatek z lásky. Udělal jste to z jakýchsi ušlechtilých, rytířských pohnutek. Chápu je a děkuji vám. Ale takovou oběť nemohu přijmout. Jenom jste mě litoval a já… já jsem uvěřila ve vaši lásku…“
Hlas ji neposlouchal, nohy se jí podlamovaly. V zoufalství se téměř zhroutila do křesla, zakryla si tvář rukama a začala vzlykat jako vzlyká hluboce a nezaslouženě ukřivděné dítě.
Presto na ni hleděl s opravdovým žalem, ale stále ještě mlčel. Ať si pláčem uleví. A teprve když se trochu utišila, podal jí sklenici vody.
„Vypijte to a uklidněte se,“ řekl něžně, ale přísně, jako děcku, kterým také svou povahou byla.
Zuby jí drkotaly o sklo sklenice, voda šplíchala na koberec, ale přece vypila několik loků a uklidnila se. Teprve tehdy Presto řekl:
„Velmi jste mě urazila, miss Ellen!“
Dosáhl tím svého cíle: čekala ospravedlňování, obranu, ale on sám přešel do útoku a vinil ji. Tento neočekávaný obrat ji nutil, aby se soustředila. Teď už byla schopna poslouchat a chápat, co jí říká.
„Já vás?“ ptala se nechápavě a dokonce přestala plakat. Už j enom povzlykávala.
„Ano, velmi jste mě urazila,“ opakoval.
Vytáhl z náprsní kapsičky hedvábný modrý kapesník s bílými puntíky a osušil jí oči. Toto nenucené chování ji tak překvapilo, že nevěděla, jak se má tvářit. Ale Presto pokračoval :
„Necháme už toho pláče. Slzy nic nespraví. Pohovoříme si rozumně. Urazila jste mě tím, že jste mohla pochybovat o mé lásce. Nejsem ohavný zločinec, jak o mně píší noviny, ale nejsem také takový rytíř, jak si mě představujete vy. Dovede mě upřímně rozhněvat každá nespravedlnost, ale věřte mi, že bych tak nenabízel ruku první uražené dívce, i kdybych tuto urážku třeba nepřímo zavinil. Přiznávám, že nebýt těch ostudných článků, nepožádal bych vás o ruku dnes, ale možná zítra nebo pozítří. Ale určitě bych to byl udělal. Noviny mě jen podnítily, přiměly mě, abych více a hlouběji pocítil, jak vás mám rád, jak jsou mi drahé vaše zájmy a vaše čest. Pochopte přece, i když ihned odejdete z mého domu, nic se na věci nezmění. Vaše jméno stejně už zůstane zhanobeno. Mohu něco takového připustit, když vás mám rád? Váš odchod by jenom přilil oleje do ohně, poskytl by novou stravu špinavým pomluvám a posloužil by nepřátelům jako nezvratný důkaz, že mají pravdu a já jsem vinen. Ne, na úder těchto bezectných a nesvědomitých lidí, kteří neušetřili ani vás, kteří se nezastavili ani před soukromím a pohaněli dívčí čest, je možné odpovědět jen takovým úderem, jakým odpovídáme my. Náš sňatek jim rázem vyrazí z rukou zbraň, zacpe jim ústa a kampaň pomluv skončí. Proto jsem tak spěchal nejen se svým vyjádřením, ale i s veřejným oznámením, které vás tak udivovalo. Vše bude vám jasné,“ nadechl se, „zamyslíte-li se nad příčinami této hnusné novinové kampaně. Vždyť to je jen jeden článek v řetězu jejich útoků proti mně. Musí mou práci zničit stůj co stůj. Nebojí se jen konkurence. Mají strach také z toho, že je to první krok k sjednocení filmových pracovníků v jejich boji s podnikateli. Bojí se i oněch nových snah v mém díle, o kterých se již dověděli, mých snah odhalovat sociální vředy našeho zřízení. Proto se proti mně tak zuřivě spřáhli. Nejprve mě chtěli zničit tím, že mě ožebračí dříve, než bude první film uveden do kin. To se jim téměř podařilo, ale pomohli mi spolupracovníci. Přitom si o mně moji nepřátelé neustále vymýšleli různé pomluvy. A teď se rozhodli k nové zákeřné ráně: chtěli mě pomluvou rozhněvat a rozloučit s vámi, chtěli nás morálně zdrtit, duševně poranit a tak připravit film o dvě hlavní postavy – o vás a o mne. A film podle nich nemohl být v takovém případě dokončen, i kdybych měl dost peněz. Čím bolestivěji budete jejich ránu přijímat, tím rychleji dosáhnou svého cíle, tím větší bude jejich

vítězství. Opravdu jim připravíme to potěšení? Přetrpět něco takového není ovšem lehká věc. I mně se zdá, že jsem za několik hodin zestárl o dvacet let. Ale snažím se být silný a dnes jsem myslím hrál dokonce lépe než jindy, ačkoliv jsem o článcích v novinách věděl už od včerejška a nosil jsem tuto ránu v srdci. A ještě něco. Na ukončení filmu nezáleží jenom můj a váš osud, ale i osud všech pracovníků, kteří byli ochotni vzdát se i výdělku, jen aby práce nepřišla nazmar. Nabízejí nám pomoc veřejné organizace. Copak nemáme dostatek sil a zběhneme? Copak mě právě teď opustíte a vezmete své slovo zpět? Ve vašich rukách je osud filmu a celého podniku.“
Ellen už neplakala, ale na její tváři se zračilo utrpení. Váhala. Presto ji rozčileně pozoroval a čekal, co odpoví. Konečně promluvila:
„Je mi velmi těžko, ale vynasnažím se, abych film dokončila.“
„A stala se mou ženou?“ spěchal s otázkou Presto.
„Odpověď na tuto otázku je pro mě nyní těžší… Nespěchejte na mne, Presto. Nechte mi čas na rozmyšlenou.“
„Dobře. Počkám. Práce na filmu vás uklidní a potom teprve se budeme zabývat osobními záležitostmi. Souhlasíte?“
A políbil jí ruku uklidněn a přesvědčen, že všechno dobře dopadne.
Triumf
Svatební oznámení Miss Ellen Keyové a mistera Antonia Presta zapůsobilo. Pomlouvačná novinová kampaň utichla. Ale zanechala stopy. Presto viděl, jak hluboce Ellen trpí. Při natáčení musela sbírat všechny své síly, aby se soustředila, ale její pozornost se zjevně tříštila. Stávalo se to, k čemu nedocházelo od samého začátku práce – některé záběry bylo třeba natáčet znova. Ještě štěstí, že na konci filmu prožívali hlavní hrdinové mnoho tragických okamžiků. Presto a Ellen mohli do svých výkonů vkládat hluboké osobní prožitky. A některé scény byly přímo nabity otřesnou silou životní pravdy. I Hofman, který už ledacos viděl, byl silně vzrušen, a ruka na kameře se mu nervózně třásla. Ellenina hra chvílemi dosahovala opravdu vrcholů geniality. Po natočení takových scén rozhostilo se v ateliéru hrobové ticho. Všichni byli otřeseni, překonáni jejich výkonem. V očích žen i některých mužů stály slzy. Jednou zrzavý hromotluk, tesař ze Skotska, který sám prožil velmi těžký život, náhle hlučně popotáhl nosem a po jeho bílém pihovatém obličeji se rozkutálely velké slzy. Byl tím sám překvapen a zmaten. Nad vlastním neštěstím nikdy neplakal, ale tady se neudržel. A neměli snad milióny stejně prostých lidí stejný život? Hofman už nepochyboval, že vytvářejí jeden z oněch světoznámých filmů, které vždy a všude rozechvívají lidská srdce a vyvolávají slzy. »Možná, že má Presto pravdu, když si vybral tuto novou cestu,« uvažoval teď.
A Presto se po natáčení cele věnoval hospodářským záležitostem. Teď mu pomáhal výbor a vedení oficiálně ustaveného družstva. K jeho dílu se připojili jiní. Z počátku ho to poněkud znepokojovalo a bylo mu to někdy nepříjemné: nebyl teď už jediným strůjcem osudu celého podniku. Neuměl se hned přizpůsobit novému stavu věcí, ale na ústup již bylo pozdě – jiné východisko neměl.
Brzy se ukázalo, že situaci nezachrání ani peníze z části výplat, které se zaměstnanci kolektivně zřekli. Opět nebylo dost peněz. Výbor a vedení se obrátily na odborové organizace a organizace lidové fronty. K Hofmanově nespokojenosti dostával podnik stále širší společenský charakter, stával se stále „levějším“, „rudějším“. Boj se zostřil. Noviny psaly o finančním krachu Prestova studia, dále o tom, že padlo do rukou židů a zednářů, liberálů a komunistů, že se Presto „zaprodal rudým“ a je loutkou v jejich rukách. O filmu se psaly divoké výmysly. Noviny ujišťovaly, že otřásá všemi základy politiky a morálky, civilizace a náboženství a že málem ohrožuje existenci Spojených států. Ozývaly se hlasy pro jeho zakázání.
Ke všem nepříjemnostem se ještě Ellen Prestovi vyhýbala. Vídali se jenom ve studiu. Pod různými záminkami odmítala společný návrat autem do vily a doma se ihned zamykala ve svém pokoji.
A v těchto podmínkách bylo třeba pracovat a dokončit film. A přes všechno byl dokončen.
Film byl uveden na plátno Prestových kin. Úspěch překonal všechna očekávání. Obecenstvo se jen hrnulo. Herecký projev nového Presta budil takový smích, že by mu mohl záviděť i Presto trpaslík. Ale bylo v něm něco nového. Nebyl to už živočišný, fysiologický smích. Byl to spíše smích skrze slzy.
Největším dojmem působily na diváky scény, v nichž vystupovala neznámá herečka Ellen Keyová. Celý sál vycítil vrcholnou prostotu jejího projevu. Nadšení obecenstva nebralo konce. Jakási starší žena s velkýma zarudlýma rukama při pohledu na peroucí Ellen hlasitě vykřikla:
„To se hned pozná, že se umí postavit k neckám. Kde ji vzali? Ta se vyzná!“
Z jejich úst to byla nejvyšší pochvala.

Skutečné umění pochopí každý. Názor staré dělnice souhlasil s názorem několika předních kritiků přítomných promítání.
„Úchvatné!“ prohodil jeden z nich k svému kolegovi. „Kde objevil Presto takovou herečku? Věřte mi, že zacloní i nejzářivější hvězdy filmového nebe.“
Presto, Ellen a Hofman seděli ve zvláštní lóži a napjatě pozorovali, jaký dojem vyvolává film u diváků. Když se sál otřásal smíchem nebo se ozývaly vzlyky žen, dojatých Elleninou hrou, dívali se i oni bezděčně na plátno.
„Vidíte,“ říkal Antonio dívce, „a vy jste měla strach, že film zkazíte.“
Hofman kouřil jeden doutník za druhým a pochvalně hekal.
Neslýchaný úspěch měl své výsledky. Zisk je zisk a „peníze nepáchnou“, ať už je jejich původ jakýkoliv – to věděli už staří římští obchodníci, kteří si vymysleli toto přísloví. Mnozí podnikatelé neodolali vábničce velkých zisků a rozhodli se nový film uvést ve svých kinech. Fronta byla prolomena. Po jednotlivých podnikatelích následovaly společnosti a za nimi i velké koncerny. Film nastoupil svou vítěznou cestu Amerikou i Evropou.
Dokonce i noviny z nepřátelského tábora musely uznat vysoké hodnoty scénáře a hudby, které mimochodem vytvořil sám Presto, i mistrovské výkony. Nový Presto a Ellen zazářili rázem na obloze světové kinematografie jako hvězdy první velikosti. Ale i ostatní herci, většinou mladí, překvapili svými výkony, na nichž se nesporně odrazil Antoniův režisérský talent.
Peatch bezmocně zuřil.
»Měl jsem toho mazaného chlapíka celého pozlatit a ne ho vyhnat. Ale kdo to mohl tušit?«
Lux melancholicky uvažovala:
»Udělala jsem asi největší hloupost svého života, když jsem Presta odmítla. Ale kdo by si to byl pomyslel?«
To je ta…
Jednou přijela Ellen ve společnosti Presta, Hofmana a dvou hereček před přepychové kino. Zajímalo je, jak na film reaguje vyšší společnost. Prestovi se jen stěží podařilo Ellen přemluvit, aby také jela.
V autě využil chvíle, kdy se herečky živě bavily s Hofmanem, a tiše se zeptal: „Kdy mi dáte slíbenou odpověď, Ellen?“
Dovtípila se ihned, nač se jí ptá, ale neodpověděla, jen rty se jí zachvěly.
Když vystupovali z auta, zahlédla Ellen dvě dámy v drahých pláštích. Zvědavě si ji prohlížely.
„Podívejte! To je ta, co o ní psaly noviny! Novopečená hvězda a Prestova amantka,“ řekla ta s ostrým nosem dosti nahlas.
„Ano, to je ta…“ potvrdila silnější. A bezostyšně provázely Ellen pohledy.
Ellen zbledla jako smrt. Bylo jí, jako by veřejně dostala políček.
Po celé představení seděla nehybně v pozadí lóže a jedinkrát nepohlédla na plátno. Marně se ji Presto snažil vyvést z jejího zamyšlení. Dívčino chování už ho začínalo znepokojovat.
Diváci bouřlivě tleskali hercům jako na divadle.
»Copak ji nevzrušuje ani tak ohromující úspěch?« přemýšlel Presto s obavami.
Ellen se vrátila domů bez jediného slova a ihned se zamkla ve svém pokoji. Nemohla se už udržet a propukla v pláč.
Někdo zaklepal.
»Presto,« napadlo ji. »Jak nevhod! Čeká na odpověď, ubožák. Ale jak mu mohu odpovědět?«
Osušila si oči kapesníkem a otevřela.
Stála před ní její společnice Mrs. Irwinová.
„Odpusťte, miss, že vás chvíli zdržím,“ řekla s pohledem upřeným na Elleniny zarudlé oči. Bez pozvání se usadila do křesla a pravila: „Plakala jste miss, vidím vám to na očích.“
„Netajím se s tím.“
„Ano, máte také proč plakat. Za neuvážené činy a lehkomyslné chování se vždycky platí slzami,“ poznamenala společnice mravoučným tónem.
„Za jaké neuvážené činy a lehkomyslné chování?“ přeptala se Ellen, cítíc, jak se jí krev žene do tváří.
Mrs. Irwinová se na ni ironicky podívala.
„Ale dejte pokoj,“ řekla odměřeně. „Přede mnou si nemusíte hrát na jehňátko a na uraženou nevinnost. Víte až moc dobře, o čem mluvím.“
„Ujišťuji vás, že nevím.“
„Prosím vás?“ zasmála se Mrs. Irwinová. „Vy jediná nevíte to, co píší všechny noviny a co vyvolávají kameloti na všech křižovatkách ve všech státech Severní a Jižní Ameriky?“
„Copak vy věříte takovým pomluvám?“ rozhořčila se Ellen.
Mrs. Irwinová pokrčila rameny:

„Proč se nepíše něco takového o mně? Není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu. Ale teď nejde o mne, ale o vás. Mister Presto mě oklamal, přivedl mě do krajně nepříjemné situace, když mě přijal jako vaši společnici ve skutečnosti jen proto, aby mou přítomností zastíral morální zvrhlost…“
„Vy se zapomínáte, Mrs. Irwinová! Nestrpím rozmluvu v takovém tónu!“
„Jen se uklidněte, brzy skončím,“ odsekla společnice. „Můžete mi věřit, že ani mně nedělá nejmenší potěšení rozmluva s osobou, jako jste vy. Nejsem žádná metresa. Jsem chudá, ale počestná žena. Moje čest a dobré jméno je všechen můj kapitál a základ existence. Nemohu je ztratit tím, že zůstanu v tomto domě… Jsem nucena vás opustit.“
„Čím dřív to uděláte, tím líp,“ řekla Ellen a cítila, že se už za okamžik přestane ovládat.
„O to nemějte strach. Už jsem nařídila, aby sbalili mé věci a připravili vůz.“ Hrdě vstala, nepodala Ellen ruku, dokonce na ni už ani nepohlédla a vznešeně vyplula z pokoje.
Ellen se téměř v bezvědomí zhroutila na pohovku.
Poslední ráno
Vše je v nejlepším pořádku. Film má úspěch. Podnik je zachráněn. Zůstává teď už jen jediná věc – skoncovat s mládeneckým životem.
Presto přecházel pracovnou ve vzrušené náladě. Čekal na Ellen, která mu měla dnes odpovědět, stane-li se jeho ženou.
Zdržela se a on netrpělivě přecházel stále rychleji.
Konečně zaklepání. Presto přiskočil ke dveřím, aby bez dlouhých slov objal svou nevěstu. Otevřel dveře dokořán a uviděl před sebou Ellenina strýce mistera Burryho.
Děda měl pečlivě zapjatý kabát a na tváři starostlivý až smutný výraz.
„Mister Burry!“ zvolal Presto, který nemohl utajit své rozčarování. „Těší mě vaše návštěva. Buďte zdráv. Ale přiznávám, že jsem čekal miss Keyovou. Doufám, že je s ní všechno v pořádku?“
„Je zdráva,“ odpověděl Burry, „ale žádala mě, abych s vámi promluvil.“
Prestova nálada okamžitě poklesla.
„Posaďte se, prosím,“ vyzval zaraženě hosta. „Proč si se mnou nemohla promluvit sama?“
Posadili se.
„Bylo by to pro ni velmi těžké, nepříjemné… Vždyť ona vás má ráda, mister Presto.“
„Odmítla se stát mou ženou?“ zeptal se kvapně Antonio.
„Ano, bohužel.“
„Ale, pane na nebi, proč? Z jakých důvodů?“
„Myslím, že je sám znáte stejně dobře jako já.“
„Ohavné pomluvy v novinách. Ale vždyť s tím je dávno konec,“ rozčiloval se Presto.
„Tahle záležitost nemůže mít nikdy konec, mister Presto. Jistě znáte přísloví: O koho se bláto otře, na tom skvrna zůstane.“
„Nic nezůstane. Sňatek je nejlepší způsob, jak tu skvrnu smýt. A stojí ty pomluvy vůbec za tolik trápení?“
„Vyslechněte mě, mister Presto. Věřte mi, že mě samého bolí, že z vašeho manželství sešlo. Ale musím s Ellen naprosto souhlasit. Není to možné.“
„Proč mi tedy… doposud nedala ničím najevo, že mě odmítne?“
„Šetřila vás, protože se bála o osud filmu, nechtěla vás rozrušovat, dokud nebude natočena poslední scéna. Vždyť i vy jste před ní chtěl zatajit pomluvy v novinách.“
„Možná, že má zase pochybnosti o mé lásce, a myslí si, že se s ní chci oženit jen ze šlechetnosti.“
„Věří ve vaši lásku právě tak jako já a vůbec o ní nepochybuje. Ale říká, že o pomluvách vědí všichni lidé v celé zemi. Že ji všichni znají jako novopečenou filmovou hvězdu. A čím bude známější, čím výš se dostane, tím více lidí na ni bude ukazovat prstem, dvojsmyslně mrkat a říkat: »Vidíte, to je ta…« Cožpak málo lidí zastíralo sňatkem amorální vztahy, ale skvrna na nich stejně zůstala?“
„Ale vždyť naše vztahy byly naprosto bezúhonné!“
„Já o tom ani na chvíli nepochybuji,“ namítl Burry. „Ale v tom je právě všechna hrůza těchto pomluv – každý jim může i nemusí věřit.“
Presto se chytil za hlavu a vykřikl:
„Z toho by se člověk mohl zbláznit! Cožpak se rozhodla zanechat i herecké dráhy? Vždyť dosáhla najednou toho, po čem milióny lidí dlouho marně touží…“
„Chcete říci slávy a peněz?“ přerušil ho Burry. „Čest je víc než sláva a peníze. Aspoň Ellen a já si to myslíme.“
„Já si to také myslím,“ poznamenal trochu uraženě Presto. „Ale bude to ztráta

pro umění, pro společnost.“
„Sám jste mi kdysi vyprávěl, jak vás kdysi jakási psychopatka žádala, abyste se ve jménu umění a společnosti nezbavoval své ohyzdnosti, vaší stále živé rány. A vy jste jí tenkrát odpověděl zcela rozumně, že takový požadavek je nesprávný a egoistický.“
Presto musel Burryho důvody uznat. Vyrazily mu všechny zbraně z rukou, byl poražen.
Smutně se na sebe dívali. Konečně Antonio promluvil:
„Co teď hodláte dělat?“
„Odejdeme do ústraní, někam, kde nás nikdo nezná, a budeme žít skromně a bez nežádoucí pozornosti cizích lidí… A ještě mě prosila, abych vám vyřídil, že vám přeje mnoho štěstí a že na vás nikdy nezapomene… Nepochybuji o tom, že si už nikdy nikoho nezamiluje, není taková. Ale má zničený život.“
Burry vstal a podal Prestovi ruku, která se třásla rozčilením. „Děkuji vám za všechno, mister Presto. Sbohem.“
„Cožpak ji nemohu alespoň uvidět, rozloučit se s ní?“ vykřikl Antonio.
„To by pro ni bylo příliš těžké. Odjela už.“
A Burry opustil místnost potácivým krokem těžce trpícího člověka.
Presto klesl na židli a sevřel hlavu ve dlaních.
Vešel Sebastian, chvíli vzdychal a přešlapoval u dveří:
„Miss Keyová odjela a mister Burry si objednal auto.“
„Já vím, Sebastiane,“ odpověděl Presto, aniž zdvihl hlavu.
Sluha se neměl k odchodu, vzdychal pořád u dveří.
„Já vím, na co se mě chceš zeptat, Sebastiane. Miss Ellen a mister Burry se už nevrátí. Svatba nebude. Zase jsme zůstali sami, kamaráde.“
V místnosti se na chvíli rozhostilo tíživé, drtivé ticho. Potom náhle řekl Presto nahlas, jako by zapomněl na Sabastianovu přítomnost:
„Vlastně ne. Teď už nejsem sám. Ano, nepřátelé mě těžce zranili. Ale tím mi jen pomohli vidět ještě jasněji správnou cestu. A z té mě už nikdo nesvede – budu se mstít a bojovat do posledního dechu.“
Sebastian se strachem a úctou pohlížel na Toniovu planoucí tvář, plnou rozhodnosti a hněvu.

1 Presto – latinsky rychle
2 lat. světlo
3 Černochům na jihu USA je zakázán přístup do veřejných knihoven, restaurací a parků, na železnicích mají zvláštní čekárny, jezdí ve zvláštních vagónech a pod.